

TOIMINTA JA HALLINTO 2002:4

*Oikeusministeriön
säädöshankkeet*

1.2.2002

OIKEUSMINISTERIÖN TOIMINTA JA HALLINTO 2002:4

*Oikeusministeriön
säädöshankkeet*

1.2.2002

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-044-X
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
1.2.2002

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)</p> <p>Oikeusministeriö Lainvalmisteluosasto</p>	<p>Julkaisun laji</p> <p>Tilanneraportti</p> <p>Toimeksiantaja</p> <p>Oikeusministeriö</p> <p>Toimielimen asettamispäivä</p>		
<p>Julkaisun nimi</p> <p>Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2002</p>			
<p>Julkaisun osat</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja toteutuksesta aikatauluineen. Perustuu tilanteeseen 1.2.2002.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat)</p>			
<p>lainsäädäntö, lainvalmistelu, säädös, hanke</p>			
<p>Muut tiedot</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero</p> <p>Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2002:4</p>		<p>ISSN</p> <p>1458-6436</p>	<p>ISBN</p> <p>952-466-044-X</p>
<p>Kokonaissivumäärä</p>	<p>Kieli</p> <p>suomi</p>	<p>Hinta</p>	<p>Luottamuksellisuus</p> <p>julkinen</p>
<p>Jakaja</p> <p>Oikeusministeriö</p>		<p>Kustantaja</p> <p>Oikeusministeriö</p>	

SISÄLLYS

1. VALTIOSÄÄNTÖ.....	1
1.1 Uusi perustuslaki ja sen seuranta	1
1.2 Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa ja eräitä muita vaaleihin liittyviä kysymyksiä	2
1.3 Vaalilain tekninen tarkistaminen	3
1.4 Europarlamenttivaaleja ja Euroopan parlamentin jäsenten asemaa koskevat lainsäädäntömuutokset	4
1.5 Sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä koskevan lainsäädännön uudistaminen	6
1.6 Eduskunnan oikeusasiamiestä koskeva lainsäädäntö.....	7
2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ.....	8
2.1 Hallintomenettelylainsäädännön uudistaminen	8
2.2 Sähköinen viranomaisasiointi	9
2.3 Uhkasakkolainsäädännön tarkistaminen	11
2.4 Toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistaminen.....	12
2.5 Hallintolainkäyttölain seuranta	13
3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA.....	14
3.1 Julkisuuslainsäädännön täytäntöönpanon seuranta.....	14
3.2 Luottotietolainsäädännön uudistaminen	16
3.3 Selvitys viranomaisten välistä tietojenvaihtoa koskevasta lainsäädännöstä	16
3.4 EU:n avoimuusasetuksen täytäntöönpano	17
3.5 Valtionhallinnon viestintää koskevat säännökset	18
3.6 Maksuperusteet julkisuutta toteutettaessa.....	19
3.7 Valtionhallinnon tietohallinnon ohjauksen tehostaminen.....	20
4. KIELILAINSÄÄDÄNTÖ.....	21
4.1 Kielilain uudistaminen	21
4.2 Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain tarkistaminen	22
5. VÄHEMMISTÖJEN OIKEUDET	23
5.1 Maahan ja luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestäminen saamelaisten kotiseutualueen valtionmailla	23
6. AHVENANMAA	25
6.1 Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen.....	25
6.2 Asetus valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa	26
7. HENKILÖ,- PERHE- JA PERINTÖOIKEUS	27
7.1 Hedelmöityshoidot (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)	27

7.2 Samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien epäkohtien poistaminen	28
7.3 Perintökaaren suosiolahjasäännöksen muuttaminen	28
7.4 Perintökaaren velkavastuusäännösten uudistaminen	29
7.5 Suomen kansainvälisen perhelainsäädännön uudistaminen	30
7.6 Lasten suojelua koskeva sopimus	31
7.7 Aikuisten suojelua koskeva sopimus	31
7.8 Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus	32
7.9 Säädös avioeroihin sovellettavasta laista	33
7.10 Veritutkimuslainsäädännön uudistus	33
8. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	34
8.1 Henkilövahingot	34
8.2 Euroopan yhteisöjen yleissopimus sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (ns. Rooma II)	35
8.3 Yleissopimus lentoliikenteen harjoittajien vastuusta	36
8.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista.....	37
8.5 Lentoliikenteen ylivarausasetuksen uudistaminen	38
8.6 Saatavien siirto kansainvälisessä kaupassa	38
8.7 Saatavien vanhentumista koskevan lainsäädännön uudistaminen	39
8.8 Sähköisen kaupankäynnin oikeussääntöjen kehittäminen	40
8.9 Direktiiviehdotus rahoituspalvelujen etämyynnistä kuluttajille	41
8.10 Asetusehdotus myynninedistämisestä sisämarkkinoilla	42
8.11 Kuluttajansuojalain soveltamisalan laajentaminen koskemaan yksityishenkilöiden vakuussitoumuksia.....	43
8.12 Sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin täytäntöönpano	43
8.13 Asuntokauppalain uudistaminen	44
8.14 Kirjaamis- ja rekisteröintiasioiden siirto	45
8.15 Viivästyskorkoa koskevien säännösten muuttaminen	46
8.16 Direktiiviehdotus rahoitusvakuusjärjestelyistä	47
8.17 Arvo-osuuksien välillistä hallintaa koskeviin esineoikeudellisiin kysymyksiin sovellettavaa lakia koskeva yleissopimus	48
9. YHTIÖOIKEUS	49
9.1 Osakeyhtiölain uudistamistyöryhmä	49
9.2 Uuteen osuuskuntalakiin liittyvät muutokset arvo-osuuslainsäädäntöön	52
9.3 Asetusehdotus Eurooppa-yhtiöksi.....	53
9.4 Rajat ylittäviä julkisten osakeyhtiöiden sulautumisia koskeva direktiiviehdotus (10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)	54
9.5 Asetusehdotus Eurooppalaiseksi keskinäiseksi yhtiöksi	54
9.6 Asetusehdotus Eurooppaosuuskunnaksi	55
9.7 Asetusehdotus Eurooppa-yhdistykseksi.....	56
9.8 Julkisten osakeyhtiöiden rakennetta koskeva direktiiviehdotus (5. yhtiöoikeudellinen direktiivi)	57
10. ESINE- JA KIINTEISTÖOIKEUS	58
10.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen	58

11. YMPÄRISTÖOIKEUS	59
11.1 Vesilainsäädännön uudistaminen	59
12. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSAÄDÄNTÖ	60
12.1 Konkurssilain kokonaisuudistus	60
12.2 Yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkistaminen	61
12.3 Ulosottolain kokonaisuudistus	62
13. RIKOSOIKEUS JA SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ.....	64
13.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA.....	64
13.1.1 Hallituksen esitys rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevien säännösten uudistamisesta	64
13.1.2 Hallituksen esitys rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamisesta	65
13.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA.....	65
13.2.1 Puitepäätös rasismien ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta.....	65
13.2.2 Hallituksen esitys rikoslain täydentämisestä säännöksellä, jossa kriminalisoidaan rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen	66
13.2.3 Hallituksen esitys rikoslain 23 luvun säännösten muuttamisesta	67
13.2.4 Hallituksen esitys rikoslain 28 luvun sekä pakkokeinolain 1 luvun 1 §:n ja 5 luvun 10 §:n muuttamisesta	68
13.2.5 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta	69
13.2.6 Laittoman maahantulon avustamista koskeva puitepäätös ja direktiivi.....	70
13.2.7 Ihmiskauppaa koskeva puitepäätös	70
13.2.8 Lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja lapsipornografiaa koskeva puitepäätös	71
13.2.9 Sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellinen suoja	72
13.2.10 Puitepäätös rikosoikeudelliseksi suojaksi petollisia ja vilpillisiä menettelyjä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla (tarjouspetos).....	73
13.2.11 Ehdotus rahanpesua, rikoksentekevälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamista, jäljittämistä, jäädyttämistä, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevaksi puitepäätökseksi	73
13.2.12 Yhteisöpetossopimuksen toinen pöytäkirja	74
13.2.13 Hallituksen esitys eräiden rikoslain talousrikossäännösten tarkistamisesta	75
13.2.14 Virkarikossäännösten uudistaminen	76
13.2.15 Hallituksen esitys terrorismin torjumista koskevan puitepäätöksen ja YK:n terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen edellyttämistä muutoksista rikoslakiin.....	77
13.2.16 Rikoslain 44 luvun uudistaminen.....	78
13.2.17 Ehdotus puitepäätökseksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin	79
13.2.18 Hallituksen esitys luonnonvaroihin kohdistuvien rikossäännösten uudistamiseksi.....	80
13.2.19 Puitepäätös laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjen ja seuraamusten vähimmäissäännöksistä.....	81
13.2.20 Alkoholirikoksia koskevien säännösten uudistaminen	82

13.3. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ.....	83
13.3.1 Vankeusrangaistusta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen	83
13.3.2 Sopimushoito	85
13.3.3 Sakon täytäntöönpano	86
13.3.4 Vankeuteen tuomittujen vankilaan toimittamisen kehittämistä koskevan lainsäädännön valmisteleminen	87
13.3.5 Vanginkuljetusta koskevan lainsäädännön valmisteleminen	87
13.3.6 Lakiesitys koskien henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa.....	89
14. OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS	90
14.1 Vakuutus oikeuden organisaation kehittäminen	90
14.2 Riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyn kehittäminen	91
14.3 Riita-asioiden oikeuspaikkasäännösten muuttaminen	92
14.4 Julkiset oikeusapupalvelut	93
14.5 Rikosprosessimenettelyn tarkistaminen	94
14.6 Puitepäätos yhteisistä tutkintaryhmistä	96
14.7 Rikoksen uhrin aseman parantaminen	97
14.8 Lähestymiskiellon täydentäminen asunnosta poistamista koskevalla sääntelyllä	99
14.9 Puitepäätos uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyssä	100
14.10 Hovioikeusmenettelyn kehittäminen.....	101
14.11 Muutoksenhakutoimikunta.....	102
14.12 Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö	104
14.13 Oikeudenkäynnin julkisuus.....	104
14.14 Hallituksen esitys laiksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta.....	107
15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	108
15.1 Brysselin sopimuksen tarkistaminen ja muuttaminen asetukseksi sekä Luganon sopimuksen tarkistaminen.....	108
15.2 Todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, neuvoston asetus	109
15.3 Eurojust-yksikön perustaminen vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi	110
15.4 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimuksen voimaansaattamiseksi	111
15.5 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimukseen tehdyn lisäpöytäkirjan voimaansaattamiseksi	112
15.6 Ehdotus puitepäätökseksi omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämisestä	112
15.7 Ehdotus puitepäätökseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta sakkorangaistuksiin.....	113
15.8 Hallituksen esitys Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanemisesta	114

1. VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 UUSI PERUSTUSLAKI JA SEN SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta sekä laatia arvio uudistuksen edellyttämistä jatkotoimista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000.

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001

Työryhmän asettamispäätös 13.9.2001 ja esittelymuistio 12.9.2001.

3. Keskeinen sisältö

Seurantahankkeessa arvioidaan, miten perustuslakiuudistuksen tavoitteet ovat toteutuneet; selvitetään, miten voimassa olevan lainsäädännön tarkistaminen yhdenmukaiseksi uuden perustuslain kanssa on edennyt; arvioidaan perustuslakitiedotuksen ja -koulutuksen toimeenpanoa ja mahdollisia lisätarpeita; sekä laaditaan arvio uudistuksen edellyttämistä jatkotoimista. Tarkoituksena on, että hallitus antaisi kuluvan vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä eduskunnalle selvityksen perustuslakiuudistuksen toteutumisesta ja toimeenpanosta.

4. Organisointi

Seurantaa varten on 13.9.2001 asetettu työryhmä.

Työryhmän

Puheenjohtaja:

oikeusministeri Johannes Koskinen

Jäsenet:

professori Mikael Hidén, Helsingin yliopisto

kansanedustaja Anneli Jäätteenmäki

kansanedustaja Paula Kokkonen

lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo, oikeusministeriö

oikeuskansleri Paavo Nikula, oikeuskanslerinvirasto

kansleri Jaakko Nousiainen

vastaava tutkija Maija Sakslin, kansaneläkelaitos

valtiosihteeri Antti Satuli, ulkoasiainministeriö

pääsihteeri Seppo Tiitinen, eduskunta

Sihteerit:

lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö, p. 1825 7687, tuula.majuri@om.fi

professori Tuomas Ojanen, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki (731/1999) tuli voimaan 1.3.2000. Samaan aikaan tehtiin useita uuden perustuslain voimaantulosta johtuvia tarkistuksia myös muuhun lainsäädäntöön. Oikeusministeriö on seurannut ja koordinoinut uuden perustuslain täytäntöönpanoa sekä avustanut muita ministeriöitä niiden hallinnonalaan kuuluvien lainsäädäntötarkistusten valmistelussa. Oikeusministeriössä laadittiin myös keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta (ks. kohta 2).

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 15.9.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Seurannasta ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM005:00/2001

1.2 SUHTEELLISUUDEN TOTEUTUMINEN EDUSKUNTAVAALEISSA JA ERÄITÄ MUITA VAALEIHIN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää kysymykset suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevista ongelmista, alueellisen edustavuuden turvaamisesta europarlamenttivaaleissa, europarlamenttivaalien ajankohdasta ja äänestysaktiivisuuteen näissä vaaleissa vaikuttavista tekijöistä sekä siitä, mitä etuja ja haittoja joidenkin vaalien tai kansanäänestysten samanaikaiseen järjestämiseen liittyisi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vaalitoimikunta 2000:n mietintö (KM 2001:8)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunta tutki viittä erilaista suhteellisuuden parantamismallia, mutta ei päässyt yksimielisyyteen siitä, minkä mallin avulla suhteellisuuden parantaminen tulisi toteuttaa. Se kannatti kuitenkin asian jatkovalmistelua. Europarlamenttivaalien osalta ei ehdotettu lainmuutoksia. Vaalien yhdistämisen tarpeellisuus tulisi toimikunnan mielestä harkita kussakin tapauksessa erikseen. Neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys tulisi toimikunnan mielestä voida järjestää myös minkä tahansa vaalien tai valtiollisen kansanäänestyksen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7694, eero.aarnio@om.fi

Jääskeläinen, Arto, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, p. 1825 7572,

arto.jaaskelainen@om.fi

5. Taustatietoja

Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen HE 48/1998 vp sisältyvä lausuma (suhteellisuuden toteutuminen), eduskunnan vastaukseen EV 262/1998 vp hallituksen esitykseen

HE 1/1998 vp sisältyvä lausuma (suhteellisuuden toteutuminen), Paavo Lipposen II hallituksen ohjelma (suhteellisuuden toteutuminen), perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 5/1998 vp (suhteellisuuden toteutuminen, alueellisen edustavuuden turvaaminen europarlamenttivaaleissa, kysymys siitä, mitä etuja ja haittoja joidenkin vaalien samanaikaiseen järjestämiseen liittyisi), PeVL 32/1998 vp (suhteellisuuden toteutuminen, alueellisen edustavuuden turvaaminen europarlamenttivaaleissa, europarlamenttivaalien ajankohta, äänestysaktiivisuuteen näissä vaaleissa vaikuttavat tekijät, kysymys siitä, mitä etuja ja haittoja joidenkin vaalien samanaikaiseen järjestämiseen liittyisi).

6. Aikataulu

Toimikunnan mietinnöstä on pyydetty lausunnot puolerekisteriin merkityiltä puolueilta 15.2.2002 mennessä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään lausuntopalautteen pohjalta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0077:00/06/06/2000/15.03.2000

1.3 VAALILAIN TEKNINEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on varmistaa tekninen vaalivalmius kehittämällä vaalijärjestelmää ennen vuonna 2003 toimitettavia eduskuntavaaleja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 18.6.2001 ”Vaalijärjestelmän tekninen kehittäminen”.

3. Keskeinen sisältö

Vaalilakiin (714/1998) tulisi muutoksia siltä osin kuin on kysymys

- 1) ennakoäänestyksen järjestämisen antamisesta kuntien tehtäväksi, ennakoäänestysviranomaisten henkilömäärän lisäämisestä ja ennakoäänestysmenettelyn muusta teknisestä kehittämisestä;
- 2) vaalisalaisuuden säilymiseksi äänten laskennassa liittyvien ongelmien poistamisesta;
- 3) valtion ja kuntien välisen vaalikustannusten jaon uudelleen järjestämisestä;
- 4) presidentinvaalin ensimmäisen ja toisen vaalin välisen ajan lyhentämisestä kolmesta viikosta kahteen viikkoon; ja
- 5) eräiden kunta- ja maakuntajaon muutosten edellyttämistä muutoksista vaalipiirijakoon; sekä
- 6) eräistä muista vähäisistä teknisistä muutoksista.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7694, eero.aarnio@om.fi

Jääskeläinen, Arto, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, p. 1825 7572,

arto.jaaskelainen@om.fi

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön yleisellä osastolla valmistui maaliskuussa 2000 muistio vaalijärjestelmän kehittämisestä vuosina 2001-2006 ("Vaalijärjestelmän kehittäminen". Muistio 24.3.2000). Ministeriön johtoryhmä päätti 13.9.2000 käynnistää asiaa koskevan lainvalmistelutyön siltä osin kuin on kysymys uudistuksista, jotka muistiossa oli ehdotettu toteutettaviksi ennen vuoden 2003 eduskuntavaaleja (muistion kohdat 1.1-1.4) ja eräistä presidentinvaalia koskevista teknisistä tarkistuksista (muistion kohta 2.2.). Sen sijaan tietotekniikan avulla tapahtuvaa äänestämistä koskevan asian valmistelua ei tässä vaiheessa vielä päätetty käynnistää (muistion kohta 2.1.). Johtoryhmä edellytti, että ennen kuin hanke käynnistetään, ministeriön asettamalle vaalitoimikunta 2000:lle varataan tilaisuus lausua asiasta kantansa. Toimikunnan kannanoton jälkeen rajattiin hankkeeseen sisällytettävät lainvalmistelutehtävät tarkemmin ja työryhmä asetettiin 11.12.2000.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnön ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta on valmisteltu hallituksen esitys laiksi vaalilain muuttamisesta, joka annetaan eduskunnalle vuoden 2002 kevätistuntokauden alkaessa. Lain on määrä tulla voimaan 1.7.2002, ja sitä on tarkoitus soveltaa ensimmäisen kerran vuoden 2003 eduskuntavaaleissa.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeen toteuttamisella on vaikutuksia valtion ja kuntien väliseen vaalikustannusten jakoon.

8. Muut tiedot

DN:o 1065/610/2000 OM

1.4 EUROPARLAMENTTIVAALEJA JA EUROOPAN PARLAMENTIN JÄSENTEN ASEMAA KOSKEVAT LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOKSET

(ks. myös 1.2 Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa ja eräitä muita vaaleihin liittyviä kysymyksiä sekä 1.3 Vaalilain tekninen tarkistaminen)

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asiantuntijat avustavat Suomen edustajia neuvoston yleisten asioiden työryhmässä käsiteltäessä Euroopan unionissa vireillä olevia europarlamenttivaaleja ja Euroopan parlamentin jäsenten asemaa koskevia asioita. Jos asioissa päädytään ratkaisuun, joka edellyttää Suomen lainsäädännön muutoksia, käynnistetään muutosten valmistelutyö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin päätöslauselma 15.7.1998 (A4-0212/98)

Euroopan parlamentin päätöslauselma 3.12.1998 (A4-0426/98)

3. Keskeinen sisältö

EY:n vaalisäädöksen uusimiseen ja EP:n ohjesäännön antamiseen liittyvät lainvalmistelutehtävät.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7694, eero.aarnio@om.fi
Jääskeläinen, Arto, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, p. 1825 7572,
arto.jaaskelainen@om.fi

5. Taustatietoja

Euroopan parlamentti on päätöslauselmallaan 15.7.1998 (A4-0212/98) tehnyt esityksen *säädöksi edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömällä vaaleilla kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti*.

Esitys perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 190 artiklan 4 kohtaan. Annettava säädös korvaisi voimassa olevan vuodelta 1976 olevan EY:n vaalisäädöksen.

Coreper on 10.9.1998 antanut säädösehdotuksen pohjalta tehtävän neuvoston päätöksen valmistelun yleisten asiain työryhmälle, jota voidaan tarvittaessa vahvistaa asiantuntijoilla. Työ on työryhmässä kesken.

Suomessa voimassa olevan lainsäädännön on katsottu vastaavan säädösehdotuksen sellaisia pakottavia säännöksiä, jotka perustamissopimuksen mukaan voidaan hyväksyä.

Coreper on 25.3.1998 antanut yleisten asiain työryhmän tehtäväksi myös pohtia *kysymystä europarlamenttivaalien ajankohdasta*. Vaaliajankohdan muuttamista koskeva päätös edellyttää neuvoston yksimielisyyttä. Toistaiseksi työryhmässä ei ole voitu saavuttaa yksimielisyyttä vaalien uudesta ajankohdasta edes vuoden 2004 osalta.

Päätöslauselmallaan 3.12.1998 Euroopan parlamentti on tehnyt esityksen *Euroopan parlamentin jäsenten ohjesäännöksi*. Päätöslauselmallaan 5.5.1999 parlamentti on vahvistanut uudelleen esityksensä, ja kesäkuun europarlamenttivaaleissa valittu uusi parlamentti on puolestaan vahvistanut esityksen päätöslauselmallaan 27.10.1999. Ohjesäännön keskeinen sisältö koskisi Euroopan parlamentin jäsenten palkkio-, eläke- ja muiden taloudellisten etuuksien uudelleen järjestelyä.

Esitys perustuu perustamissopimuksen 190 artiklan 5 kohtaan. Euroopan parlamentti voi vahvistaa ohjesäännön saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisen suostumuksen. Joulukuussa 2000 sopimuskohtaa muutettiin Nizzan päätöksellä siten, että neuvoston päätöksen tekemiseen riittää määräenemmistö päätös. Parlamentin jäsenten palkkioiden ja eläkkeiden verotuksesta päätetään kuitenkin vastaisuudessa neuvostossa yksimielisesti.

Asia on ollut valmisteltavana yleisten asiain työryhmässä. Asiassa ei ole kuitenkaan voitu edetä, kun Euroopan parlamentti ei ole hyväksynyt neuvoston esittämiä muutoksia ohjesääntöön. Asian käsittely kuitenkin jatkuu yleisten asiain työryhmässä.

Europarlamenttivaaleja koskevat säännökset sisältyvät Suomessa vaalilakiin (714/1998). Ns. kaksoismandaatin haittavaikutusten ehkäisemisestä on säädetty Suomen perustuslain (731/1999) 28 §:n 1 momentissa. Lakiin Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan palkkiosta ja eläkkeestä (1184/1994) sisältyvät Euroopan parlamentin jäsenten palkkiota ja eläkettä koskevat säännökset.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/240998/0627

EU/070199/0021

1.5 SANANVAPAUDEN KÄYTTÄMISTÄ JOUKKOViestinnässä KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on, että sananvapauden käyttämistä koskeva uusi lainsäädäntö soveltuisi saman sisältöisenä kaikkeen joukkoviestintään tallennus-, julkaisu- ja jakelutekniikasta riippumatta (ns. välineneutraalisuuden periaate). Tarvittavat säännökset koskisivat myös uusia viestimiä ja joukkoviestinnän uusia muotoja. Sääntelyllä selkeytettäisiin julkaisu- ja ohjelmatoiminnan harjoittajien sekä muiden sananvapauttaan joukkoviestinnässä käyttävien yksilöiden oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuuta.

Kesällä 2000 asetettiin virkamiestyöryhmä, jonka tehtävänä oli jatkaa valmistelua sananvapaustoimikunnan työn pohjalta. Työryhmän tuli arvioida, aiheutuuko uusimmasta viestintäteknologian kehityksestä tai mahdollisista muista syistä tarvetta tarkistaa sananvapaustoimikunnan mietintöön sisältyviä ehdotuksia. Niin ikään työryhmän tuli tehdä sananvapaustoimikunnan ehdotukseen muun lainsäädännön muutoksista aiheutuvat tarkistukset.

Luonnos hallituksen esitykseksi valmistui kesäkuussa 2001 ja lähetettiin lausuntokierrokselle.

2. Valmisteluvaiheeseen liittyvät asiakirjat

Sananvapaustoimikunnan mietintö (KM 1997:3)

Työryhmän toimeksianto 26.7.2000

Luonnos hallituksen esitykseksi sananvapauden käyttämistä koskevaksi lainsäädännöksi 14.6.2001.

3. Keskeinen sisältö

Esitysluonnoksen mukaan säädettäisiin uusi laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Uusi laki sisältäisi säännökset muun muassa vastine- ja oikaisuoikeudesta, oikeudesta hankkia tietoja ja välittää niitä toisille sekä anonyymin ilmaisun ja tietolähteen suojasta. Lailla annettaisiin julkaistun viestin sisältöön perustuvaa rikos- ja vahingonkorvausoikeudellista vastuuta koskevia säännöksiä sekä joukkoviestintää varten tarpeellisia erityissäännöksiä toimivaltaisesta tuomioistuimesta, pakkokeinoista ja seuraamuksista. Laki sisältäisi säännöksen myös vastaavan toimittajan rikosoikeudellisesta vastuusta. Esitysluonnoksen mukaan oikeusministeriölle nykyisin kuuluva painokannevalta siirrettäisiin valtakunnansyyttäjälle. Lisäksi laki sisältäisi verkkoviestintää koskevat erityissäännökset viestin lähettäjän selvittämistä ja viestin jakelun väliaikaista keskeyttämistä varten.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Eerola, Risto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7740, risto.eerola@om.fi

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7724, ilari.hannula@om.fi

5. Taustatietoja

Uusi laki sisältäisi perustuslain 12 §:n 1 momentin sananvapaussäännöksen lakivarauksessa edellytetyjä tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Hallituksen esitysluonnoksen pohjana on sananvapaustoimikunnan laatima ehdotus laiksi sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen jatkovalmistelu tehdään virkatyönä oikeusministeriössä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset liittyvät lähinnä lakiehdotuksessa tarkoitettujen verkkojulkaisujen tulemiseen tallentamisvelvollisuuden piiriin.

8. Muut tiedot

DN:o 2694/061/95

OM0481:00/06/01/2000

1.6 EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIESTÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys laiksi eduskunnan oikeusasiamiehestä (HE 202/2001 vp).

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on oikeusasiamiehen toimintaa koskevien säännösten nostaminen lain tasolle.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Enegren-Åberg, Jannika, erityisasiantuntija, oikeusministeriö,

p. 1825 7686, jannika.enegren-aberg@om.fi

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7694, eero.aarnio@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 9.11.2001. Asian käsittely on kesken perustuslakivaliokunnassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei tule olemaan taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 2540/062/2000

Käsitellään eduskunnassa yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäntöä koskevan puhemiesneuvoston ehdotuksen 1/2001 vp kanssa.

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 HALLINTOMENETTELYLAINSAÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on uudistaa hallintomenettelyä koskeva lainsäädäntö ja koota se yhteen lakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hankkeen yhteydessä on julkaistu kolme raporttia: Hallintomenettelylaista hallintolakiin. Lähtökohtia ja suuntaviivoja, oikeusministeriö, lainvalmisteluosaston julkaisu 4/1997 ja Hallintomenettelylaista hallintolakiin. Muutostarpeita, oikeusministeriö, lainvalmisteluosaston julkaisu 2/2000 sekä Eija Mäkinen, Hallintosopimusten sääntelytarpeesta, oikeusministeriö, lainvalmisteluosaston julkaisu 2/2001.

3. Keskeinen sisältö

Uudessa hallintolaissa turvattaisiin hyvän hallinnon takeet. Lisäksi uudistettaisiin tiedoksiantoa ja asiakirjojen lähettämistä koskevat yleiset säännökset sekä otettaisiin huomioon hallinnon rakennemuutoksen, tietoteknisen kehityksen ja eurooppalaisen hallinto-oikeuden asettamat vaatimukset kansalliselle hallintotoiminnalle. Lisäksi myöhemmin erikseen korjattaisiin perusteettoman julkisoikeudellisen edun ja julkisoikeudellisen saamisen viivästyskorkoa koskevat lainsäädännölliset puutteet.

4. Organisointi

Hanketta valmistellaan virkatyönä.

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1825 7690, matti.niemivuo@om.fi

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Simola, Martti, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Suviranta, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Keravuori, Marietta, tutkija, oikeusministeriö, p. 1825 7707, marietta.keravuori@om.fi

Hankkeen tukena on lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuon puheenjohtolla toimiva asiantuntijaryhmä:

Huhtanen, Raija, professori, Tampereen yliopisto

Kulla, Heikki, professori, Turun yliopisto

Kuusikko, Kirsi, ma. professori, Lapin yliopisto

Laakso, Seppo, professori, Tampereen yliopisto

Mäenpää, Olli, professori, Helsingin yliopisto

Mäkinen, Eija, lehtori, Tampereen yliopisto

Prättälä, Kari, lakiasian päällikkö, Suomen Kuntaliitto
Rihto, Ahti, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Tarukannel, Veijo, hallinto-oikeustuomari, Hämeenlinnan hallinto-oikeus

5. Taustatietoja

Hanke liittyy perustuslain 21 §:ään, jossa edellytetään hyvän hallinnon takeet turvattavan lailla.

Hallintomenettelylain esteellisyysäännökset uudistettiin vuoden 1998 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella (543/1997). Asian kiireellisyyden vuoksi oikeusministeriö valmisteli erillishankkeena hallituksen esityksen hallinnon sähköistä asiointia koskevaksi laiksi (1318/1999), joka tuli voimaan 1.1.2000.

6. Aikataulu

Esitysluonnos hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta on ollut laajalla lausuntokierroksella syksyllä 2001. Tarkoitus on antaa asiasta jatkovalmistelun jälkeen hallituksen esitys kevätistuntokaudella 2002 niin, että uusi lainsäädäntö voisi tulla voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Kuitenkin voidaan arvioida, että ajanmukaistettu ja yhteen säädökseen koottu hallintomenettelyn perusteita koskeva sääntely luo helpomman ja selkeämmän toimintaympäristön niin yksityishenkilöille kuin yrityksille ja muille yhteisöille ja näin vähentää osaltaan hallintoasioinnista aiheutuvia kustannuksia.

8. Muut tiedot

Dno 2609/41/95
OM0135:00/06/01/1998

2.2 SÄHKÖINEN VIRANOMAISASIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella laki sähköisestä viranomaisasioinnista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 8/2000 ”Sähköinen asiointi hallinnossa”.
Eduskunnan vastaus 132/1999 vp
Muistiot kuulemistilaisuuksista 2. ja 5.11.2001.

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin asioiden sähköisestä vireillepanosta, käsittelystä ja päätösten tiedoksiantamisesta. Laki koskisi sähköistä asiointia hallintoviranomaisissa, välillisen julkisen hallinnon toimielimissä, tuomioistuimissa, muissa lainkäyttöelimeissä sekä ulosottoviranomaisissa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7674,

eija.siitari-vanne@om.fi

Kujanen, Kari, tietohallintopäällikkö, oikeusministeriö, p. 1825 7552, kari.kujanen@om.fi

Tuomela, Jukka, tutkija, Tampereen yliopisto

5. Taustatietoja

Laki sähköisestä asioinnista hallinnossa (1318/1999) tuli voimaan vuoden 2000 alussa. Laissa säädetään hallintoasian sähköisestä vireillepanosta, käsittelystä ja päätöksen tiedoksiantamisesta. Sähköinen asiointi kattaa mainitussa laissa sähköisen asioinnin kaikki muodot aina varmennettuun sähköiseen asiointiin asti. Lakia sovelletaan hallintoviranomaisten ja välillisen julkisen hallinnon toimintaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta lainkäyttöön, poliisitutkintaan eikä ulosottoon.

Lainkäyttötoiminnassa sähköiseen asiointiin sovelletaan lakia sähköisestä viestinnästä oikeudenkäyntiasioissa (594/1993). Laissa ei ole säännöksiä varmenneusta sähköisestä asioinnista. Lakia ei myöskään sovelleta hallintotuomioistuimissa, vakuutusosoikeudessa eikä muissa hallintolainkäyttöelimissä. Näiden tuomioistuinten ja lainkäyttöelinten osalta ei ole voimassa mitään sähköistä asiointia koskevaa lainsäädäntöä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (1999/93/EY) sähköisiä allekirjoituksia koskevista yhteisön puitteista annettiin 13.12.1999, ja sen edellyttämä lainsäädäntö oli saatettava voimaan viimeistään 19.7.2001. Hallituksen esitys sähköisiä allekirjoituksia koskevaksi laiksi (HE 197/2001 vp) on annettu eduskunnalle syksyllä 2001.

Hyväksyessään sähköistä asiointia hallinnossa koskevan lain eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että mikäli sähköisiä allekirjoituksia koskevan direktiivin implementoinnista johtuu tarve muuttaa sanotun lain säännöksiä, eduskunnalle annetaan erillinen hallituksen esitys laiksi sähköisestä asioinnista hallinnossa annetun lain muuttamisesta.

Koska liikenne- ja viestintäministeriön valmistelemaan lakiin sähköisistä allekirjoituksista on tarkoitus sisällyttää varmentamistoimintaa koskeva sääntely ja koska viranomaistoiminnassa muutoin noudatettavissa olevat sähköisen asioinnin säännökset ovat puutteellisia, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa on syytä säätää uusi nykyistä kattavampi laki.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Monipuolisemman sähköisen asioinnin mahdollistava lainsäädäntö edellyttää viranomaisilta ja tuomioistuimilta investointeja laitteisiin ja ohjelmistoihin. Nämä kustannukset ovat kuitenkin vain osa tietoteknisen valmiuden ylläpitämis- ja kehittämiskustannuksista. Tietotekniikan tähänastinen kustannuskehitys on osoittanut, että uudet laitteet ja sovellukset halpenevat voimakkaasti markkinoille tulonsa jälkeen. Kustannusvaikutusten arviointia vaikeuttaa myös se, että sähköisen asioinnin tekninen kehitys on tällä hetkellä erittäin nopeaa.

Sähköisen asioinnin voidaan arvioida synnyttävän myös säästöjä asioinnin nopeutuessa ja tehostuessa.

8. Muut tiedot

OM008:00/2001

2.3 UHKASAKKOLAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uhkasakkolain (1113/1990) mukaan uhkasakon asettanut viranomainen voi tuomita uhkasakon maksettavaksi.

Hankkeessa on tavoitteena selvittää, voidaanko hallinnossa käytettävien uhkasakkojen tuomitsemistoiminta keskittää hallintoviranomaisten sijasta hallintotuomioistuimiin, jolloin päätöksenteko saatettaisiin jo ensi asteessa hallintolainkäytön piiriin. Tavoitteena on lisäksi tarkistaa uhkasakkolain ja erityislainsäädännön väliset suhteet ristiriitaisten ja tarpeettomien säännösten karsimiseksi.

Hankkeesta laaditaan arviomuistio, koska hankkeen vaikutukset ulottuvat eri hallinnonaloille. Jatkotoimista päätetään saadun palautteen perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten menettely harkittaessa uhkasakon tuomitsemista on hallintomenettelyä, jonka oikeusturvatakeet eivät ole niin kattavia kuin hallintolainkäytössä. Hallintolainkäyttölakiin (586/1996) sisältyvät muun ohella säännökset asianosaisen oikeudesta suullisen käsittelyyn ja todistajien välittömästä kuulemisesta. Näitä menettelytapoja, jotka eivät ole hallintoviranomaisen käytettävissä, voitaisiin käyttää hallintotuomioistuimen tuomitessa uhkasakon maksettavaksi.

Erityislainsäädännön perusteella uhkasakon asettamis- ja tuomitsemistoimivalta voi kuulua hyvin erityyppisille viranomaisille aina ministeriöistä kunnallisiin viranomaisiin saakka. Käytetystä viittaamistavasta ja erityissääntelystä riippuen uhkasakon tuomitsemista koskevasta päätöksestä valitetaan ensi asteena joko hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Useimmissa tapauksissa muutoksenhakutie on kaksiportainen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan 5/1997 vp huomiota siihen, että kielto valittaa erikseen uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä on hallitusmuodon 16 §:n vastainen. Erityislainsäädäntöön sisältyy lukuisia vastaavia kieltoja.

4. Organisointi

Hanketta valmistellaan virkatyönä.

Valmistelija:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7674,
eija.siitari-vanne@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallintolainkäyttöjärjestelmän yleiseen kehittämiseen.

6. Aikataulu

Arviomuistio valmistuu vuoden 2002 keväällä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

2.4 TOIMEENTULOTURVAN MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on kehittää toimeentuloturva-asioiden (sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioiden) muutoksenhakujärjestelmää kokonaisuutena, johon kuuluvat muutoksenhaun eri vaiheet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimeentuloturvan muutoksenhaku. Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö. KM 2001:9.

Vakuutusosoikeuden organisaation uudistaminen. Työryhmän ehdotus 14.9.2001.

3. Keskeinen sisältö

Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean ehdotuksen mukaan kaikissa sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioissa olisi kaksiasteinen muutoksenhakujärjestelmä, jossa ensimmäisenä valitusasteena toimisivat muutoksenhakulautakunnat ja toisena valitusasteena vakuutusosoikeus.

Komitean ehdotuksen mukaan muutoksenhakulautakuntia olisi neljä: eläketurvan muutoksenhakulautakunta, toimeentuloturvan muutoksenhakulautakunta, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta.

Vakuutusosoikeuden päätökseen voitaisiin kaikissa toimeentuloturvan asiaryhmissä hakea rajoitetusti muutosta ylimääräisellä muutoksenhakukeinolla korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Ylimääräinen muutoksenhaku olisi mahdollista vain sellaisen vakuutusosoikeudessa tapahtuneen menettelyvirheen perusteella, joka on olennaisesti voinut vaikuttaa päätökseen.

Vakuutusosoikeuden sisäisen organisaation uudistamista selvittäneen työryhmän ehdotusten mukaan vakuutusosoikeuden organisaatiota tulisi kehittää nykyistä joustavammaksi. Organisaation tulisi myös turvata nykyistä paremmin ratkaisukäytännön yhdenmukaisuus vakuutusosoikeudessa.

4. Organisointi

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7692, arja.manner@om.fi

Sarvilinna, Sami, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 1825 7649, sami.sarvilinna@om.fi

5. Taustatietoja

Hallintotuomioistuimikunta (KM 1997:4) ehdotti, että vakuutusosoikeudesta siirretään eräät asiaryhmät lääninoikeuksiin (nyk. hallinto-oikeuksiin) ja että kokonaisuutena selvitetään, millä osin ja millä tavoin sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioiden muutoksenhakujärjestelmää voitaisiin lähentää muuhun hallintolainkäytön järjestelmään.

Muutoksenhakua toimeentuloturva-asioissa on selvitetty myös selvitysmies Pentti Arajärven muistiossa (Toimeentuloturva koskevan lainsäädännön selkeyttäminen. STM:n monisteita 1998:17) sekä oikeusministeriön toimeksiannosta Tampereen yliopiston julkisoikeuden laitoksella laaditussa selvityksessä (Juha Salomaa: Toimeentuloturvaetuuksien muutoksenhakujärjestelmä. Tampereen yliopisto 1998).

6. Aikataulu

Komitean mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta on pyydetty lausunnot 31.1.2002 mennessä.

Vakuutusosoikeuden sisäistä organisaatiota koskevan työryhmän ehdotuksen ja välittömästi toteutettavissa olevien komitean ehdotusten sekä niistä saatujen lausuntojen pohjalta valmistellaan hallituksen esitys vakuutusosoikeuslaiksi. Esitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2002.

Muutoksenhakulautakuntien osalta uudistuksen yksityiskohtainen valmistelu edellyttää jatkotyötä useilla hallinnonaloilla. Muutoksenhakulautakuntien uudistaminen tulee aikanaan vaikuttamaan myös vakuutusosoikeutta koskevaan sääntelyyn. Toteuttamisaikataulua on lähemmin arvioitava jatkotyössä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Kokonaisuutena arvioiden uudistuksella ei välittömästi olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta muutokset olisi otettava vastaisuudessa huomioon valitusviranomaisten voimavarot tarkasteltaessa.

8. Muut tiedot

OM0768:00/06/06/1999

2.5 HALLINTOLAINKÄYTTÖLAIN SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on raportoida oikeusministeriölle hallintolainkäyttömenettelyn toimivuudesta, mahdollisista ongelmista ja kehittämistarpeista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000.

Hallintolainkäytön kehittäminen. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän loppuraportti 30.11.2001.

3. Keskeinen sisältö

Loppuraportin mukaan ongelmana on, että edelleen on voimassa hallintolainkäyttölaista poikkeavia erityissäännöksiä, joiden perusteella hallintoviranomaisen päätöksestä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Loppuraportissa todetaan myös, että muutoksenhaku on muutamissa asiaryhmissä keskitetty yhteen alueelliseen hallinto-oikeuteen. Horisontaaliryhmän mukaan tulisi harkita asioiden hajauttamista kaikkiin hallinto-oikeuksiin, jollei enää ole erityisiä syitä niiden keskittämiseen.

Horisontaaliryhmän loppuraportissa todetaan myös, että hallintolainkäyttölain säännökset päätöksen tehneen hallintoviranomaisen asemasta oikeudenkäynnissä kaipaavat joiltakin osin selkeyttämistä. Raportissa tarkastellaan myös eräitä muita menettelykysymyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7692, arja.manner@om.fi

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Laki perustuu oikeusministeriössä valmisteltuun hallituksen esitykseen 217/1995 vp laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on päättynyt 1.12.2001. Seurannan pohjalta tapahtuvasta jatkovalmistelusta ja seurannan mahdollisesta jatkamisesta päätetään erikseen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0587:0/6/1/1999

3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA

3.1 JULKISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN TÄYTÄNTÖÖNPANON SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksen (621-699/1999) täytäntöönpanoa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Eduskunnan hallintovaliokunnan mietintö (HaVM 31/1998 vp) sekä eduskunnan vastaus (EKV 303/1998).

3. Keskeinen sisältö

Eduskunta edellytti julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistusta säädettäessä, että uudistuksen täytäntöönpanoa seurataan. Seurannan avulla kerätään tietoja lainsäädännön soveltamisesta ja toimivuudesta käytännössä mm. oikeus- ja hallintokäytännön kartoituksen avulla.

4. Organisointi

Uudistuksen vaikutuksien arvioimiseksi tuotetaan erillisselvityksiä, joista merkittävin osa laaditaan Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa. Seurannan tukena toimii yhteistyöryhmä:

Puheenjohtaja:

Vararehtori Teuvo Pohjolainen (Joensuun yliopisto)

Jäsenet:

Professori Timo Konstari (Helsingin yliopisto)
Johtaja Lea Mäntyniemi (Vakuutusyhtiöiden keskusliitto)
Yksikön päällikkö Kaija Majoinen (Suomen Kuntaliitto)
Tiedottaja Paula Grönlund (valtioneuvoston kanslia, tiedotusyksikkö)
Toimittaja Olli Ainola (Yleisradio)
Professori Jyrki Tala (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos)
Hallitusneuvos Miliza Vasiljeff (valtiovarainministeriö, hallinnon kehittämisosasto)
Hallintoneuvos Pirkko Ignatius (korkein hallinto-oikeus)
Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin (oikeusministeriö)
Sihteereinä toimivat Leena Vettenranta oikeusministeriöstä sekä tutkija Christa Salovaara Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta.

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi
Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö on uudistettu kokonaan säätämällä uusi viranomaisten toiminnan julkisuutta koskeva laki (621/1999) ja siihen liittyvä muu lainsäädäntö (622-699/1999), jotka tulivat voimaan 1.12.1999. Lain aiheuttamat muutokset tietojärjestelmiin on tehtävä viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta (L 638/2000).

Uudessa laissa otetaan huomioon, että julkisuusperiaatteen mukainen tiedonsaantioikeus on säädetty perusoikeudeksi. Viranomaisilla on velvollisuus edistää tiedon saamista viranomaisten asiakirjoista. Laissa on yleiset säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta.

Eduskunta edellytti uudistukseen kuuluvia lakeja hyväksyessään, että hallitus tarkkaan seuraa uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antaa eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2003 aikana.

6. Aikataulu

Seurantaan liittyvien selvitysten on määrä olla valmiita viimeistään 31.8.2003 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot****3.2 LUOTTOTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN****1. Tavoite ja tehtävät**

Tarkoituksena on laatia luottotietoja koskeva lainsäädäntö, joka koskisi myös yrittäjien ja yhteisöjen luottotietoja. Säädettyään lakiin otettaisiin nykyisin henkilötietolakiin (523/1999) sisältyvät kuluttajia koskevia luottotietoja koskevat säännökset. Samassa yhteydessä selvitetään myös mahdollisuudet säätää muista luottotietorekistereihin rinnastettavista rekistereistä, joita käytetään luottolaitosten ja muiden toiminnanharjoittajien riskinhallinnassa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7693,

anna-riitta.wallin@om.fi

Leena Vettenranta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7695,

leena.vettenranta@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.3 SELVITYS VIRANOMAISTEN VÄLISTÄ TIETOJENVAIHTOA KOSKEVASTA LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä voitiin vain rajoitetusti yhtenäistää salassa pidettävien tietojen luovuttamista viranomaisten välillä koskevia säännöksiä. Tarkoituksena on selvittää tarpeet ja mahdollisuudet säännellä erityisesti viranomaisten välisen tietojenvaihdon kehittämistä keskitetyin yleissäännöksin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7693,

anna-riitta.wallin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Selvitys on tarkoitus käynnistää vuoden 2002 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.4 EU:N AVOIMUUSASETUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 toukokuussa 2001. Asetuksen tavoitteena on turvata Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 255 artiklassa kirjatun asiakirjajulkisuuden toteutuminen käytännössä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Avoimuustyöryhmän asettamispäätös 8.6.1998

Komission ehdotus avoimuusasetukseksi KOM(2000) 30

U 7/2000 vp

PeVL 6/2000 vp, PeVL 31/2000 vp, PeVL 16/2001 vp

HaVL 6/2000 vp

Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43).

Neuvoston päätös neuvoston työjärjestyksen muuttamisesta (EYVL L 313, 30.11.2001, s. 40).

3. Keskeinen sisältö

Uusi avoimuusasetus sisältää säännökset oikeudesta tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin. Asetuksessa säännellään tutustumisoikeutta koskevat poikkeukset samoin kuin asiakirjapyyntöjä käsiteltäessä noudatettava menettely. Arkaluonteisia asiakirjoja koskevista asiakirjapyynnöistä on erityissäännökset. Asetuksessa velvoitetaan unionin toimielimet pitämään asiakirjarekistereitä.

4. Organisointi

Oikeusministeriö asetti 8.6.1998 työryhmän (avoimuustyöryhmä), jonka tehtävänä oli muun muassa valmistella ehdotuksia niistä toimenpiteistä, joilla Suomi voi vaikuttaa omien tavoitteidensa toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten asiakirjajulkisuudesta annettavaa sääntelyä valmisteltaessa. Asetuksen valmistuttua työryhmä seuraa sen täytäntöönpanoa unionin toimielimissä. Työryhmä pyrkii myös myötävaikuttamaan Suomen viranomaisille esitettyjen, unionin toimielinten asiakirjoja koskevien pyyntöjen käsittelyn tarvittavaan yhtenäistämiseen.

Työryhmän

Puheenjohtaja:

ylivohtaja Pekka Nurmi

Jäsenet:

lainsäädäntöjohtaja Tiina Astola, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö, p. 1825 7740, risto.eerola@om.fi
lähetystöneuvos Anne Huhtamäki, ulkoasiainministeriö
neuvotteleva virkamies Tiina Kangas, oikeusministeriö
erityisasiantuntija Ismo Mäenpää, valtioneuvoston kanslia
lainsäädäntöneuvos Kirsi Salo, oikeusministeriö
lainsäädäntöneuvos Johanna Suurpää, ulkoasiainministeriö
lainsäädäntöneuvos Sina Uotila, oikeusministeriö
avustaja Rae Verkkoranta, ulkoasiainministeriö
lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö, p. 1825 7695, leena.vettenranta@om.fi
yksikön päällikkö Juha Virtanen, ulkoasiainministeriö
lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö

Asiantuntija:
professori Timo Konstari, Helsingin yliopisto

Sihteeri:
lainsäädäntösihteeri Johanna Koivisto, oikeusministeriö, p. 1825 7743, johanna.koivisto@om.fi

5. Taustatietoja

Euroopan unionissa oikeus tutustua eri toimielinten asiakirjoihin on perustunut toimielinkohtaisiin hallinnollisiin päätöksiin ja niitä koskevaan oikeuskäytäntöön. Amsterdamin sopimuksella oikeus kirjattiin perustamissopimuksen tasolle. Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 255 artiklan mukaan unionin kansalaisilla ja jäsenvaltioissa asuvilla sekä unionissa kotipaikan omaavilla yhteisöillä on oikeus tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin. Tätä koskeva asetus (1049/2001/EY) annettiin 30.5.2001, mutta sen soveltaminen edellyttää, että toimielimet antavat asiasta täsmentäviä erityismääräyksiä.

6. Aikataulu

Täsmentävät erityismääräykset oli annettava 3.12.2001 mennessä, jolloin avoimuusasetusta ryhdyttiin soveltamaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 1978/45/98 OM
EU/070200/0125

3.5 VALTIONHALLINNON VIESTINTÄÄ KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on täydentää viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta annettua asetusta (1030/1999) valtionhallinnon viestinnän suunnittelua ja järjestämistä koskevilla säännöksillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston kanslian asettaman valtionhallinnon viestintää selvittäneen työryhmän muistio (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2001/5).

3. Keskeinen sisältö

Annettavilla säännöksillä sekä valtioneuvoston kanslian antamilla suosituksilla pannaan täytäntöön viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999) sisältyvät viranomaisten velvoitteet edistää tiedonsaantia viranomaisten toiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi

5. Taustatietoja

Voimassa olevaan asetukseen ei sisällytetty viranomaisten tiedottamista ja muuta viestintää koskevia säännöksiä, koska asiaa selvitettiin erikseen valtioneuvoston kanslian asettamassa työryhmässä. Julkisuus- ja salassapitolainsäädännön keskeisiä tavoitteita oli syventää ja laajentaa julkisuusperiaatteen toteutumista. Viranomaisilla on velvollisuus edistää tiedon saamista viranomaisten asiakirjoista. Asetuksella osoitetaan tarkemmin valtionhallinnon viranomaisten velvollisuudet viestinnän suunnittelussa ja järjestämisessä.

6. Aikataulu

Tarkoituksena on, että annettava asetusta tulisi voimaan 1.4.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.6 MAKSUPERUSTEET JULKISUUTTA TOTEUTETTAESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhdenmukaistaa maksujen perusteita annettaessa asiakirjoja ja tietoaaineistoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on selvittää nykyisin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain yhteydessä sovellettavat hinnoitteluperiaatteet, arvioida sovellettavan hinnoittelun ja julkisuuslakia säädettäessä tavoitellun tilanteen suhde sekä tarvittaessa laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että laissa määriteltäisiin asiakirjojen ja tietoaaineistojen antamisesta perittävien maksujen perusteet.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi

Leena Vettenranta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7695,
leena.vettenranta@om.fi

5. Taustatietoja

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan jokaisella on oikeus saada kopio viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Jos asiakirja on vain osittain salassa pidettävä, kopio on annettava asiakirjan julkisesta osasta. Julkisuuslakia valmisteltaessa lähtökohtana oli, että kopion antamisessa julkisuuslain perusteella on kysymys maksuperustelaisissa tarkoitettusta julkisoikeudellisesta suoritteesta, josta maksu määrätään omakustannusarvon mukaan.

Nyttemmin on käynyt ilmi, että valtion viranomaisten suoritustuotannon hinnoittelua koskevia maksuperustelain säännöksiä on sovellettu siten, että pääosassa maksuasetuksia tiedon antaminen asiakirjasta on luettu liiketaloudellisesti hinnoiteltaviin suoritteisiin. Näissä tapauksissa asiakirjojen kopiomaksut voivat muodostua suuremmiksi kuin julkisuuslakia säädettäessä tarkoitettiin.

6. Aikataulu

Valmistelua varten asetetaan työryhmä helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.7 VALTIONHALLINNON TIETOHALLINNON OHJAUKSEN TEHOSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laajentaa ja tehostaa valtion tietohallinnon ohjausta säätämällä tarkemmin viranomaisten velvollisuuksista huolehtia tietojärjestelmien yhteensopivuudesta, yhteisestä asiankäsitteilyjärjestelmistä ja yhteisestä tietoverkkopalvelujen antamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tietohallinnon normiohjauksen ja sitä koskevan lainsäädännän tarve. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 13/2001.

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain hyvää tiedonhallintatapaa koskevaa 18 §:ää muutettaisiin siten, että valtion viranomaisilla olisi velvollisuus käyttää yhteensopivia tietojenkäsittelyjärjestelmiä, liittyä yhteisiin asiankäsitteilyjärjestelmiin ja osallistua yhteisten tietoverkkopalvelujen antamiseen asetuksella säädettävissä tapauksissa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi

5. Taustatietoja

Valtiovarainministeriö asetti toukokuussa 2002 työryhmän valmistelemaan esityksen laiksi valtionhallinnon tietohallinnon järjestämisestä ja ohjauksesta. Työryhmä katsoi laatimiensa

selvitysten perusteella, ettei erillisen tietohallintolain säätäminen ole tarpeen, vaan että tarvittava tietohallinnon ohjaus voidaan saada aikaan muuttamalla lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Mainitun lain 18 § 2 momentti sisältää säännökset oikeudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä hyvää tiedonhallintapaa ja tietoturvallisuutta koskevista asioista.

6. Aikataulu

Asiaa valmistelemaan on tarkoitus asettaa työryhmä keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

4. KIELILAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 KIELILAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on uudistaa kielilaki ja siihen liittyvä sääntely. Uudistuksen tavoitteena on kielilainsäädännön ajanmukaistaminen ja selkeyttäminen sekä maan kaksikielisyyden edistäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komitean asettamispäätös OM0469:00/06/06/1999/26.8.1999
Kielilakikomitean mietintö suomeksi ja ruotsiksi (KM 2001:3).

3. Keskeinen sisältö

Kielilakikomitea on valmistellut ehdotuksen Suomen kansalliskieliä, suomea ja ruotsia, koskevaksi uudeksi kielilaksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Ehdotus on laadittu hallituksen esityksen muotoon. Ehdotetulla uudella kielilaila kumottaisiin vuodelta 1922 oleva saman niminen laki. Uusi laki koskisi suomea ja ruotsia, muista laeista säädettäisiin erikseen. Lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat viranomaiset ja muutkin julkista tehtävää hoitavat. Kielilaki olisi yleislaki, jota erityislainsäädäntö täydentäisi. Ehdotuksen mukaan kielellisen jaotuksen perustana olisi edelleenkin yksikieliset ja kaksikieliset kunnat. Komitean ehdotuksen mukaan viranomaisten olisi omaehtoisesti huolehdittava kielellisten oikeuksien turvaamisesta. Lakiehdotukseen sisältyisi säännökset eri tilanteita varten oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia viranomaisissa. Edelleen laissa säädettäisiin lainsäädännön ja tiedottamisen kielestä. Voimassa olevan lain mukaisesti lakiehdotukseen sisältyisi säännöksiä puolustushallinnossa ja ulkoasiainhallinnossa käytettävästä kielestä. Laissa säädettäisiin myös julkiselle vallalle velvollisuus edistää kielellisiä oikeuksia. Oikeusministeriön tehtäväksi tulisi seurata kielilain toteutumista.

Komitea ehdottaa säädettäväksi myös uuden lain henkilöstön kielitaitovaatimuksista. Uusi laki olisi yleinen, ja se koskisi paitsi valtion virkamiehiä myös kuntien ja kuntayhtymien sekä itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten virkamiehiltä vaadittavaa kielitaitoa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Palmgren, Sten, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1825 7745, sten.palmgren@om.fi

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7694, eero.aarnio@om.fi

Tallroth, Paulina, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1825 7726, paulina.tallroth@om.fi

5. Taustatietoja

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmaan sisältyy kannanotto kielilain uudistamisesta ja tämän perusteella valtioneuvosto käynnisti kielilainsäädännön uudistamisen.

Nykyinen kielilaki on vuodelta 1922. Laki on sisällöltään osin vaikeaselkoinen, pykälät niukkasanaisia sekä vaikeasti ymmärrettävissä ja sovellettavissa. Myös lain kieliasu ja lainsäädäntötekniikka ovat selvästi vanhentuneet ja uudistamisen tarpeessa.

Kielilain ja muista kielilainsäädännön säännöksistä huolimatta viranomaistoiminnassa ilmenee jatkuvasti ongelmia, jotka johtuvat virkamiesten riittämättömistä edellytyksistä palvella kansalaisia molemmilla kielillä. Asia koskee sekä yksi- että kaksikielisiä alueita. Käytännössä ilmenevät epäkohdat luovat epätasa-arvoisuutta kieliryhmien välille ja ovat omiaan heikentämään kansalaisten käsitystä maamme kaksikielisydestä. Ongelmaan on viime vuosina kiinnitetty huomiota laajasti ja kielilainsäädäntöä ja sen uudistamisen tarvetta on käsitelty eri tasoilla yhteiskunnassa.

6. Aikataulu

Komitean mietintö lähetettiin lausunnolle lokakuussa 2001. Oikeusministeriölle on toimitettu 119 lausuntoa. Jatkovalmistelu toteutetaan virkatyönä ja hallituksen esitys annetaan eduskunnalle keväällä 2002. Tarkoitus on, että uudistus tulisi voimaan vuoden 2004 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksesta aiheutuu varsin merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, joita on kuitenkin vaikeata yksityiskohtaisesti arvioida. Komitea on mietinnössään eritellyt kustannuksia aiheuttavia tekijöitä.

8. Muut tiedot

OM0469:00/06/06/1999

4.2 SAAMEN KIELEN KÄYTTÄMISESTÄ VIRANOMAISISSA ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on korjata ne puutteet, jotka johtuvat nykyisen saamen kielen kielilain toimimattomuudesta, ja sovittaa saamelaisten kielelliset oikeudet perustuslain uudistuneisiin säännöksiin ja kansainvälisessä oikeudessa tapahtuneeseen kehitykseen. Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annettuun lakiin (516/1991) tehdään tätä tarkoittavat tarpeelliseksi katsottavat muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamelaiskäräjien asettamispäätös 11.6.1997 ja päätös 5.10.2000.

Saamelaiskäräjien lakiehdotus 14.12.2001

3. Keskeinen sisältö

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain tarkistaminen.

4. Organisointi

Jatkovalmistelu toteutetaan saamelaiskäräjien ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen sekä saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen pohjalta virkatyönä oikeusministeriössä.

Valmistelija:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7694, eero.aarnio@om.fi

5. Taustatietoja

Saamelaiskäräjät asetti 11.6.1997 työryhmän laatimaan hallituksen esityksen muotoon ehdotusta siitä, miten saamelaisten kielellisten perusoikeuksien ja kielellisten ihmisoikeuksien toteutuminen turvattaisiin nykyistä paremmin saamelaisten kielilaissa (*saamen kielilain uudistamistyöryhmä*). Saamelaiskäräjien pyynnöstä oikeusministeriö nimesi työryhmään yhden jäsenen. Työryhmän työ oli alunperin määrä saada päätökseen vuoden 1998 loppuun mennessä. Saamelaiskäräjät on sittemmin työryhmän esityksestä kuitenkin jatkanut sen määräaika marraskuulle 2001. Saamelaiskäräjät on hyväksynyt ehdotuksen 14.12.2001.

6. Aikataulu

Saamelaiskäräjien ehdotus lähetetään lausunnolle oikeusministeriöstä. Hallituksen esitys valmistellaan oikeusministeriössä virkatyönä saamelaiskäräjien ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti kielilain kanssa vuoden 2004 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2661/062/97 OM

5. VÄHEMMISTÖJEN OIKEUDET

5.1 MAAHAN JA LUONTAISELINKEINOIHIN LIITTYVIEN OIKEUKSIEN JÄRJESTÄMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEEN VALTIONMAILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella ehdotus maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämisestä saamelaisten kotiseutualueen valtionmailla. Ehdotuksen tulee täyttää ne vähimmäisvaatimukset, jolla Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen ratifioinnin esteet voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

Toimikunnan mietintö 3.12.2001

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan tuli selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla voidaan yhtäältä turvata saamelaisten alkuperäiskansan oikeudet ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoaan ja perinteisiä elinkeinojaan ja toisaalta ottaa huomioon paikalliset elinolosuhteet ja niiden kehittämistarpeet. Ehdotuksen tuli täyttää ne vähimmäisehdot, joilla Kansainvälisen työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen n:o 169 ratifioinnin esteet voidaan poistaa. Toimikunnan tuli erityisesti tarkastella kysymystä siitä, missä määrin hallintoneuvos Pekka Vihervuoren selvityksessään ”Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella” (oikeusministeriön yleisen osaston julkaisu 3/1999) tekemät ehdotukset voidaan toteuttaa ja missä määrin niihin tulee tehdä muutoksia, sekä ottaa tehtävässään huomioon myös kolttien oikeudet ja niihin liittyvät erityispiirteet. Toimikunnan ehdotuksen tuli sisältää arvio toimenpiteiden kustannus- ja muista vaikutuksista.

4. Organisointi

Jatkovalmistelu toteutetaan toimikunnan mietinnön ja siitä annettujen lausuntojen sekä saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen pohjalta virkatyönä oikeusministeriössä.

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7694, eero.aarnio@om.fi

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7621, mirja.kurkinen@om.fi

Ekroos, Marja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7706, marja.ekroos@om.fi

5. Taustatietoja

Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskeva lainsäädäntö (973/1995 ja 974/1995; HE 248/1994 vp) tuli voimaan 1.1.1996. Se pohjautuu saamelaisasiain neuvottelukunnassa vuonna 1990 valmistuneeseen komiteamietintöön (KM 1990:32), joka saamelaisten hallinnollisen aseman parantamisen lisäksi koski saamelaisväestön oikeuksia maahan ja veteen saamelaisten kotiseutualueella. Maa-oikeuskysymykset jätettiin kuitenkin vuonna 1993 saamelaisten hallinnollista asemaa koskevan lainvalmistelun ulkopuolelle ja annettiin tarkemmin selvitettäväksi silloiselle saamelaisvaltuuskunnalle, jolta tehtävä on siirtynyt saamelaiskäräjille.

Hyväksyessään 14.2.1995 hallituksen esitykseen HE 248/1994 vp sisältyneet lakiehdotukset jätettäväksi lepäämään eduskunta edellytti hallituksen laativan mitä pikimmin selvityksen siitä, millä tavoin ja millaisin käytännön vaikutuksin esteet Kansainvälisen työjärjestön alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen (ILO:n alkuperäiskansasopimus n:o 169/1989) ratifioimiselle ovat poistettavissa. Yleissopimus oli saatettu eduskunnan käsiteltäväksi vuonna 1990 (HE 306/1990 vp). Hallituksen esityksessä todettiin tuolloin, että Suomen tulisi liittyessään yleissopimukseen turvata saamelaisille voimassa olevaa lainsäädäntöä laajemmin heidän perinteisesti asuttamiinsa ja omistamiinsa maihin sekä niiden luonnonvarojen käyttämiseen liittyviä oikeuksia. Hallituksen esitykseen yhtyen eduskunta ei tuossa vaiheessa hyväksynyt sopimusta, koska Suomen lainsäädännön ei voitu katsoa vastaavan yleissopimuksen määräyksiä lähinnä saamelaisten maahan kohdistuvien oikeuksien osalta.

Oikeusministeriö päätti 25.5.1999 kutsua hallintoneuvos Pekka Vihervuoren selvittämään maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää asiakokonaisuutta saamelaisten kotiseutualueella. Selvityksen taustana oli myös pyrkimys selvittää kysymys ILO:n alkuperäiskansasopimuksen ratifioinnin esteiden poistamisesta. Selvitysmies Vihervuori luovutti laatimansa selvityksen oikeusministerille 11.10.1999. Sopimuksen mahdolliseen ratifiointiin selvitysmies ei ole ottanut kantaa.

6. Aikataulu

Toimikunnan mietinnöstä on pyydetty lausunnot 15.2.2002 mennessä. Mietinnön ja siitä annettujen lausuntojen sekä saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen pohjalta valmistellaan hallituksen esitys virkatyönä oikeusministeriössä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle viimeistään vuoden 2002 syysistuntokaudella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

6. AHVENANMAA

6.1 AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on itsehallintolain toimivuuden parantaminen ja lain selkeyttäminen lähinnä Euroopan unioniin liittyvissä asioissa. Ahvenanmaan vaikutusmahdollisuuksia maakunnan toimivaltaan liittyvien EU-asioiden valmistelussa parannettaisiin. Itsehallintolain terminologiaa muutettaisiin siten, että se paremmin vastaisi uutta perustuslakia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ahvenanmaatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 3/1999. Ahvenanmaatyöryhmän mietinnöstä saadut lausunnot. Ruotsin- ja suomenkielinen luonnos hallituksen esitykseksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta.

3. Keskeinen sisältö

Lain 9 a luku, joka koskee EU-asioiden kansallista valmistelua ja maakunnan osallistumista siihen, ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Maakunnan osallistumismahdollisuuksia parannetaan. Maakuntalakien voimaantuloa voitaisiin kiirehtiä tietyissä poikkeustapauksissa. Maakunnan asetuksenantovaltaa koskevaa säännöstä muutettaisiin uutta perustuslakia vastaavaksi. Kansainvälisten sopimusten hyväksymismenettelyä yksinkertaistettaisiin tietyissä tapauksissa. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi useita teknisluontoisia muutoksia, mm. uuden perustuslain sekä maakuntahallituksen nimenmuutoksen johdosta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7745, sten.palmgren@om.fi
Suviranta, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Uusi Ahvenanmaan itsehallintolaki (1144/1991) tuli voimaan 1.1.1993. Lain soveltamisessa on havaittu joitakin sellaisia ongelmia, jotka tulisi ratkaista lakia muuttamalla. Oikeusministeriö asetti 17.12.1997 työryhmän valmistelevaan ehdotuksen Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi. Työryhmä on aikaisemmin antanut osamietinnön, jonka pohjalta hallituksen esitys 147/1998 vp on annettu eduskunnalle. Esitys liittyi uuteen perustuslakiin. Laki tuli voimaan 1.3.2000. Työryhmä on luovuttanut loppumietintönsä 17.6.1999. Mietintö on ollut

lausunnolla. Oikeusministeriössä on laadittu luonnos hallituksen esitykseksi, joka on lähetetty lausunnolle 16.1.2001. Saatujen lausuntojen johdosta käsittelyä on jatkettu valtioneuvoston kanslian, ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön sekä Ahvenanmaan maakuntahallituksen välillä käytävillä neuvotteluilla.

6. Aikataulu

Tavoitteena on hallituksen esityksen antaminen helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 3719/08/97

OM0129:00/06/01/1998

6.2 ASETUS VALTION VIRKAMIESTEN KIELITAITOVAATIMUKSISTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriössä valmistellaan ehdotus asetukseksi valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa sekä siihen liittyväksi työjärjestykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Asetuksella selkeytettäisiin sääntelyä niin, että valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa koskisi Ahvenanmaan itsehallintolain 42 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla oma kielisäännöstö. Tämän seurauksena Ahvenanmaa ei tältä osin kuuluisi kielilain soveltamisalan piiriin.

Valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksia ryhmitettäisiin Ahvenanmaan maakunnan erityistarpeet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla sekä mahdollistettaisiin kielikokeet Ahvenanmaalla.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Palmgren Sten, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1825 7745, sten.palmgren@om.fi

Tallroth Paulina, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 42 §:n 1 momentin mukaan valtion palveluksessa olevien kielitaidosta säädetään maakuntahallituksen suostumuksin asetuksella.

6. Aikataulu

Hanke on lykätty odottamaan kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamiseen liittyvien ehdotusten valmistumista.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

7. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

7.1 HEDELMÖITYSHOIDOT (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada aikaan lainsäädäntö, jossa säännellään hedelmöityshoitojen käytön edellytykset sekä toimenpiteen osapuolten ja hoidon avulla syntyneen lapsen oikeudellinen asema.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön työryhmän mietintö, Lainvalmisteluosaston julkaisu 12/1988

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1990

Laintarkastuskunnan lausunto 4/1991

Luonnos hallituksen esitykseksi 24.6.1993

Stakesin mietintö 14/1996

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1997

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin sukusolujen ja alkioiden käytöstä hedelmöityshoidossa, hedelmöityshoidon antamisen edellytyksistä, sukusolujen ja alkioiden luovuttamisesta hedelmöityshoitoa varten, sijaissyntytyksestä ja hoidon tuloksena syntyneen lapsen tiedonsaantioikeudesta. Isyyslakiin lisättäisiin säännökset hedelmöityshoidon avulla syntyneen lapsen isyydestä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7663,

désirée.soderlund@om.fi

5. Taustatietoja

Valtioneuvostossa esitelty ehdotus hallituksen esitykseksi lokakuussa 1998. Keskustelun jälkeen asia poistettiin esittelystä.

6. Aikataulu

Tarkoitus on, että hallituksen esitys asiasta annetaan keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Vähäisiä vaikutuksia valtion talousarvion sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa.

8. Muut tiedot

135/41/87

144:00/06/01/1998

7.2 SAMAA SUKUPUOLTA OLEVIENTEN KUMPPANEIDEN YHTEISELÄMÄÄN LIITTYVIEN EPÄKOHTIEN POISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän ehdotus laki samaa sukupuolta olevien parisuhteet (Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 2/1999)

Lausuntotiivistelmä joulukuun 1999

HE 200/2000 vp 15.12.2000

3. Keskeinen sisältö

Samaa sukupuolta oleville annetaan mahdollisuus rekisteröidä parisuhteensa. Parisuhteen rekisteröiminen tuo eräin poikkeuksin samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmiminen.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Lakiesitys on hyväksytty ja tulee voimaan 1.3.2002. Lakiin liittyvä asetus on tarkoitus antaa helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3934/41/97

145:00/06/01/1998

7.3 PERINTÖKAAREN SUOSIOLAHJASÄÄNNÖKSEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Perintökaaren muuttaminen siten, että ns. suosiolahjaa ei lisättäisi perittävän jäämistöön lakiosia laskettaessa, jos perittävän tahdonilmaisun perusteella on selvää, ettei tämä ollut perittävän tarkoitus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 77/2000 vp 16.6.2000

Työryhmän mietintö 12.12.2001

3. Keskeinen sisältö

Perittävä voi lahjoittaa omaisuuttaan lakiosaperillisilleen ilman että muut lakiosaperilliset voivat perittävän kuoltua vaatia sen johdosta lisäystä lakiosaansa.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3531/41/97

146:00/06/01/1998

7.4 PERINTÖKAAREN VELKAVASTUUSÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kuolinpesän osakkaitten velkavastuuta koskevien perintökaaren 21 luvun säännösten uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeustieteen tohtori Tapani Lohen arviomuistio 15.12.1999

Lausuntotiivistelmä 15.2.2001

Työryhmän mietintö 12.12.2001

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että kuolinpesän osakkaiden henkilökohtaisesta velkavastuusta pääsääntöisesti luovutaan. Pesänselvittäjän toimivaltuuksia lisättäisiin niin, että pesänselvittäjä voisi päättää varojen jakamisesta velkojien kesken ylivelkaisessa kuolinpesässä silloinkin, kun varojen jaosta ei voida sopia velkojien kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7719, liisa.lehtimaki@om.fi

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

63:00/06/01/2000

7.5 SUOMEN KANSAINVÄLISEN PERHELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa Suomen kansainvälinen perhe- ja perintölainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän periaatemuistio (OM:n lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994)

Työryhmän mietintö 20.9.1996

Lausuntotiivistelmä 26.2.1997

HE 44/2001 vp 27.4.2001

3. Keskeinen sisältö

Aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettaisiin pääsäännön mukaan sen valtion lakia, jonne puolisoille muodostui kotipaikka avioliiton solmimishetkellä. Perimykseen sovellettaisiin pääsäännön mukaan vainajan viimeisen kotipaikkavaltion lakia.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys on hyväksytty ja ehdotetut lait tulevat voimaan 1.3.2002. Lakeihin liittyvät asetusmuutokset annetaan helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

148:00/06/01/1998

7.6 LASTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS**1. Tavoite ja tehtävät****2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja löytyy Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteesta <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin 18. istunnossa lokakuussa 1996 valmistui yleissopimus lasten suojelusta (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of parental responsibility and measures for the

protection of children). Sopimuksessa on kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Sopimuksessa on myös viranomaisten kansainvälistä yhteistoimintaa koskeva luku.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin. Sopimuksen ratifiointi on tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa koskevan ns. Bryssel II -asetuksen antamisen jälkeen siirtynyt osittain Euroopan yhteisön toimivaltaan. Komissio on syksyllä 2001 tehnyt aloitteen päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan allekirjoittamaan sopimus yhteisön puolesta. Aloite on Euroopan unionin neuvostossa käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

149:00/06/01/1998

7.7 AIKUISTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja löytyy Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteesta <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen sisällöstä päätettiin Haagissa 20.9.-2.10.1999 pidetyssä erityiskomission istunnossa, jolla oli diplomaattikonferenssin luonne. Yleissopimus (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of the protection of adults) koskee sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät kykene itse huolehtimaan eduistaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

7.8 LASTEN OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

ETS no. 160. Yleissopimukseen liittyviä asiakirjoja löytyy Euroopan neuvoston verkko-osoitteesta <http://conventions.coe.int/treaty/EN>

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvostossa tehtiin 25.1.1996 yleissopimus lasten oikeuksien käyttämisestä. Sopimus koskee lapsen kuulemistä ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäynteihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 25.1.1996. Sopimuksen voimaansaattamista tarkoittavan lainsäädännön valmistelua ei ole aloitettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

151:00/06/01/1998

7.9 SÄÄDÖS AVIOEROIHIN SOVELLETTAVASTA LAISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Avioeroihin sovellettavaa lakia koskevan yhteisösääntelyn tarpeen arvioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

8838/00 JUSTCIV 66, 8839/00 JUSTCIV 67

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään, olisiko avioeroihin sovellettavasta laista mahdollista laatia yhteisöoikeudellinen säädös ("Rooma III-säädös"). Sääntely täydentäisi ns. Bryssel II -asetusta, joka voimaantultuaan sääntelee toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymistä avioeroasioissa sekä avioeroon liittyvien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi
Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Eurooppa-neuvoston vavistaman toimintasuunnitelman mukainen aikataulu viisi vuotta. Alustava keskustelu neuvoston työryhmässä käyty keväällä 2000. Tällä hetkellä ei valmistelua vireillä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

7.10 VERITUTKIMUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on nykyaikaistaa veritutkimuksia koskeva laki sisällöllisesti. Uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa isän ja lapsen välisen biologisen sukulaisuuden selvittäminen nykyaikaisin lääketieteellisin keinoin ja lisätä mahdollisuuksia vahvistaa lapsen ja isän välinen sukulaisuussuhde.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 2.1.2001
Lausuntotiivistelmä 20.6.2001

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin nykyaikaisten lääketieteellisten keinojen käyttämisestä isyyden selvittämisessä ja lisättäisiin mahdollisuuksia vahvistaa lapsen ja isän välinen sukulaisuussuhde. Uhkasakkoa ja noutamista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Isyyslakiin tehtäisiin lain johdosta tarvittavat muutokset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7665, markku.helin@om.fi
Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7663,
desiree.soderlund@om.fi

5. Taustatietoja

Laki eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista eli ns. veritutkimuslaki tuli voimaan 1.10.1976. Lain voimaantulon jälkeen lääketieteelliset keinot selvittää lapsen ja isän biologista sukulaisuutta ovat kehittyneet. Uhkasakkoa ja pakkokeinoja koskeva lainsäädäntö on uudistettu. Perusoikeusuudistus on korostanut tarvetta tarkistaa veritutkimuslain säännösten riittävyttä ja asianmukaisuutta. Veritutkimuslain uudistaminen aiheuttaa tarpeen tarkistaa eräitä isyyslain säännöksiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

192:00/06/01/2000

8. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

8.1 HENKILÖVAHINGOT

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilövahinkojen ja elatuksen menetyksen korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten täsmällisen muutostarpeen selvittäminen ja tarvittavien säädösehdotusten laatiminen. Tavoitteena selkeä ja johdonmukainen sääntely, joka osaltaan parantaa sekä vahinkoa kärsineen että vahinkoa aiheuttaneiden oikeusturvaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistustarpeesta 23.6.1998

Lausuntotiivistelmä huhtikuu 1999

Toimikunnan asettamispäätös 12.4.2000

Toimikunnan mietintö, 11.12.2001 (KM 2001:11)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan mietinnössä ehdotetaan henkilövahinkojen korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten selkeyttämistä ja johdonmukaistamista. Erilaisista vahingoista tuomittavien korvauten tasoja pyrittäisiin yhtenäistämään muun muassa säätämällä korvausten määräämisen perusteista nykyistä täsmällisemmin ja perustamalla erityinen henkilövahinkoasiain neuvottelukunta. Lisäksi vahinkoa kärsineen ja hänen läheistensä korvausoikeudellista suojaa ehdotetaan eräiltä osin laajennettavaksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön 1998 teettämässä selvityksessä ja siitä saadussa palautteessa pidettiin tarpeellisena useiden vahingonkorvauslain alaan kuuluvien kysymysten tarkempaa selvittämistä ja tarvittaessa sääntelyn uudistamista. Ensivaiheessa päätettiin ryhtyä valmistelemaan henkilövahinkojen ja elatuksen menetyksen korvaamista koskevan sääntelyn uudistamista, koska uudistamistarve on jo tehtyjen selvitysten perusteella käynyt ilmeiseksi. Puhtaan taloudellisen vahingon korvaamista koskeva selvitystyö on tarkoitus käynnistää kevään 2002 aikana.

6. Aikataulu

Toimikunnan mietintö on lausuntokierroksella, jonka määräaika päättyy 22.2.2002. Tavoitteena on, että lausuntopalautteen pohjalta viimeistelty hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle syksyllä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

238:00/06/2000

8.2 EUROOPAN YHTEISÖJEN YLEISSOPIMUS SOPIMUKSEEN PERUSTUMATTOMIIN VELVOITTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA (ns. Rooma II)

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan yhteisösäädöksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 82/1998 vp, 10.12.1998

LaVL 13/1998 vp, 26.1.1999

SuV ptk 47/1998 vp

3. Keskeinen sisältö

Yhteisösäädöksessä säädettäisiin siitä, minkä valtion lain mukaan muuta kuin sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta on arvioitava silloin, kun tapauksella on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7713, antti.leinonen@om.fi

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

Perustamissopimuksen 67 artiklan mukaista virallista ehdotusta yhteisön säädökseksi ei vielä ole tehty.

6. Aikataulu

Komissio ilmoittanut julkaisevansa asetusehdotuksen lähiaikoina.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1641/45/98

453:00/06/01/1998

8.3 YLEISSOPIMUS LENTOLIIKENTEEN HARJOITTAJIEN VASTUUSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Montrealissa 28.5.1999 allekirjoitettavaksi avatun eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä koskevan yleissopimuksen ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2000) 340 lopullinen

KOM(2000) 446 lopullinen

U 49/2000 vp, 24.10.2000

LiVL 10/2000 vp, 16.11.2000

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestö ICAO:n piirissä valmisteltu yleissopimus järjestää lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuun nykyvaatimusten mukaiseksi ja yhtenäistää nykyisin voimassa olevan ns. Varsovan sopimusjärjestelmän eri versioihin pohjautuvan hajanaisen sääntelyn. Konferenssin päätteeksi yleissopimuksen allekirjoitti 52 valtiota. Yleissopimus tulee voimaan, kun 30 valtiota on sen ratifioinut.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

Suomi on allekirjoittanut yleissopimuksen 9.12.1999.

Yleissopimukseen sisältyy EY:n toimivaltaan kuuluvia määräyksiä ja yhteisöllä on oikeus liittyä sopimuksen osapuoleksi. Yhteisö on allekirjoittanut sopimuksen 9.12.1999.

Sopimuksen ratifioiminen edellyttää sekä kansallisen lainsäädännön että yhteisölainsäädännön muuttamista. Yhteisö on päättänyt ratifioida yleissopimuksen maaliskuussa 2001. Ratifioimisen edellyttämien yhteisölainsäädännön muutosten osalta neuvoston yhteisestä kannasta päätetty kesäkuussa 2001.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2002. Suomi ratifioinee yleissopimuksen samanaikaisesti muiden jäsenvaltioiden ja yhteisön kanssa vuoden 2003 alkupuolella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1249/45/97

173:00/06/01/1998

8.4 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan yleissopimuksen sekä ensivaiheessa lentokalustoa koskevan pöytäkirjan valmistelu ja hyväksyminen. Parhailtaan valmistellaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja löytyy verkko-osoittella <http://www.icao.org> (sen jälkeen valinta Diplomatic Conference).

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia. Tavoitteena on lieventää lentokaluston rahoituksessa ilmenneitä käytännön ongelmia rahoittajien asemaa vahvistamalla. Rahoitusriskin pieneneminen alentaisi luoton hinta- ja muita rahoituskuluja ja rahoituksen transaktiokustannuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

Valmistelussa ovat mukana sekä Unidroit'n jäsenvaltioiden edustajat että ICAO:n oikeudellisen komitean alakomitean jäsenet (ml. Suomi).

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskevan pöytäkirjan valmistelu jatkuu UNIDROIT'n ja OTIFin yhteisesti järjestämällä hallitusten välisellä kokouksella kesäkuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3284/45/2001

8.5 LENTOLIIKENTEEN YLIVARAUSASETUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Lentoliikenteen ylivaraustilanteissa noudatettavaa menettelyä ja maksettavia korvauksia koskevan asetuksen (neuvoston asetus 295/91 sitä korvausjärjestelmää koskevista yhteisistä säännöistä, jota sovelletaan, jos matkustajalta säännöllisessä lentoliikenteessä evätään pääsy lennolle) uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 784

3. Keskeinen sisältö

Lentomatkustajien asemaa parannettaisiin mm. laajentamalla asetuksen soveltamisalaa, korottamalla vakiokorvauksia ja lisäämällä matkustajille annettavaa informaatiota.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

Komissio antoi ensimmäisen ehdotuksensa 30.1.1998 (KOM(98) 41 lopull.). Neuvoston yhteinen kanta oli hyväksyttävissä liikenneministerineuvostossa 30.11.-1.12.1998, mutta se kaatui Espanjan ja Ison-Britannian väliseen kiistaan Gibraltarin asemasta. Joulukuussa 2001 komissio antoi uuden, aikaisemman ehdotuksensa korvaavan asetusehdotuksen.

6. Aikataulu

Komission uuden ehdotuksen valmisteluaikataulusta ei tässä vaiheessa ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6/41/2002

004:00/2002

8.6 SAATAVIEN SIIRTO KANSAINVÄLISESSÄ KAUPASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on luoda oikeudelliset puitteet lähinnä USA:ssa laajasti käytössä oleville rahoitusmuodoille. Rahoituksen vakuutena käytettäisiin saatavia, jotka siirretään rahoittajalle (esimerkiksi myyjän saatava ostajalta). Saatavat voitaisiin siirtää edelleen useitakin kertoja peräkkäin. Tarkoituksena on kehittää säännöstö, jonka avulla voidaan varmistaa, ettei siirto heikennä velallisen asemaa. Samalla pyritään turvaamaan muiden velkojien oikeudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimukseen liittyviä tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.uncitral.org>. (sen jälkeen valinnat "travaux préparatoires" ja "international payments").

3. Keskeinen sisältö

Soveltamisalan määritelmän ja käytettyjen termien määrittelyn lisäksi sopimus sisältää määräykset saatavien siirron vaikutuksista (muoto, massasiirto, siirtohetki, sopimusoikeudelliset rajoitukset ja vakuuksien siirto), osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä velallisen aseman turvaamisesta.

4. Organisointi

Avoin

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin UNCITRALin 34. istunnossa Wienissä heinäkuussa 2001. Syksyllä 2001 YK:n yleiskokous hyväksyi sen YK:n yleissopimukseksi ja avasi jäsenvaltioiden allekirjoitettavaksi. Suomi ei ole vielä päättänyt allekirjoittamisesta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

451:00/06/01/1998

8.7 SAATAVIEN VANHENTUMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on nykyaikaistaa vanhentumista koskeva lainsäädäntö sisällöllisesti, kielellisesti ja lainsäädäntöteknisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 8.12.1999

Toimikunnan mietintö 5.6.2001 (KM 2001:4)

Lausuntotiivistelmä 22.10.2001

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki velkojen vanhentumisesta sekä laki julkisesta haasteesta. Ehdotuksen mukaan vanhentumisaika lyhennettäisiin nykyisestä kymmenestä vuodesta kolmeen vuoteen. Vanhentumisaika alkaisi kulua velan erääntymisestä tai siitä, kun velkoja voisi esittää maksuvaatimuksen. Vanhentumisen katkaiseminen olisi edelleen vapaamuotoista. Katkaisusta alkaisi kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika.

Mietinnössä ehdotetaan myös, että velka vanhentuisi lopullisesti 15 vuoden kuluttua siitä, kun velasta on annettu lainvoimainen tuomio. Siltä varalta, ettei tuomiota haeta, ehdotetaan, että velka vanhentuisi 20 vuoden kuluttua sen erääntymisestä.

Mietinnössä ehdotetaan useiden erityisvanhentumissäännösten kumoamista. Lakien ehdotetaan tulevan voimaan vuonna 2003. Uusia säännöksiä sovellettaisiin myös aikaisemmin syntyneisiin velkoihin. Ne voisivat vanhentua uuden lain mukaan kuitenkin vasta kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7703, marjut.jokela@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Annettujen lausuntojen johdosta ratkaisuja erilaisiin toimikunnan ehdotuksiin hankitaan kevään 2002 aikana ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

742:00/06/06/1999

8.8 SÄHKÖISEN KAUPANKÄYNNIN OIKEUSSÄÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

UNCITRALin sähköisen kaupankäynnin työryhmä (Working Group on Electronic Commerce) käsittelee sähköiseen kaupankäyntiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. UNCITRALin täysistunnossa heinäkuussa 2001 annettiin työryhmälle tehtäväksi ryhtyä valmistelemaan sähköistä sopimuksetekoa koskevaa kansainvälistä yleissopimusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

UNCITRALin sihteeristön valmisteleva työasiakirja A/CN.9/WG.IV/WP.95 löytyy verkko-osoitteesta <http://www.uncitral.org> (sen jälkeen valinnat Working Groups -> Working Group IV -> Electronic Commerce).

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimukseen on tarkoitus ottaa keskeisiä sähköiseen sopimuksetekoon liittyviä säännöksiä, kuten säännöksiä sopimuksen syntymiseen vaikuttavista seikoista (tarjouskehoitus, tarjous, vastaus), osapuolen koti- tai liikepaikan määrittämisestä, muotovaatimusten täyttämistä sähköisesti, osapuolten tiedonantovelvollisuuksista sekä sähköisten sopimusehtojen saatavuudesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7672, marjo.lahelma@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän seuraava kokous pidetään maaliskuussa 2002, jolloin yleissopimuksen valmistelu aloitetaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

174:00/06/01/1998

8.9 DIREKTIIVIEHDOTUS RAHOITUSPALVELUJEN ETÄMYYNNISTÄ KULUTTAJILLE

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on edistää rahoituspalvelujen vapaata liikkuvuutta yhtenäistämällä etämyyntiä ja kuluttajansuojaa koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Direktiivillä myös täydennetään etämyyntiä koskevaa aiempaa yhteisölainsäädäntöä, sillä

rahoituspalvelut jätettiin kuluttajansuojasta etäsopimuksissa annetun direktiivin 97/7/EY soveltamisalan ulkopuolelle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (1998) 468 lopull.

U 81/1998 vp, 10.12.1998

TaVL 34/1998 vp, 5.2.1999, johon SuVL yhtyi 12.2.1999 (ptk 50/1998 vp 9 §).

TaVL 8/1999 vp, 29.9.1999, johon SuVL yhtyi 29.10.1999

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotuksen säännökset koskevat talletuksia, luottoja, sijoituksia, vakuutuksia ja muita rahoituspalveluja, joita tarjotaan kuluttajalle jonkin viestimen välityksellä niin, että myös sopimus tehdään viestimellä osapuolten olematta yhtäaikaan läsnä. Keskeisimmät ehdotuksen säännökset koskevat elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ja kuluttajan oikeutta peruuttaa sopimus.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7672, marjo.lahelma@om.fi

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Tanninen, Seppo, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvosto hyväksyi 19.12.2001 direktiiviehdotusta koskevan yhteisen kannan. Direktiivin käsittely jatkuu seuraavaksi Euroopan parlamentissa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

179:00/11/01/1998

8.10 ASETUSEHDOTUS MYYNINEDISTÄMISESTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla myyninedistämiskeinoja, kuten alennuksia, kylkiäisiä ja markkinointiarpajaisia koskevat kansalliset yleiset kiellot ja hyväksymällä muiden myyninedistämistä rajoittavien kansallisten säännösten osalta lainsäädäntöjen vastavuoroisen tunnustamisen periaate.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 546 lopullinen

U 87/2001 vp (pvm)

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa kielletään jäsenvaltioita ja ei-julkisia sääntelyelimiä asettamasta yleistä kieltoa käyttää myyninedistämistä tai siihen liittyvää kaupallista viestintää. Jäsenvaltiot ja ei-julkiset sääntelyelimet eivät myöskään saisi rajoittaa palvelujen vapaata tarjontaa tai tavaroiden

vapaata liikkumista sillä perusteella, että myynninedistämiskeinoja käytetään. Myynninedistäjän olisi markkinoinnissaan annettava määrätyt tiedot myynninedistämiskeinoista ja niihin liittyvistä tarjouksista. Lasten ja nuorten suojelemiseksi säädetään eräistä myynninedistämisen rajoituksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7672, marjo.lahelma@om.fi

5. Taustatietoja

Ehdotus täydentää komission samana päivänä antamaa vihreää kirjaa kuluttajansuojasta Euroopan unionissa (KOM(2001) 531 lopullinen). Vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää laaja keskustelu EU:n kuluttajansuojapolitiikan tulevasta suunnasta, ja siinä esitetään vaihtoehtoja yhteisön kuluttajansuojalainsäädännön, erityisesti markkinointilainsäädännön kehittämiseksi.

6. Aikataulu

Käsittely neuvoston työryhmässä on alkanut tammikuussa 2002. Yhteinen kanta ei valmistune ainakaan Espanjan puheenjohtajakaudella, sillä jäsenvaltioiden enemmistö haluaisi ensin käydä vihreässä kirjassa esitetyn periaatekeskustelun ja arvioida asetuksen tarvetta ja sisältöä vasta sen jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3642/45/2001

8.11 KULUTTAJANSUOJALAIN SOVELTAMISALAN LAAJENTAMINEN KOSKEMAAN YKSITYISHENKILÖIDEN VAKUUSSITOUMUKSIA

1. Tavoite ja tehtävät

Kuluttajansuojalain soveltamisalaa laajennettaisiin EY:n komission Suomelle 30.5.2000 osoittamassa perustellussa lausunnossa edellyttämällä ja EY:n tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä vastaavalla tavalla. Komissio katsoo, että Suomi on pannut kohtuuttomia sopimusehtoja koskevan direktiivin 93/13/ETY täytäntöön puutteellisesti, koska direktiivin täytäntöön paneva kuluttajansuojalaki ei koske takauksia. EY:n tuomioistuin on asiassa C-45/96 antanut komission kantaa tukevan ennakkoratkaisun kotimyyntidirektiivin 85/577/EY soveltamisesta takauksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission perusteltu lausunto 30.5.2000 SG(2000) D/103429

EY-tuomioistuimen tuomio C-45/96, 17.3.1998

3. Keskeinen sisältö

Kuluttajansuojalain soveltamisalaa laajennettaisiin niin, että sopimusehtojen sääntelyä ja sopimusten sovittelua koskevia 3 ja 4 luvun sekä kotimyyntiä koskevia 6 luvun säännöksiä sovellettaisiin myös yksityistakaajien ja yksityisten pantinantajien vakuussitoumuksiin. Kotimyyntisäännösten soveltamisala laajennettaisiin myös luottosopimuksiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7672, marjo.lahelma@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksesta hallituksen esitykseksi järjestettiin kuulemistilaisuus 24.1.2002. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

022:00/2001

8.12 SÄHKÖISTÄ KAUPANKÄYNTIÄ KOSKEVAN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 30.5.2000 työryhmän valmistelemaan sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin. Työryhmän mietintö valmistui 8.3.2001, ja se on ollut lausuntokierroksella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Direktiivi tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista (2000/31/EY)

Työryhmän asettamispäätös 30.5.2000

Työryhmän mietintö 8.3.2001

Lausuntotiivistelmä 12.7.2001

HE 194/2001 vp 26.10.2001

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tavoitteena on edistää sähköistä kaupankäyntiä yhtenäistämällä sitä koskevaa sääntelyä Euroopan talousalueella sekä lisäämällä sähköisten oikeustoimien oikeusvaikutusten ennustettavuutta. Direktiivillä on pyritty luomaan oikeudelliset puitteet, joilla varmistetaan tietoyhteiskuntapalvelujen vapaa liikkuvuus yhteisön sisällä.

Hallituksen esitys laiksi tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta ja siihen liittyvät eräiden lakien muutokset vastaavat pääkohdiltaan direktiivin säännöksiä. Ehdotettu laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta sisältää kuitenkin direktiiviä täydellisempiä säännöksiä palvelimelle tallennetun lainvastaisen aineiston saannin estoon liittyvistä menettelytavoista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7672, marjo.lahelma@om.fi

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

353:00/06/01/2000

8.13 ASUNTOKAUPPALAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vuonna 1995 voimaan tulleen asuntokauppalain tarkistaminen niin, että lain toimivuuden seurannassa ilmi tulleet epäkohdat voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tiivistelmä OM:n tiedusteluun saaduista vastauksista 20.5.2001.

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on, että oikeusministeriö asettaa työryhmän tarkistusten valmistelemiseksi. Työryhmän täsmällinen toimeksianto on vielä avoin.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7672, marjo.lahelma@om.fi
Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7514

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö lähetti syksyllä 2000 eri intressitahoille tiedustelun, jonka tarkoituksena oli selvittää asuntokauppalain tavoitteiden toteutumista yleisesti sekä mahdollisia puutteita, epäselvyyksiä ja muita ongelmia, joita säännösten käytännön soveltamisessa on tullut ilmi. Saaduista vastauksista laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta järjestettiin ministeriössä kuulemistilaisuus.

6. Aikataulu

Työryhmä hankkeen valmistelemiseksi asetetaan helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

2/41/2002

007:00/2002

8.14 KIRJAAMIS- JA REKISTERÖINTIASIOIDEN SIIRTO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 22.6.2000 työryhmän arvioimaan tarvetta siirtää eräitä kirjaamisluontoisia tai rekisteröintityyppisiä asioita käräjäoikeuksista maistraateille sekä tekemään tarpeelliseksi katsomansa ehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 22.6.2000.

Työryhmän mietintö 11.1.2001.

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on järjestää isyyden tunnustamisen vahvistamisen, eräiden perheoikeudellisten rekisteröimisasioiden sekä irtaimen omaisuuden lahjoitusten rekisteröinnin käsittely nykyistä tarkoituksenmukaisemmin oikeusturva ja asiakaslähtöisyys säilyttäen.

4. Organisointi

Valmistelija

Sarvilinna, Sami, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7649, sami.sarvilinna@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke liittyy oikeusministeriössä vireillä oleviin tuomioistuinlaitoksen kehittämistä koskeviin hankkeisiin.

Oikeusministeriön toimeksiannosta valmistui 3.3.1998 perusselvitys ”Tuomioistuimet 2000-luvulle - Ajatuksia ja ideoita kehittämisvaihtoehdoista”. Selvityksessä todetaan, että käräjäoikeuksissa käsitellään huomattava määrä erilaisia riidattomia luonnollisten tai oikeushenkilöiden oikeudelliseen asemaan liittyviä rekisteröintiasioita. Selvityksessä katsotaan, että asiaryhmän asiat voidaan ratkaista muualla ja käyttää näin vapautuvat voimavarat muihin tuomioistuinten tehtäviin. Selvityksessä ehdotetaan työryhmän asettamista pohtimaan hakemusasioiden siirtoa rekisteriviranomaisille.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa huhtikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

413:00/06/01/2000

8.15 VIIVÄSTYSKORKOJA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus hallituksen esitykseksi

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta annetun direktiivin (2000/33/EY) täytäntöönpanon edellyttämäksi lainsäädännöksi;
- 2) korkolain (663/1982) muuttamiseksi niin, että yksityishenkilöiltä perittävää viivästyskorkoa voidaan nykyistä laajemmin sovitella; samalla on tehtävä tarpeelliset ehdotukset niiden velallisten aseman parantamiseksi, jotka ovat velkaantuneet ennen vuonna 1995 toteutettua korkolain muutosta ja joilta tästä syystä peritään nykyistä viivästyskorkoa korkeampaa viivästyskorkoa.
- 3) kuluttajansuojaa koskevien säännösten muuttamiseksi niin, että niiden soveltamisala laajennetaan koskemaan myös yksityistakausta ja muuta yksityishenkilön antamaa

vakuussitoumusta EY:n direktiivien ja yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisujen edellyttämällä tavalla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Direktiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta (2000/33/EY) 29.6.2000

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston toimeksianto 22.6.2000

Työryhmän mietintö 30.3.2001

Lausuntotiivistelmä 15.8.2001

HE 232/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen mukaan lakisääteisen viivästyskoron määräytymisperusteita muutettaisiin niin, että se olisi EKP:n ohjaukorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä. Korkolain sovittelysäännöstä ehdotetaan lavennettavaksi niin, että se koskisi kaikkia yksityishenkilöiden velkoja. Myös sovitteluedellytyksiä väljennettäisiin.

Ehdotuksen mukaan uusia viivästyskorkosäännöksiä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa syntyneisiin velkoihin, mikä alentaisi viivästyskoron aikaisemmasta 16-18 prosentista nykytasolle.

Kuluttajansuojalain soveltamisalan laajennus siirretty hankkeeksi 8.11.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7703, marjut.jokela@om.fi

5. Taustatietoja

Maksuviivästysten torjumista koskeva direktiivi 2000/35/EY annettiin 29.6.2000. Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 8.8.2002.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

454/06/01/1998

8.16 DIREKTIIVIEHDOTUS RAHOITUSVAKUUSJÄRJESTELYISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa keskeisimpiä Euroopan unionin jäsenvaltioiden säännöksiä rahoitusmarkkinoilla käytettävistä vakuuksista ja näin vähentää oikeudellista epävarmuutta ja tehostaa Euroopan rahoitusmarkkinoita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 168 lopull., 27.3.2001

U 30/2001 vp 17.5.2001

TaVL 9/2001 vp 14.6.2001, johon SuVL yhtyi 15.6.2001 (ptk 19/2001 vp 8 §)

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus täydentää selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annettua direktiiviä (98/26/EY). Ehdotus koskee sekä panttioikeuteen että omistusoikeuteen perustuvia vakuusjärjestelyjä. Soveltamisala on rajattu sekä järjestelyjen osapuolten että vakuusomaisuuden suhteen. Vakuusomaisuuden suhteen ehdotus on rajattu koskemaan arvopapereita ja käteistä. Ehdotus koskee sekä kansallisia että rajat ylittäviä vakuusjärjestelyjä.

Ehdotuksessa säädetään rahoitusvakuusjärjestelyjen muodosta, sisällöstä, julkivarmistuksesta ja täytäntöönpanosta, pantinsaajan oikeudesta käyttää panttioikeuteen perustuvaa rahoitusoikeutta mm. myymällä se, maksukyvyttömyys- ja takaisinsaantisäännösten soveltamisesta rahoitusvakuuksiin sekä rahoitusvakuusjärjestelyjen esineoikeudellisiin kysymyksiin sovellettavasta laista, kun vakuutena käytetään arvo-osuuksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Mähönen, Jukka, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1825 7673, jukka.mahonen@om.fi
Anttinen, Martti, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
Nieminen, Maritta, lakimies, Suomen Pankki

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asiaa käsiteltiin sekä neuvoston työryhmässä että Euroopan parlamentin talous- ja raha-asiaain valiokunnassa useaan kertaan vuoden 2001 aikana. Komission ehdotuksen mukaan direktiivin edellyttämät kansalliset säännökset tulisi saattaa voimaan vuoden 2004 loppuun mennessä.

Neuvosto hyväksyi 13.12.2001 pidetyssä ECOFIN-neuvoston kokouksessa puheenjohtajan kompromissitekstin. Parlamentti hyväksyi samana päivänä talous- ja raha-asiaainvaliokunnan ehdottaman toisensisältöisen tekstin. Asian käsittely jatkuu sekä neuvostossa että parlamentissa vuoden 2002 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotuksella saavutettava rahoitusvakuusjärjestelyihin liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vähentäminen tehostaa ja vakauttaa Euroopan rahoitusmarkkinoita, lisää mahdollisuuksia harjoittaa rajat ylittävää liiketoimintaa sekä parantaa rahoitusmarkkinoiden likviditeettiä ja vähentää volatilitteettia.

8. Muut tiedot

027:00/2001

EU/040401/0307

8.17 ARVO-OSUUKSIEN VÄLILLISTÄ HALLINTAA KOSKEVIIN ESINEOIKEUDELLISIIN KYSYMYKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saada aikaan yleissopimus arvo-osuuksien välillistä hallintaa koskeviin esineoikeudellisiin, mm. vakuusoikeudellisiin, kysymyksiin sovellettavasta laista. Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yleisten asioiden erityiskomission toimeksiannosta hanketta valmistelemaan asetettu erityiskomissio kokoontui tammikuussa 2001 ja jätti raporttinsa konferenssin 19. istunnolle kesäkuussa 2001. Erityiskomissio esitti raportissaan luonnoksen yleissopimukseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Prel. Doc. No 1, marraskuu 2000
 Prel. Doc. No 13, kesäkuu 2001
 Prel. Doc. No 3, heinäkuu 2001
 Prel. Doc. No 4, marraskuu 2001
 Prel. Doc. No 5, marraskuu 2001
 Prel. Doc. No 6, marraskuu 2001
 Prel. Doc. No 7, joulukuu 2001

Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja löytyy Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteesta <http://www.hcch.net/e/workprog/securities.html>.

3. Keskeinen sisältö

Kesäkuun 2001 yleissopimusluonnos koski järjestelmiä, joissa arvopapereita hallitaan välillisesti moniportaisessa ketjussa (indirect holding system) ja joissa oikeus arvopaperiin merkitään välittäjän (intermediary) pitämälle tilille. Luonnos koski arvopapereiden panttioikeuteen ja omistusoikeuteen perustuvia vakuusjärjestelyjä sekä omistusoikeuden luovutusta ilman vakuustarkoitusta. Luonnos keskittyi kuitenkin yksinomaan lainvalintakysymyksiin. Lainvalinnan perussääntö olisi ns. PRIMA (place of the relevant intermediary), jonka mukaan esineoikeudellisia kysymyksiä on arvioitava sen valtion lain nojalla, jossa välittäjä sijaitsee. Säännön yksityiskohtainen sisältö on kuitenkin vielä avoinna.

4. Organisointi

Valmistelijat

Mähönen, Jukka, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1825 7673, jukka.mahonen@om.fi
 Leinonen, Antti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
 Lauha, Janne, johtaja, HEX Oyj

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Erityiskomissio on käsitellyt yleissopimusluonnosta useaan kertaan kirjallisesti vuoden 2001 aikana.

Erityiskomissio kokoontui Haagissa 9.-17.1.2002. Asian käsittely jatkuu kirjallisesti siten, että komissio voisi antaa uuden tekstiehdotuksen diplomaattikonferenssille kesällä 2002. Seuraava erityiskomissio järjestettäneen lokakuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

028/00/2001

9. YHTIÖOIKEUS

9.1 OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMISTYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö on 16.2.2001 asettanut työryhmän valmistelemaan osakeyhtiölain kokonaisuudistusta.

Työn lähtökohtana on oikeusministeriössä laadittu arviomuistio (7.7.2000) sekä siitä saatu lausuntopalaute. Tämä tarkoittaa mahdollisimman joustavan osakeyhtiölain laatimista. Erityisesti pienten yhtiöiden tarpeita varten lain tulee sisältää riittävän laaja taustasääntely, jonka varaan yhtiöt voivat halutessaan järjestää toimintansa ilman merkittäviä yksityiskohtaisia erityisjärjestelyjä. Etusija tulee antaa sääntelyn tahdonvaltaisuudelle. Lisäksi valmistelussa tulee pyrkiä yleisten periaatteiden merkityksen korostamiseen, välttää tarpeettomia muotovaatimuksia sekä arvioida jälkikäteisten oikeussuojakeinojen nykyistä laajempaa käyttämistä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lain selkeyteen.

Ehdotuksessa on otettava huomioon se, että tehokas yhtiöoikeudellinen sääntely merkitsee myös vähemmistöosakkaiden ja velkojien aseman asianmukaista järjestämistä. Ehdotus on pyrittävä laatimaan niin, että lain väärinkäyttö voidaan tehokkaasti estää.

Työryhmän on erityisesti selvitettävä ne nykyiseen lainsäädäntöön kohdistuvat uudistustarpeet, jotka koskevat yhtiön hallintoa, rahoitusvälineitä, yritysrakenteiden muuttamista, varojen jakamista, vaadittavan oman pääoman määrää sekä osakeyhtiölain seuraamusjärjestelmää. Työryhmän on seurattava Euroopan yhteisöjen yhtiöoikeudellisen, erityisesti rajat ylittäviä rakennejärjestelyjä koskevan sääntelyn kehittymistä.

Työryhmän on yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden kanssa selvitettävä uuden osakeyhtiölain ja muun lainsäädännön keskinäistä vuorovaikutusta sekä mahdollisia yhteensovittamistarpeita.

Ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

Oikeusministeriö asetti 7.5.2001 seurantaryhmän, joka seuraa ja arvioi työryhmän työtä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä 7.7.2000 laadittu muistio.

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7661,
manne.airaksinen@om.fi

Jäsenet

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7664
 Koskelo, Pauliine, oikeusneuvos, korkein oikeus
 Timonen, Pekka, neuvotteleva virkamies, kauppa- ja teollisuusministeriö
 Merilampi, Pekka, laamanni, Asianajotoimisto Merilampi Marttila Laitasalo oy
 Hanski, Marja, Corporate General Counsel, Executive Vice President, Uponor Oyj

Sihteeri

Pulkkinen, Pekka, erityisasiantuntija oikeusministeriö

Sivutoiminen sihteeri

Rasinaho, Vesa, lakimies, Asianajotoimisto Roschier Holmberg Oy

Seurantaryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Nuolimaa, Risto, professori, Tampereen yliopisto

Jäsenet

Jääskeläinen, Tarja, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
 Rinkineva, Marja-Leena, vanhempi hallitussihteeri, kauppa- ja teollisuusministeriö
 Koikkalainen, Olli, ylijohdaja, Patentti- ja rekisterihallitus
 Liukku, Jari, rikosylitarkastaja, Keskusrikospoliisi, rahanpesun selvityskeskus
 Linnainmaa, Leena, osastopäällikkö, Keskuskauppakamari
 Tolppanen, Susanna, lakimies, Helsinki Exchanges Group Ltd Oy
 Ahvenniemi, Juha, toiminnanjohtaja, Kirjapainotoimistojen Liitto ry
 Blummé, Nils, KHT-tilintarkastaja, KHT-Yhdistys ry
 Leppiniemi, Jarmo, professori, Osakesäästäjien Keskusliitto ry
 Maijala, Antti, osastopäällikkö, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry
 Vanhanen, Rauno, johtaja, Suomen Yrittäjät ry
 Suonperä, Arjo, lakimies, palkansaajakeskusjärjestöt/SAK
 Ranin, Ursula, lakiasiainjohtaja, Nokia Oyj
 Leppänen, Timo, toimitusjohtaja, Kajaanin Tilitaito Oy

Pysyvä asiantuntija

professori Kari S. Tikka, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Voimassa oleva osakeyhtiölaki tuli voimaan vuonna 1980. Lakia on muutettu useaan otteeseen. Laajin muutos on vuonna 1997 voimaan tullut osittaisuudistus, jossa laki saatettiin vastaamaan Euroopan yhteisöjen lainsäädäntöä.

Osakeyhtiölain voimassaoloaikana yritysten toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi. Yritysrahoitus on muuttunut markkinakeskeisemmäksi, kansainvälistyminen ja euron käyttöönotto asettavat uusia vaatimuksia yritysten kilpailukyvyille, pienimuotoinen yritystoiminta on entistä enemmän siirtynyt osakeyhtiömuotoon, uusi teknologia mahdollistaa uusia menettelyjä ja yritysten oikeudellinen ympäristö on muuttunut merkittävästi. Muutokset koskevat sekä laajoja, julkisen kaupankäynnin kohteena olevia yhtiöitä että yksityisiä yhtiöitä, joista suurimmassa osassa on vain muutamia osakkaita.

Osakeyhtiölain toimivuutta muuttuneessa toimintaympäristössä on arvioitu eri yhteyksissä. Pienyhtiöt ja yhtiöainsäädäntö -työryhmä tarkasteli lain toimivuutta pienten yhtiöiden

näkökulmasta. Työryhmän käsitys oli, että lain vaikeaselkoisuus aiheuttaa erityisesti pienille yhtiöille kustannuksia. Lain selkeyttäminen ja kirjoittaminen pienten yhtiöiden tarpeita vastaavaksi olisi mahdollista vain uudistamalla laki kokonaisuudessaan. Työryhmän ehdotus sai kannatusta lausuntomenettelyssä.

Oikeusministeriössä valmistui 7.7.2000 laaja arvio osakeyhtiölain muutostarpeista. Muistiossa tarkastellaan osakeyhtiölainsäädäntöön vaikuttavia muutostekijöitä sekä ehdotetaan osakeyhtiölain uudistamista siten, että se olisi nykyistä joustavampi. Muistiossa myös yksilöidään useita muutettavia asiakokonaisuuksia. Muistiosta pyydettiin lausunnot yli 50 eri taholta. Lausunnoissa pidettiin tilannearvioita yleisesti ottaen oikeana ja suhtauduttiin myönteisesti esitettyyn suunnitelmaan osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen toteuttamisesta. Lausunnoissa korostettiin tarvetta samalla yhteensovittaa yhtäältä osakeyhtiölainsäädäntöä sekä toisaalta vero- ja arvopaperimarkkinalainsäädäntöä.

6. Aikataulu

Työryhmän ja seurantaryhmän toimikausi päättyy 31.3.2003. Työryhmä voi julkaista väliraportteja.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

014:00/2001

9.2 UUTEEN OSUUSKUNTALAKIIN LIITTYVÄT MUUTOKSET ARVO-OSUUSLAINSÄÄDÄNTÖÖN

1. Tavoite ja tehtävät

Luonnos hallituksen esitys osuuskuntalain 1488/2001 vaatimiksi muutoksiksi arvo-osuuslainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston toimeksianto 3.1.2002

Hallituksen esitys osuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 17.10.2001 (HE 176/2001)

3. Keskeinen sisältö

Esityksen tavoitteena muuttaa arvo-osuuslainsäädäntöä siten, että arvo-osuusjärjestelmään voidaan liittää sellaisen osuuskunnan osuudet, lisäosuudet ja sijoitusosuudet, jossa käytetään tai voidaan käyttää arvopaperinluonteisia osuus-, lisäosuus- tai sijoitusosuuskirjoja.

Uudistuksella poistetaan arvo-osuuslainsäädäntöön perustuvat osuuspääoman ehtoisten arvopapereiden julkisen kaupan käynnin esteet.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7664, jyrki.jauhiainen@om.fi

5. Taustatietoja

Osuuskuntalakia koskevan hallituksen esityksen mukaan esitys arvo-osuuslainsäädännön muuttamiseksi on tarkoitus antaa keväällä 2002. Tiettävästi osuuskunnilla ei ole tällä hetkellä näköpiirissä tarvetta sellaiseen osuuspääoman ehtoiseen rahoitukseen, joka tulisi voida ottaa arvopaperimarkkina-alaissa tarkoitettuna julkisen kaupankäynnin kohteeksi arvopaperipörssissä tai muulla tavalla.

6. Aikataulu

Luonnos hallituksen esitykseksi laaditaan 28.2.2001 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Uudistus lisää jossain määrin yleisörahoitusta tai laajaa jäsenrahoitusta hankkivien suurten osuuskuntien käytettävissä olevia rahoitusvaihtoehtoja.

Alustavien selvitysten perusteella arvo-osuusjärjestelmään tarvittavat muutokset voidaan toteuttaa nopeasti ja muutostarve on vähäinen.

8. Muut tiedot

1/41/2002

002:00/2002

Hanke liittyy 1.1.2002 voimaan tulleeseen uuteen osuuskuntalakiin (1464/41/97, 186:00/09/01/1998)

9.3 ASETUSEHDOTUS EUROOPPA-YHTIÖKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tavoitteena on helpottaa rajat ylittävää yritystoimintaa EU-alueella ja vähentää tällaiseen toimintaan liittyviä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(91) 174 lopullinen

KOM (91) 174 lopull. - SYN 219

Y 11/1994; TaVL 11/1994 vp

VJ:n 54 d §:n 2 momentin mukainen selvitys 29.4.1996; TaVL 11/1996 vp

OM:n kirje 10.7.1997; TaVL 12/1997 vp; SuV 3.10.1997

OM:n kirje 25.3.1998; SuV 27.3.1998 (8/1998 vp)

Neuvoston asiakirja 14886/00

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus liittyy EY:n yhtiöoikeuden harmonisointiin. Tarkoituksena on luoda uusi ylikansallinen osakeyhtiömuoto, Eurooppa-osakeyhtiö. Sääntely perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, joten eri valtioihin perustuvat Eurooppa-osakeyhtiöt tulevat sääntelyltään poikkeamaan toisistaan. Asetus sisältää lähinnä Eurooppa-yhtiön perustamiseen liittyviä määräyksiä. Ehdotukseen liittyy työntekijöiden osallistumista koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7661, manne.airaksinen@om.fi

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7664,
jyrki.jauhiainen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asetus ja siihen liittyvä direktiivi hyväksyttiin neuvostossa 8.10.2001. Asetus ja direktiivi tulevat voimaan kolmen vuoden kuluttua hyväksymisestä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

192:00/09/01/1998

9.4 RAJAT YLITTÄVIÄ JULKISTEN OSAKEYHTIÖIDEN SULAUTUMISIA KOSKEVA DIREKTIIVIEHDOTUS (10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus koskee eri valtioista olevien julkisten osakeyhtiöiden sulautumisia. Tavoitteena on edistää yhteismarkkinoiden toimintaa poistamalla esteet eri jäsenvaltioista olevien julkisten osakeyhtiöiden sulautumiselta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(84) 727 lopull, 25.1.1985, s. 11
Y 12/1994
KOM(2001) 763 lopull.

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotuksen lähtökohtana on, että näihinkin sulautumisiin sovellettaisiin pääosin kolmannen yhtiöoikeudellisen direktiivin eli sulautumisdirektiivin (78/885/ETY) nojalla annettuja kansallisia säännöksiä. Ehdotus sisältää vain säännökset, jotka ovat tarpeen sen vuoksi, että sulautumiseen osallistuvat yhtiöt ovat eri jäsenvaltioista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7661,
manne.airaksinen@om.fi
Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus sisältyy komission 11.12.2001 antamaan tiedonantoon ajankohtaisuutensa menettäneiden ehdotusten poistamisesta. Komissio on laatinut uuden ehdotuksen, jota ei kuitenkaan ole vielä annettu. Direktiivin hyväksymistä vaikeuttanevat kysymykset henkilöstön aseman ja verotuksen järjestämisestä. Rajat ylittäviä sulautumisia koskevien verodirektiivien tultua voimaan ongelmaksi jäänevät erot eri maiden yhtiöverotuksessa.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

195:00/09/01/1998

9.5 ASETUSEHDOTUS EUROOPPALAISEKSI KESKINÄISEKSI YHTIÖKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda uusi ylikansallinen keskinäinen yhtiömuoto. Tavoitteena on helpottaa rajat ylittävää yritystoimintaa EU-alueella ja vähentää rajat ylittävään toimintaan liittyviä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopull. - SYN 390

KOM(93) 252 lopull. - SYN 391, 6.7.1993

Y 15/1994 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, joten eri valtioihin perustuvat keskinäiset Eurooppa-yhtiöt tulevat sääntelyltään poikkeamaan toisistaan. Asetus sisältää lähinnä keskinäisen Eurooppa-yhtiön perustamiseen liittyviä määräyksiä. Ehdotukseen liittyy henkilöstön edustusta koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä. Lopullinen sisältö tulee melko pitkälle vastaamaan Eurooppa-yhtiötä koskevaa asetusta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7661,
manne.airaksinen@om.fi

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Ehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä syyskaudella 1996. Oikeusministeriö on järjestänyt ehdotuksesta kuulemistilaisuuden.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

193:00/09/01/1998

9.6 ASETUSEHDOTUS EUROOPPAOSUUSKUNNAKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda ylikansallinen, EU-alueella toimiva osuuskuntamuoto, eurooppaosuuskunta. Tavoitteena on poistaa ne lainsäädännölliset esteet, jotka rajoittavat ja vaikeuttavat ylikansallista osuustoimintaa EU-alueella sekä luoda eurooppaosuuskunnalle toimiva ja tehokas hallinnollinen rakenne.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopull.

COM(93) 252 final -SYN 389, 6.7.1993

Y 15/1994 ja siihen liittyvät OM:n jatkokirjeet 8.11.1995, 28.5.2001 ja 28.9.2001

3. Keskeinen sisältö

Ensimmäinen eurooppaosuuskuntaa (SCE) koskeva asetusehdotus annettiin vuonna 1992, minkä jälkeen on annettu useita muutettuja julkaisemattomia ehdotuksia, joista viimeisin on huhtikuulta 2001. Ehdotus perustuu osittain SCE:n kotipaikan osuuskuntia koskevalle kansalliselle lainsäädännölle, jota ei ole harmonisoitu. Nykyisessä SCE-asetusehdotuksessa on aineellisia säännöksiä SCE:n perustamisesta, vähimmäispääomasta, säännöistä, kotipaikasta ja sen siirtämisestä ja SCE:n rekisteröinnistä sekä SCE:n jäsenistä, sijoittajista, jäsenten kokouksesta, toimielimistä ja niiden jäsenten vastuusta, edustamisesta, tilinpäätöksestä ja tilintarkastuksesta, osuuksista ja niiden palautuksesta, ylijäämän ja muiden varojen jakamisesta, SCE:n purkamisesta ja SCE:n muuttamisesta kansallisessa laissa säännellyksi osuuskunnaksi. SCE-asetuksen lopullinen sisältö tulee melko pitkälti vastaamaan eurooppayhtiötä (SE) koskevaa asetusta.

SCE-asetusehdotukseen liittyy työntekijöiden osallistumista koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä. Viimeisin julkaistu direktiiviehdotus on vuodelta 1992 ja julkaisematon ehdotus on vuodelta 2001. Viimeinen direktiiviluonnos perustuu pääosin viimeisessä SE:tä koskevassa direktiiviluonnoksessa omaksuttuihin ratkaisuihin.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7661,
manne.airaksinen@om.fi

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Asetusehdotuksen käsittelyä jatketaan neuvoston työryhmässä viiden vuoden tauon jälkeen.

Ensimmäinen työryhmän kokous muutetun ehdotuksen pohjalta pidettiin 17.5.2001.

Merkittävimmät ongelmat liittyvät työntekijöiden osallistumista koskevaan direktiiviehdotukseen. Oikeusministeriö on järjestänyt asetusehdotuksesta kuulemistilaisuuksia.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyä jatketaan keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia. Asetus mahdollistaisi suomalaisten osuuskuntien siirtymisen pois Suomesta ja lisäisi jäsenvaltioiden välistä kilpailua yrityksistä.

8. Muut tiedot

188:00/08/01/1998

9.7 ASETUSEHDOTUS EUROOPPA-YHDISTYKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda ylikansallinen, EU-alueella toimiva uusi yhdistysmuoto, Eurooppa-yhdistys, jolla helpotetaan rajat ylittävää yhdistystoimintaa EU:n sisällä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopull.

KOM(93) 252 lopull. - SYN 387, 6.7.1993

Y 15/1994

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, eikä ehdotus ratkaise verotukseen liittyviä kysymyksiä. Yhdistyksiä koskevaa kansallista lainsäädäntöä ei ole hamonisoitu. Asetusehdotukseen liittyy henkilöstön edustusta koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7661,

manne.airaksinen@om.fi

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Asetus- ja direktiiviehdotus eivät ole viime vuosina olleet neuvoston taloudellisten asioiden työryhmän käsiteltävänä. Merkittävimmät ongelmat liittyvät henkilöstön edustamista koskevaan direktiiviehdotukseen. Oikeusministeriö on järjestänyt ehdotuksesta kuulemistilaisuuden.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

191:00/09/01/1998

9.8 JULKISTEN OSAKEYHTIÖIDEN RAKENNETTA KOSKEVA DIREKTIIVIEHDOTUS (5. yhtiöoikeudellinen direktiivi)

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksella pyritään harmonisoimaan yhtiöiden hallintoa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(91) 372 lopull. - SYN 3, 20.11.1991

Y 13/1994
KOM(2001)763 lopull.

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksella pyritään yhtenäistämään julkisten osakeyhtiöiden rakenne sekä toimielinten valtuudet ja velvollisuudet. Ehdotus sisältää yksityiskohtaisia säännöksiä julkisten osakeyhtiöiden hallintorakenteesta, henkilöstön edustuksesta, yhtiökokouksesta, tilintarkastajista sekä tilinpäätöksestä ja tilintarkastuksesta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7661,

manne.airaksinen@om.fi

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Ehdotus ei ole Suomen jäsenyyden aikana ollut käsittelyssä. Direktiiviehdotus sisältyy komission 11.12.2001 antamaan tiedonantoon KOM(2001) 763 lopull. ajankohtaisuutensa menettäneiden ehdotusten poistamisesta.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

194:00/09/01/1998

10. ESINE- JA KIINTEISTÖOIKEUS

10.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7703, marjut.jokela@om.fi

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

Ks. 8.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1984/061/91

196:00/06/01/1998

11. YMPÄRISTÖOIKEUS

11.1 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 22.3.2000 toimikunnan, jonka tehtävänä on selvittää vesilakiin (264/1961) liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarpeellisiksi katsomansa ehdotukset lain uudistamiseksi.

Toimikunnan tulee kiinnittää työssään erityistä huomiota

- vesivarojen käytössä tapahtuneista muutoksista aiheutuvaan tarpeeseen tarkistaa vesilain eri lukujen säännöksiä;
- uusimman kansainvälisen vesioikeuden periaatteiden sekä Euroopan yhteisön uusimman lainsäädännön ja ohjausjärjestelmien sovittamiseen Suomen vesilainsäädäntöön;
- vesitaloushankkeiden lupaharkinnan yhtenäistämismahdollisuuksiin sekä vanhojen vesitalous hankkeiden lupien tarkistamisen edellytyksiin;
- vesitaloushankkeiden toteutus- ja ylläpitokustannusten jakamiseen sekä vesioikeudellisten yhteisöjen sääntelyn ajanmukaistamiseen;
- lain rakenteellisiin ja säädösteknisiin uudistamistarpeisiin;
- vesiasian käsittelystä perittävien maksujen uudistamistarpeisiin; sekä
- yhteiskunnan ja talouden muutoksista aiheutuvaan mahdolliseen tarpeeseen muutoin tarkistaa vesivarojen käytön sääntelyä.

Toimikunta perusti kaksi jaostoa, jotka raportoivat toimikunnalle. Uittojaoston toimikausi oli 7.6.2000 - 17.12.2001 (puheenjohtajana Seppo Räisänen) ja vedenhankintajaoston 2.10.2000 - 17.12.2001 (puheenjohtajana Erkki J. Hollo).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano:

Puheenjohtaja

Kotkasaari, Timo, ylijohdaja, osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö

Varapuheenjohtaja

Mäkinen, Simo, hallitusneuvos, lainsäädäntöjohtaja, ympäristöministeriö

Jäsenet

Ekroos, Marja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7706, marja.ekroos@om.fi

Kaatra, Kai, vesihallintojohtaja, maa- ja metsätalousministeriö

Kaarikivi-Laine, Ulla, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

Räisänen, Seppo, johtaja, Itä-Suomen ympäristölupavirasto

Tornberg, Markku, johtaja, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto

Palosaari, Meeri, ympäristönsuojeluasiamies, Teollisuuden- ja Työnantajain Keskusliitto

Eränkö, Leena, ympäristölakimies, Suomen Kuntaliitto

Kuronen, Ilpo, luonnonsuojelupäällikkö, Suomen Luonnonsuojeluliitto

Pysyvät asiantuntijat

Vihervuori, Pekka, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Kainlauri, Pekka, ylituomari, Vaasan hallinto-oikeus

Hollo, Erkki. J., professori, Helsingin yliopisto

Teräsvirta, Heikki, johtaja, Etelä-Savon ympäristökeskus

Hellsten Kaj, lakiasianpäällikkö, Energia-alan Keskusliitto ry FINERGY

Sihteerit

Tolvanen, Jukka Pekka, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Taina, Tuire, lakimies, maa- ja metsätalousministeriö

Leinonen, Petri, esittelijä, korkein hallinto-oikeus

5. Taustatietoja

Vesilakia on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi tarkistaa ja ajanmukaistaa laki kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Toimikunnan määräaika päättyy 1.6.2002

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

191:00/06/06/2000

12. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

12.1 KONKURSSILAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella ehdotus uudeksi konkurssilainaksi, joka täyttäisi nykyajan talous- ja yhteiskuntaelämän tarpeet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän ehdotus 21.1.2002. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2/2002

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksen keskeisiä kysymyksiä on muun muassa päätöksenteon järjestäminen konkurssipesässä, konkurssin vaikutus sopimussuhteisiin, kuittausoikeus konkurssissa, esinevakuusoikeuksien haltijoiden asema konkurssissa sekä kansainvälisiin konkursseihin liittyvät kysymykset. Konkurssimenettelyn osalta tulee harkittavaksi mm. se, onko aihetta luoda erilaisia menettelytapoja erityisesti pieniä konkurssseja varten. Valmistelun yhteydessä tutkitaan myös sitä, missä laajuudessa taloudellisia väärinkäytöksiä voidaan selvittää entistä tehokkaammin.

Uuteen lakiin otetaan myös maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevan EU:n asetuksen edellyttämät täydentävät kansalliset säännökset.

4. Organisointi

Valmistelija

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7719, liisa.lehtimaki@om.fi (?)

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän 21.1.2002 valmistuneesta mietinnöstä on pyydetty lausunnot 22.3.2002 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettavalla lainsäädännöllä voi olla vaikutuksia valtion talousarvioon siten, että vähävaraisia tai varattomia konkurssipesiä selvitetään entistä useammin valtion varoista.

8. Muut tiedot

1846/41/87

(571/41/82)

206:00/06/01/1998

12.2 YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELYSTÄ ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Selvittää yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) soveltamisessa ilmenneet epäkohdat ja tehdä ehdotus niiden poistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lausuntotiivistelmä 1.8.2001

Muistio 22.8.2001

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään, 1) miten velkajärjestelyn piiriin voisivat nykyistä laajemmin päästä velalliset, joiden velkajärjestelyhakemus on hylätty tai tulisi hylättäväksi sen vuoksi, että järjestelyn aloittamiselle on este; 2) voidaanko maksuohjelman noudattamista helpottaa erityisesti velallisen menojen kasvaessa ja on maksuohjelman muutos- ja raukeamisperusteita koskevien säännösten suhdetta tarpeen selventää; ja 3) miten velalliselle luovutusvoittoveron maksuvelvollisuudesta aiheutuvat ongelmat voitaisiin ratkaista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Heiskanen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1825 7716, jussi.heiskanen@om.fi
Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö käynnisti 31.1.2001 selvitystyön, jossa arvioidaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain toimivuutta. Selvitystyö toteutettiin lähettämällä useille eri tahoille tiedustelu, jossa kysyttiin näkemyksiä velkajärjestelylain mahdollisista epäkohdista ja korjaustarpeista.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys pyritään antamaan toukokuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

011:00/2001

12.3 ULOSOTTOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Ulosottolainsäädäntöä uudistetaan virkamiestyönä laajahkoin osittaisuudistuksin.

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksessa on tarkoitus koota ulosottolakiin tärkeimmät täytäntöönpanoa koskevat säännökset ja yhtenäistää eri saatavalajeja koskeva menettely.

Kokonaisuudistuksen keskeisenä tavoitteena on aikaansaada säännökset, joiden avulla ulosotto olisi tuloksellinen, nopea ja edullinen sekä velallisen omatoimista suoritusta tukeva.

Tehokkuustavoitteeseen pääsemiseksi pyritään löytämään keinot, joissa otetaan huomioon velallisen hyväksyttävä vähimmäistoimeentulo sekä asianosaisten oikeusturva, ihmisoikeudet ja perusoikeudet.

Kokonaisuudistuksen 2. vaiheen esitys (HE 216/2001 vp) on annettu eduskunnalle 30.11.2001. Esityksellä pyritään erityisesti vähentämään ulosoton pitkäkestoisuudesta velalliselle koituvia haittoja. Menettelyssä siirryttäisiin velalliskohtaiseen asioiden hoitoon, jossa yhden velallisen kaikki ulosottoasiat keskitettäisiin samalle ulosottomiehelle. Tavoitteena on lisäksi edistää sähköistä asiointia sekä muutoinkin uudistaa ulosottomenettelyä aikaisempaa joustavammaksi, edullisemmaksi sekä hakijoille erilaisia täytäntöönpanovaihtoehtoja tarjoavaksi.

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen valmistelu on käynnistynyt.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi ulosottolain muuttamisesta 11.5.2000
Lausuntopyyntö 25.5.2000, 1770/41/2000
Tiivistelmä lausunnoista 17.11.2000
Hallituksen esitys 216/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksen 2. vaihe käsittää yleisten menettelysäännösten uudistamisen. Ulosottolain 1 luvusta uudistettaisiin ulosottomiehen esteellisyyttä koskevat säännökset sekä lisättäisiin yleinen säännös täytäntöönpanon asianmukaisuudesta sekä ulosottorekisteriä koskevat säännökset.

Nykyisin tyhjänä olevaan ulosottolain 2 lukuun otettaisiin täytäntöönpanon perustetta koskevat säännökset eli lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpantavuuden edellytykset ja ulosottoerusteen määräaikaisuutta koskevat säännökset. Määräaikaisuutta koskevilla säännöksillä pyritään estämään elinikäinen ulosotto.

Ulosottolain 3 luku uudistettaisiin kokonaan. Siihen otettaisiin vireillepanoa, velalliskohtaista käsittelyä, väliaikaista täytäntöönpanotoimintaa, täytäntöönpanotoimituksen aikaa ja paikkaa sekä julkisuutta koskevat säännökset samoin kuin säännökset, jotka koskevat ulosottomiehen päätöstä, ilmoituksia ja tiedoksiantoa, vakuutta, viranomaisten välistä tietojenvaihtoa, pakkokeinoja, takaisinsaantikannetta sekä asian siirtämistä ns. passiivirekisteriin. Uuteen 6 a lukuun sijoitettaisiin häätöä ja muita erityisiä täytäntöönpanomuotoja koskevat säännökset. Häätöä koskevissa säännöksissä velallisen omaisuutta pyrittäisiin suojaamaan aikaisempaa tehokkaammin.

Uudistus liittyy läheisesti ulosottolaitoksen atk-järjestelmän uudistamiseen.

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheessa on tarkoitus uudistaa ulosmittausta koskevat säännökset (ulosottolain 4 luku) sekä realisointi- ja tilityssäännökset (ulosottolain 5 ja 6 luku).

4. Organisointi

Valmistelijat

Linna, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7718, tuula.linna@om.fi

Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7678, tatu.leppanen@om.fi

5. Taustatietoja

Uudistuksen 1. vaihe on tullut voimaan 1.12.1996. Tällöin uudistettiin ulosottoviranomaisia ja muutoksenhakua ulosottoasioissa koskevat säännökset (197/1996), lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki (619/1996) sekä lakkautettiin ulosotonhaltija (818/1996).

Lisäksi on toteutettu ulosottomenettelyn tehostamista koskeva uudistus (171/1997), velallisen erottamisesta koskeva uudistus (378/1997), veroulosottolain 9 §:n muutos (793/1998), elatusavun perintää koskeva uudistus (673-677/1998) sekä keinotekoisiiin järjestelyihin perustuvaa ulosoton välttämistä koskeva uudistus (481/1999).

4. vaiheessa on tarkoitus uudistaa verojen ulosottoa koskevia erityislain säännökset. Tarkoitus on yhtenäistää verojen ulosottoa koskevat säännökset ulosottolain säännösten kanssa ja mahdollisesti liittää niitä koskevat säännökset ulosottolakiin.

Sakkorangaistuksen täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys (218/2001 vp) on annettu eduskunnalle 30.11.2001.

Vanhentumistoimikunnan mietintö (2001:4) ja siitä saadut lausunnot on otettu huomioon kokonaisuudistuksen 2. vaiheen valmistelussa.

6. Aikataulu

2. vaihe voimaan 1.3.2003.

3. vaiheen ehdotus lausunnolle alkuvuodesta 2003.

Kokonaisuudistuksen jäljellä olevat vaiheet vuoden 2005 loppuun mennessä

7. Taloudelliset vaikutukset

Ulosoton uuden atk-järjestelmän vaatimat menot vuosina 2000-2002 ovat yhteensä 34 miljoonaa markkaa. Menot on tarkoitus kattaa oikeusministeriön hallinnonalalle budjetoiduista varoista.

8. Muut tiedot

13. RIKOSOIKEUS JA SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

13.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA

13.1.1 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSOIKEUDEN YLEISIÄ OPPEJA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö määräsi 9.8.2000 valmisteltavaksi ehdotuksen hallituksen esitykseksi rikosoikeuden yleisiä oppeja eli rikosoikeudellisen vastuun edellytyksiä, vastuuvapausperusteita, yritystä, osallisuutta, rangaistuslajin valintaa, rangaistuksen mittaamista ja rikosten yhtymistä koskevien säännösten uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Rikoslakiprojektin ehdotus ”Rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevat säännökset”, oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 5/2000.
Luonnos hallituksen esitykseksi, 8.1.2001.

3. Keskeinen sisältö

Rikoslakiprojektin ehdotuksen ja siitä annettavien lausuntojen perusteella laaditaan hallituksen esitys rikosoikeuden yleisiä oppeja koskeviksi säännöksiksi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7725,
jukka.lindstedt@om.vn.fi

Lappi-Seppälä, Tapio, johtaja, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta.

6. Aikataulu

Rikoslakiprojektin ehdotuksesta saatiin lausunnot syksyllä 2000. Niiden perusteella laadittu luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausunnolle korkeimpaan oikeuteen tammikuussa 2001. Korkeimman oikeuden lausunto saatiin maaliskuussa 2001. Hallituksen esitys annetaan helmikuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 862/41/80

OM0489:00/06/01/2000

13.1.2 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSOIKEUDELLISTA VANHENTUMISTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esitys rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi annettiin 18.6.1999. Uusi hallituksen esitys annettiin 27.4.2001.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 27/1999 vp ja 45/2001 vp.

3. Keskeinen sisältö

Uudistettu lainsäädäntö perustuisi keskeisiltä osin nykyisiin lakeihin. Tärkein uudistus olisi mahdollisuus jatkaa vanhentumisaikaa eräissä tapauksissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7725,
jukka.lindstedt@om.vn.fi

5. Taustatietoja

Esitys on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Esityksessä 45/2001 vp ehdotetut lait perustuvat hallituksen esitykseen 27/1999 vp annettuun eduskunnan vastaukseen 6/2001 vp sisältyviin lakeihin, jotka tasavallan presidentti jätti vahvistamatta ja jotka ovat sen vuoksi palautuneet eduskunnan käsiteltäviksi.

6. Aikataulu

Eduskunnan perustuslakivaliokunta antoi esityksestä 45/2001 vp lausunnon kevätkaudella 2001 (PeVL 27/2001 vp). Eduskunnan lakivaliokunta ei ole vielä alkanut käsitellä esitystä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2100/04/99

OM0221:00/06/01/1998

13.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA

13.2.1 PUITEPÄÄTÖS RASISMIN JA MUUKALAISVIHAN VASTAISESTA TOIMINNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on rasismiin ja muukalaisvihaan perustuvia rikoksia koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 664 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösluonnos sisältää rasismiin ja muukalaisvihan sekä rasistisen ja muukalaisvihamielisen ryhmän määritelmät. Lisäksi se sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäätöksessä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määritellä rangaistukset ja rangaistusten koventamisperusteet. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilön kohdistuvista rangaistuksista säädettäisiin puitepäätöksessä. Ehdotuksessa on myös syyteoikeutta, lainkäyttövaltaa, luovuttamista ja syytteeseen asettamista sekä tietojenvaihtoa koskevat artiklat.

4. Organisointi

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7724, ilari.hannula@om.fi

5. Taustatietoja

Wienin toimintasuunnitelmassa (EYVL C 19, 23.1.1999) rasismi ja muukalaisviha mainitaan erityisinä rikollisuuden muotoina, joiden torjuntaa EU:n puitteissa tulee tutkia. Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä todetaan, että rasismiin ja muukalaisvihaan torjuntaa on tehostettava. Lisäksi Euroopan parlamentti kehotti 21 päivänä syyskuuta 2000 antamassaan päätöslauselmassa neuvostoa tekemään puitepäätöksen, joka korvaa aikaisemman yhteisen toiminnan.

6. Aikataulu

Komissio teki ehdotuksensa 12 päivänä joulukuuta 2001. Asian käsittely on alkanut 24.1.2002 aineellinen rikosoikeustyöryhmässä. U-kirjelmää ollaan valmistelemassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.2 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSLAIN TÄYDENTÄMISESTÄ SÄÄNNÖKSELLÄ, JOSSA KRIMINALISOIDAAN RIKOLLISJÄRJESTÖN TOIMINTAAN OSALLISTUMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö antoi 11.6.1999 toimeksiannon, jonka mukaan tuli laatia luonnos hallituksen esitykseksi, jonka perusteella rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen säädettäisiin rangaistavaksi siten, että kriminalisointi täyttäisi rikollisjärjestöön osallistumisen kriminalisoimista Euroopan unionin jäsenvaltioissa koskevan EU:n yhteisen toiminnan asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 183/1999 vp

EU:n yhteinen toiminta EYVL N:o L 351, 29.12.1998

sisäasiainministeriön kirje 3.4.1996 DN:o 2/600/96 (OM:n DN:o 1289/42/96)

kirjelmä (U 42/1997) eduskunnalle

PeVL 10/2000 vp

HaVL 18/2000 vp

3. Keskeinen sisältö

Rikollisjärjestön toimintaan osallistumisesta ehdotetaan otettavaksi rikoslain 17 luvun 1 a §:ään uusi itsenäinen tunnusmerkistö. Rikokseen liitettäisiin myös oikeushenkilön rangaistusvastuu.

4. Organisointi

Valmistelijat

Littunen, Jarmo, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriö, puh. 1825 7783,

jarmo.littunen@om.fi

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1825 7700, jan.tornqvist@om.fi

5. Taustatietoja

Toimeksiannon taustalla ovat toisaalta pohjoismaiset neuvottelut toimenpiteistä moottoripyöräjengien aiheuttamaa väkivaltaa vastaan ja toisaalta järjestäytyneen rikollisuuden vastaiset EU:n toimet. Aiheeseen liittyy myös sisäasiainministeriön esitys lainsäädäntömuutoksiksi rikollisten jengien toiminnan hillitsemiseksi

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 23.12.1999. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 4378/04/99

13.2.3 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSLAIN 23 LUVUN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Esityksen tarkoitus on vähentää huumausaineiden käytön lisääntymisestä aiheutuvia haittoja tieliikenteessä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Huumeiden nollaraja liikenteessä, työryhmän mietintö 2001. Oikeusministeriö

3. Keskeinen sisältö

Rikoslain 23 luvun liikennejuopumussäännöksiä muutettaisiin niin, että käyttöön otettaisiin huumausaineiden vaikutuksen alaisena ajamista koskeva niin sanottu nollaraja. Samalla tarkistettaisiin liikennejuopumussäännöksissä säädettyä rikoksentekijän veren ja uloshengitysilman alkoholipitoisuutta koskevaa suhdelukua.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto on 18 päivänä tammikuuta 2001 hyväksynyt tieliikenteen turvallisuuden parantamista koskevan periaatepäätöksen. Päätöksessä valtioneuvosto on hyväksynyt Suomelle pitkällä aikavälillä liikenneturvallisuusvision, jonka mukaan tieliikennejärjestelmä on suunniteltava siten, ettei kenenkään tarvitse kuolla eikä loukkaantua vakavasti liikenteessä. Valtioneuvosto hyväksyi tämän liikenneturvallisuustavoitteen saavuttamiseksi 30 kohtaisen toimenpideohjelman vuosille 2001-2005. Valtioneuvosto toteaa periaatepäätöksen kohdassa 14, että kaikkien kuljettajien päihteiden käytön vähentämiseksi selvitetään edellytykset rattijuopumuksen promillerajan alentamiseksi 0,5 promilleesta 0,2 promilleen. Samoin tulee selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön huumeiden nollaraja.

6. Aikataulu

Luonnos hallituksen esitykseksi lähetetään lausuntokierroksella alkuvuodesta 2002. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle toukokuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.4 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSLAIN 28 LUVUN SEKÄ PAKKOKEINOLAIN 1 LUVUN 1 §:N JA 5 LUVUN 10 §:N MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö päätti ryhtyä valmistelemaan ehdotusta moottorikulkuneuvon käyttövarkautta koskevaksi uudeksi tunnusmerkistöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi 20.8.2001

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kolme uutta rikostunnusmerkistöä nimikkeillä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus sekä lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus. Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta tuomittaisiin se, joka ottaa luvattomasti käyttöönsä toisen moottorikäyttöisen kulkuneuvon. Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta voitaisiin tuomita sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi ja kuusi kuukautta. Törkeästä moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta voitaisiin tuomita vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. Lievästä moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta voitaisiin tuomita sakkoa.

Pakkokeinolakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että säännökset jokamiehen kiinniotto-oikeudesta ja henkilöntarkastuksesta soveltuisivat myös silloin, kun epäilyn kohteena oleva rikos on lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus.

4. Organisointi

Valmistelijat

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1825 7700, jan.tornqvist@om.fi
Hahto, Vilja, oikeustieteen kandidaatti, Turun yliopisto

5. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 240/2001 vp) annettiin 21.12.2001.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ei olennaisia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

LA 25/2000 vp

LA 226/2000 vp

LA 35/2000 vp

Lavo 2735/43/2000

OM026:00/2001

13.2.5 EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

Kirjelmä U 57/2001 eduskunnalle

LaVL 18/2001 vp.

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksytyjen yleissopimusten aineellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilariin.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7585, tanja.innanen@om.fi

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan kolme hallitusten välisessä yhteistyössä jo hyväksytyistä yhteisön taloudellisia etuja suojaavista yleissopimuksista.

6. Aikataulu

Asian käsittely on alkuvaiheessa.

7. Taloudelliset vaikutukset

-

8. Muut tiedot

-

13.2.6 LAITTOMAN MAAHANTULON AVUSTAMISTA KOSKEVA PUITEPÄÄTÖS JA DIREKTIIVI

1. Tavoite ja tehtävät

Ranska on tehnyt aloitteen puitepäätöksen ja direktiivin tekemiseksi laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10704/01 DROIPEN 63 MIGR 65 COMIX 510

11015/01 DROIPEN 70 MIGR 64 COMIX 551

U-kirjelmä 66/2000 vp

LaVL 15/2000 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivissä määriteltäisiin avustaminen laittomassa maahantulossa sekä maassa oleskelussa. Puitepäätöksessä velvoitettaisiin jäsenvaltiot säätämään laittoman maahantulon avustamisesta rikosoikeudellisia seuraamuksia. Teon rangaistavuuden tulisi koskea sekä luonnollisia että juridisia henkilöitä.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7725, jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asiasta on päästy toukokuussa 2001 yksimielisyyteen OSA-neuvostossa. Joillakin jäsenvaltioilla on vielä parlamenttivarauksia.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.7 IHMISKAUPPAA KOSKEVA PUITEPÄÄTÖS

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on tehnyt aloitteen puitepäätöksen tekemiseksi ihmiskaupan ehkäisemiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

12034/01 DROIPEN 80 MIGR 79 + COR 1

U-kirjelmä 23/2001 vp

LaVL 6/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden rikosoikeudellisia säännöksiä ihmiskauppaa koskevien säännösten osalta. Puitepäätöksessä kiellettäisiin työvoiman hyväksikäyttöön ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa. Lisäksi puitepäätöksessä velvoitettaisiin jäsenvaltiot säätämään ihmiskaupasta rikosoikeudellisia seuraamuksia.

4. Organisointi

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7725, jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asiasta on päästy syyskuussa 2001 yksimielisyyteen OSA-neuvostossa. Joillakin jäsenvaltioilla on vielä parlamentaarinen varauma.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.8 LASTEN SEKSUAALISTA HYVÄKSIKÄYTTÖÄ JA LAPSIPORNOGRAFIAA KOSKEVA PUITEPÄÄTÖS

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 21.12.2000 antanut tiedonannon, joka sisältää komission ehdotuksen neuvoston puitepäätökseksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2000) 854 lopullinen, 2001/0025 (CNS)

14864/01 DROIPEN 104 MIGR 93 + ADD 1

U-kirjelmä 26/2001 vp

LaVL 9/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksellä velvoitettaisiin jäsenvaltiot kriminalisoimaan tietyt lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja lapsipornografiaan liittyvät rikokset ja säätämään niistä tietynsuuriset rangaistukset.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7725,

jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Komissio on esitellyt aloitteensa tammikuussa 2001 artikla 36-komiteassa sekä OSA-neuvostossa. Ehdotusta käsitellään neuvoston III pilarin alaisessa aineellinen rikosoikeus - työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.9 SIKIÖN, ALKION JA PERIMÄN RIKOSOIKEUDELLINEN SUOJA

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslakiprojektin johtoryhmä asetti kesällä 1998 rikoslain kokonaisuudistukseen liittyen työryhmän valmistelevaan ehdotusta sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellista suojaa koskeviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on rangaistussäännöksin vahvistaa erityislainsäädännön mukaan määräytyvää sikiön, alkion ja perimän suojaa. Rikoslaisissa säädettäisiin rangaistus alkiotutkimusta ja muuta lääketieteellistä tutkimusta sekä hedelmöityshoitoa koskevien säännösten rikkomisesta. Luvussa säädettäisiin myös rangaistus luvattomasta raskauden keskeytyksestä.

4. Organisointi

Työryhmän

Puheenjohtaja

Lahti, Raimo, professori, Helsingin yliopisto

Jäsenet

Kontula, Kimmo, professori, Helsingin yliopisto

Seppälä, Markku, professori, Helsingin yliopisto

Lötjönen, Salla, OTK, LL.M., M.A.

Puoskari, Paula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7704, paula.puoskari@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Se perustuu rikoslakiprojektin johtoryhmän luonnokseen sikiön, alkion ja perimän suojan loukkaamista koskeviksi säännöksiksi vuodelta 1989. Hanke liittyi 1.11.1999 voimaan tulleeseen lääketieteellisestä tutkimuksesta annettuun lakiin (488/1999) sekä oikeusministeriössä valmisteltavana olevaan hallituksen esitykseen sukusolujen ja alkioiden käyttöä hedelmöityshoidossa koskevaksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu

Työryhmän työ käynnistyi syksyllä 1998. Valmistelu on kuitenkin ollut toistaiseksi keskeytyksissä, koska rangaistussäännöksiin liittyvät asiasisältöistä lainsäädäntöä koskevat hallituksen esitykset ovat vielä osittain valmisteilla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.10 PUITEPÄÄTÖS RIKOSOIKEUDELLISEKSI SUOJAKSI PETOLLISIA JA VILPILLISIÄ MENETTELYJÄ VASTAAN JULKISISSA TARJOUSKILPAILUISSA YHTEISMARKKINOILLA (TARJOUSPETOS)

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäättösehdotuksen tarkoituksena on tehostaa rikosoikeudellista suojaa petoksellista tai vilpillistä menettelyä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

6920/00 DROIPEN 9

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös koskee yrityksiä, jotka keskinäisten, lainvastaisten sopimusten avulla yrittävät voittaa julkisia hankintoja koskevia tarjouskilpailuja sisämarkkinoilla. Ehdotetun tunnusmerkistön mukaan julkisia hankintoja koskevaan tarjouskilpailuun osallistuvat yrittäjät tekevät keskenään laittoman sopimuksen. Tämän jälkeen rikoksentekijä tekee laittoman sopimuksen mukaisen tarjouksen sitä pyytäneelle julkiselle laitokselle. Julkisen laitoksen edustaja lahjotaan hyväksymään tehty tarjous, tai hänet taivutetaan tekemään muuta yhteistyötä tarjouksen tekijän kanssa taikka hänet taivutetaan vaikenemaan siitä, että tarjouksen tekijät ovat tehneet keskenään laittoman sopimuksen. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa koskemaan edellä kuvattuja tekoja.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7709,
lena.andersson@om.vn.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Aloitteen käsittely aloitettiin neuvoston alaisessa aineellinen rikosoikeustyöryhmässä keväällä 1999. Käsittely on ollut keskeytyneenä tämän jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.11 EHDOTUS RAHANPESUA, RIKOKSENTEKOVÄLINEIDEN JA RIKOKSEN TUOTTAMAN HYÖDYN TUNNISTAMISTA, JÄLJITTÄMISTÄ, JÄÄDYTTÄMISTÄ, TAKAVARIKKOA JA MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVAKSI PUITEPÄÄTÖKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Ranskan tasavallan puitepäättöstä koskevan aloitteen tarkoituksena on tehostaa ja yhdenmukaistaa rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamista, jäljittämistä, hukkaamiskieltoon asettamista ja menetetyksi tuomitsemista koskevia säännöksiä jäsenmaissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäättös tehty 26 päivänä kesäkuuta 2001, rahanpesusta, rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittamisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta (2001/500/YOS).
Valtioneuvoston kirjelmä U40/2000

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättöksen tarkoituksena on korvata neuvoston 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymä yhteinen toiminta 98/699/YOS rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittamisestä, hukkaamiskieltoon asettamisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta. Puitepäättöksen tavoitteena on velvoittaa jäsenvaltiot kyseistä yhteistä toimintaa tiukempiin toimiin puitepäättöksen kattamalla alalla.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7709,
lena.andersson@om.vn.fi

5. Taustatietoja

Puitepäättös perustuu 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyn Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

6. Aikataulu

Puitepäättös hyväksyttiin lopullisesti 26 päivänä kesäkuuta 2001. Puitepäättöksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön on oltava voimassa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.12 YHTEISÖPETOSSOPIMUKSEN TOINEN PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on antaa esitys, jolla pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toinen pöytäkirja EYVL C 221, 19.6.1997

3. Keskeinen sisältö

Esitys sisältää blankolain, jolla saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4. Organisointi

Valmistelija

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1825 7700, jan.tornqvist@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Pöytäkirjan edellyttämät muutokset rikoslakiin sisältyvät talousrikostyöryhmän mietintöön. Talousrikossäännösten tarkistamista koskeva hallituksen esitys annetaan keväällä 2002 (ks. kohta 13.2.12).

Ehdotus pöytäkirjan voimaansaattamislainsiksi valmistui keväällä 2001. Tarkoituksena on, että pöytäkirjan voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys annetaan samanaikaisesti talousrikostyöryhmän mietintöön sisältyvien lakiehdotusten kanssa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0292:00/06/01/1998

13.2.13 HALLITUKSEN ESITYS ERÄIDEN RIKOSLAIN TALOUSRIKOSSÄÄNNÖSTEN TARKISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 3.2.2000 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin selvittää talousrikoksia koskevien tunnusmerkistöjen toimivuus sekä tehdä ehdotus havaittujen epäkohtien poistamiseksi. Hallituksen esitys laaditaan mietinnön ja siitä hankittujen lausuntojen pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 3.2.2000
valtioneuvoston periaatepäätös talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämisestä 22.10.1998.

Ehdotus rikoslain talousrikossäännösten tarkistamiseksi. Työryhmän mietintö 2000.
Lausuntotiivistelmä 21.8.2001

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan useiden rikoslain talousrikossäännösten muuttamista. Esityksen tavoitteena on korjata talousrikossäännösten ongelmia rajoittumatta mihinkään yksittäiseen talousrikollisuuden lajiin.

Kirjanpitorikokselle ehdotetaan säädettäväksi uusi törkeä tekemuoto, jossa enimmäis- ja vähimmäisrangaistukset olisivat korkeammat kuin kirjanpitorikoksessa nykyään.

Yrityssalaisuuden rikkomista koskevan säännöksen soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että yrityssalaisuuksien suoja jatkuisi rajoitetun ajan palvelussuhteen päättymisen jälkeen. Lisäksi yrityssalaisuuden rikkomisen yrittämisestä tehtäisiin rangaistavaa.

Rahanpesurikoksille ehdotetaan säädettäväksi itsenäiset tunnusmerkistöt. Rahanpesun esirikoksia ei rajoitettaisi, joten minkä tahansa rikoksen tuottamaan hyötyyn ryhtyminen voisi täyttää tunnusmerkistön. Tunnusmerkistöön lisättäisiin ryhtymistavaksi välittäminen sekä peittämisessä tai häivyttämisessä avustaminen. Myös tuottamuksellinen rahanpesu säädettäisiin rangaistavaksi. Rahanpesun enimmäisrangaistuksia korotettaisiin.

Salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi säädettäisiin rangaistavaksi.

Velallisen rikoksissa velallisen epärehellisuuden tunnusmerkistöstä ehdotetaan poistettavaksi vaatimus kriisitilaaedellytyksestä. Velkojansuosinnan enimmäisrangaistusta ehdotetaan korotettavaksi.

Rikosten seuraamuksia ehdotetaan muutettavaksi niin, että yhteisösakkoon tuomitseminen olisi lähtökohtaisesti pakollista nykyisen harkinnanvaraisuuden asemasta. Yhteisösakko ehdotetaan lisäksi ulotettavaksi rikoslaisissa säädetyn työturvallisuusrikoksen seuraamukseksi.

4. Organisointi

Työryhmän
Puheenjohtaja

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1825 7700, jan.tornqvist@om.fi

Jäsenet

Littunen, Jarmo, apulaisosastopäällikkö, hallitusneuvos, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto, puh. 1825 7783, jarmo.littunen@om.fi

Hahto, Vilja, oikeustieteen kandidaatti, Turun yliopisto

5. Taustatietoja

Pääosa talousrikossäännöksistä on tullut voimaan vuonna 1991 tai 1995. Säännösten käytännön soveltamisesta on kertynyt niin paljon kokemuksia, että ongelmia on havaittu ja niitä voidaan korjata. Eräisiin pulmakysymyksiin kiinnitettiin huomiota valtioneuvoston talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaisessa periaatepäätöksessä vuodelta 1998.

6. Aikataulu

Mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 29.9.2000. Mietintö lähetettiin lausuntokierrokselle marraskuussa 2000. Lausuntojen määräaika oli tammikuussa 2001. Ehdotus hallituksen esitykseksi valmistuu syksyllä 2001 ja hallituksen esitys annetaan keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 366/41/2000

OM0241:00/06/01/2000

13.2.14 VIRKARIKOSSÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa vuonna 1989 uudistetut virkarikossäännökset. Tehtävänä on lähinnä rikosoikeudellisen vastuun ja julkisen vallankäytön rajojen täsmentäminen ennen kaikkea selkeyttämällä rikoslain virkamieskäsitettä.

Tarkoituksena on määritellä myös ulkomaisen virkamiehen käsite sekä arvioida, kuinka laajalti ulkomaisiin virkamiehiin voidaan ulottaa meidän lainsäädäntömme mukaista virkavastuuta.

Tehtävänä on lisäksi tehdä virkarikoslainsäädäntöön sellaiset ehdotukset ja muutokset, joita vaaditaan Euroopan neuvoston korruptiota koskevan rikosoikeudellisen yleissopimuksen voimaansaattamiseksi. Euroopan neuvosto on hyväksynyt sopimuksen 4.11.1998. Yleissopimuksen mukaan muun muassa kansanedustajat tulisi asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen lahjusrikoksista. Suomen rikoslainsäädäntöön ei nykyisin sisälly tällaista säännöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus virkarikoslainsäädännön muuttamiseksi, työryhmän mietintö 10.5.2000
Tiivistelmä lausunnoista 2000
HE 77/2001 vp
PeVL 29/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Kansanedustajan lahjominen ja lahjuksen ottaminen kansanedustajana tulisi rangaistavaksi. Rikosoikeudellisen virkavastuun ala laajenisi jonkin verran myös siten, että osa viranomaistoiminnan ulkopuolelle siirretystä julkisen vallan käytön valmistelusta tulisi virkarikossääntelyn piiriin. Virkarikossäännöksiä sovellettaisiin nykyistä laajemmin ulkomaisiin virkamiehiin lahjuksen ottamisrikoksissa.

4. Organisointi

Valmistelija
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7724, ilari.hannula@om.vn.fi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta.

6. Aikataulu

Eduskunta saanee lakiesityksen käsitellyksi vuoden 2002 aikana. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Yleissopimuksen määräykset tulisivat kuitenkin voimaan asetuksella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2616/41/99

13.2.15 HALLITUKSEN ESITYS TERRORISMIN TORJUMISTA KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN JA YK:N TERRORISMIN RAHOITUKSEN VASTAISEN YLEISSOPIMUKSEN EDELLYTTÄMISTÄ MUUTOKSISTA RIKOSLAKIIN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö päätti ryhtyä valmistelemaan terrorismirikoksia koskevan luvun lisäämistä rikoslakiin. Uuden luvun lisäämisellä on tarkoitus saattaa Suomen lainsäädäntö vastaamaan Euroopan unionin terrorismin torjumista koskevan puitepäätöksen, YK:n terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) asettamia vaatimuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

14845/1/01 REV 1 DROIPEN 103 CATS 49

U-kirjelmä 64/2001 vp, PeVL 41/2001 vp, LaVL 20/2001 vp
 YK:n terrorismin rahoituksen vastainen yleissopimus (9.12.1999)
 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1373 (2001)

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättöksessä veloitetaan kriminalisoimaan siinä luetellut terrorismirikokset, terroritoimintaan liittyvät rikokset sekä terroristiryhmään liittyvät terrorismirikokset. Puitepäättös edellyttää myös joiltakin osin seuraamusten yhtenäistämistä. Jäsenvaltioiden on toteutettava puitepäättöksen edellyttämät toimenpiteet viimeistään 31.12.2002.

Suomi on allekirjoittanut terrorismin rahoituksen vastaisen YK:n yleissopimuksen 10.1.2000. Suomen on tarkoitus ratifioida sopimus keväällä 2002. Sopimus edellyttää terrorismin rahoituksen kriminalisoimista.

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1373 (2001) veloitetaan jäsenvaltiot ryhtymään erilaisiin terrorismin vastaisiin toimenpiteisiin. Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä selvitetään, mitä muutoksia rikoslakiin päätöslauselma mahdollisesti edellyttää.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7725, jukka.lindstedt@om.fi
 Melander, Sakari, tutkija, oikeusministeriö, puh. 1825 7717, sakari.melander@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotus hallituksen esitykseksi valmistuu maaliskuun 2002 loppuun mennessä, minkä jälkeen ehdotuksesta pyydetään lausunnot. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa toukokuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.16 RIKOSLAIN 44 LUVUN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslakiprojektin johtoryhmä asetti syksyllä 1996 rikoslain kokonaisuudistukseen liittyen yhden hengen työryhmän valmistelemaan johtoryhmän ehdotusta hallituksen esitykseksi rikoslain 44 luvuksi. Tavoitteena on rikoslain kokonaisuudistuksessa noudatetun keskittämisperiaatteen mukaisesti koota rikoslain 44 lukuun kaikki erityislainsäädännössä olevat, terveyden ja turvallisuuden vaarantamiseen liittyvät, vankeusuhkaiset rangaistussäännökset. Myös dopingaineita koskevat rangaistussäännökset sijoitetaan tähän lukuun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 17/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevassa rikoslain 44 luvussa säädettäisiin rangaistukset muun muassa terveydenhuoltoon, elintarvikkeisiin, ydinenergiaan, geenitekniikkaan ja räjähdysvaarallisiin aineisiin liittyvistä rikoksista. Lukuun sisällytettäisiin myös itsenäiset dopingrikoksia koskevat rangaistussäännökset.

4. Organisointi

Valmistelija

Puoskari, Paula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7704, paula.puoskari@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Se perustuu rikoslakiprojektin johtoryhmän vuonna 1990 hyväksymään luonnokseen. Johtoryhmä hyväksyi terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevan ehdotuksen kesällä 1998. Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot syksyllä 1998. Tämän jälkeen ehdotettavaan rikoslain 44 lukuun päätettiin lisätä myös dopingrikoksia koskevat itsenäiset rangaistussäännökset. Dopingrikossäännöksistä järjestettiin kuulemistilaisuus toukokuussa 2000.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys 17/2001 vp on annettu 2.3.2001.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0216:00/06/01/1998

13.2.17 EHDOTUS PUITEPÄÄTÖKSEKSI YMPÄRISTÖN SUOJELUSTA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINOIN

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kirjelmä (U 16/1999, LaVL 4/1999 vp, LaVL 4/2001 vp) eduskunnalle 10.6.1999 ja U-asiaa täydentävä jatkokirjelmä
15525/01 DROIPEN 113

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös sisältää määritelmäsäännöksen, tahallisia ja tuottamuksellisia ympäristöön taikka henkeen tai terveyteen kohdistuvia tekoja koskevat rikossäännökset sekä osallisuutta näihin tekoihin koskeva artiklan. Oikeushenkilön rangaistusvastuu on ulotettava koskevaan rangaistaviksi säädettäviä tahallisia ja tuottamuksellisia rikoksia. Ehdotuksessa on myös lainkäyttövaltaa koskeva säännös.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

Euroopan unionin jäsenvaltio Tanska teki ehdotuksen yhteiseksi toiminnaksi vakavien ympäristör rikosten torjunnasta 5.2.1999. Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen Tanska muotoili ehdotuksensa uudelleen Amsterdamin sopimuksen mukaiseksi puitepäätökseksi. Oikeus- ja sisäasiainneuvostossa 28.9.2000 päätettiin, että Euroopan unionin on syytä laatia ympäristör rikoksista puitepäätös, jotta hakijamaat voidaan velvoittaa säätämään ympäristör rikoksista lainsäädännöissään. Euroopan unionin puitepäätöstä pidettiin myös tarpeellisena, koska kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot eivät ole valmiita ratifioimaan Euroopan neuvoston ympäristör ikossopimusta. Sopimuksen voimaan tulo tulee todennäköisesti kestäämään useita vuosia. Euroopan unionin puitepäätös ei kuitenkaan saa olla ristiriidassa Euroopan neuvoston ympäristör ikossopimuksen kanssa, jotta sopimuksen ratifiointi ei tulevaisuudessa vaarantuisi.

Puitepäätöksen tavoitteista ja periaatteesta myös sen sisällöstä saavutettiin alustava poliittinen yhteisymmärrys 15-16.3.2001. Euroopan yhteisön komissio oli kuitenkin 13.3.2001 tehnyt ehdotuksen ympäristönsuojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevaksi direktiiviksi. Neuvosto antoi tämän vuoksi työryhmätasolla tehtäväksi tarkastella, tulisiko puitepäätöstä täydentää ottaen huomioon komission ehdotus direktiiviksi. Puitepäätökseen päätettiin lisätä eräitä uusia kohtia komission direktiiviehdotuksesta.

Euroopan parlamentti antoi puitepäätösehdotuksesta lausuntonsa 7.7.2000. Se hyväksyi puitepäätöksen tietyin tarkistusehdotuksin. Koska puitepäätöksen sisältö on huomattavasti muuttunut käsittelyn kuluessa Euroopan parlamenttia on päätetty uudelleen kuulla luonnoksesta.

6. Aikataulu

Puitepäätös hyväksyttäneen kevään 2002 aikana.

Puitepäätös on pantava täytäntöön kahden vuoden kuluessa sen hyväksymisestä

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.18 HALLITUKSEN ESITYS LUONNONVAROIHIN KOHDISTUVIEN RIKOSSÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Rangaistussäännökset uudistetaan rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Luonnonvararikoksia koskevia rangaistussäännöksiä uudistavan työryhmän asettamispäätös 18.8.1999, 2675/41/1999

Luonnonvararikokset, työryhmän ehdotus 5.5.2000

Lausuntopyyntö 5.5.2000, 2675/41/99

Toimeksianto 9.8.2000, 2675/41/99

Hallituksen esitys 203/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Metsästäystä, kalastusta ja metsän käyttöä ja hoitoa koskevat keskeiset rangaistussäännökset siirretään rikoslain 48a luvuksi asianomaisista erityislaeista.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön 18.8.1999 asettama luonnonvararikoksia uudistava työryhmä luovutti oikeusministeriölle ehdotuksensa 5.5.2000. Ehdotuksesta pyydettiin lausunnot 48 viranomaiselta, järjestöltä ja asiantuntijalta 16.6.2000 mennessä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 9.11.2001.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2675/41/99

13.2.19 PUITEPÄÄTÖS LAITTOMAN HUUMAUSAINKAUPAN RIKOSTUNNUSMERKISTÖJEN JA SEURAAMUSTEN VÄHIMMÄISSÄÄNNÖKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laittoman huumausainkaupan torjunta hyväksymällä laittomalle huumausainkaupalle yhteinen määritelmä ja yhteiset rikostunnusmerkit sekä yhdenmukaistamalla seuraamuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10372/01 DROIPEN 60

U 58/2001 vp

LaVL 22/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösluonnos sisältää laittoman huumausainkaupan määritelmän. Huumausaineiden määritelmän osalta viitattaisiin YK:n huumausaineyleissopimukseen, EU:n synteettisiä huumeita koskevaan yhteiseen toimintaan sekä kansallisiin säännöksiin. Vakavia rikoksia koskevaksi enimmäisrangaistukseksi olisi säädettävä vähintään 5 vuotta vankeutta. Puitepäätösluonnoksessa listataan lisäksi raskauttavat seikat, joiden käsillä ollessa rikoksesta tulisi säätää vähintään 7 vuoden enimmäisrangaistus. Myös yllytys, osallisuus ja yritys näihin rikoksiin olisi säädettävä rangaistaviksi. Oikeushenkilön vastuu olisi ulotettava huumausainkauppaan ja puitepäätöksessä säädettäisiin oikeushenkilölle määrättävistä seuraamuksista. Puitepäätösluonnoksessa on myös lainkäyttövaltaa sekä oikeudellista yhteistyötä koskevat artiklat.

4. Organisointi

Valmistelijat

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7709,
lena.andersson@om.vn.fi

5. Taustatietoja

Lainsäädäntötoimien tarve huumausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi on todettu Wienin toimintasuunnitelmassa (EYVL C 19, 23.1.1999), joka käsittelee Amsterdamin sopimuksen vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamista koskevien määräysten täytäntöön panemista, Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä, Euroopan unionin huumausainestrategiassa (2000-2004) sekä huumausaineiden torjuntaa koskevassa Euroopan unionin toimintasuunnitelmassa (2000-2004).

6. Aikataulu

Komissio teki ehdotuksensa 27 päivänä kesäkuuta 2001. Asian käsittely on tämän jälkeen aloitettu aineellinen rikosoikeustyöryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.20 ALKOHOLIRIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖKSIEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa ja tarkistaa vuoden 1968 alkoholilain alkoholirikoksia koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Alkoholirikokset. Työryhmän mietintö 26.10.2001. Oikeusministeriö.

3. Keskeinen sisältö

Alkoholirikoksia koskevat säännökset uudistetaan rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti ja keskeiset säännökset siirretään rikoslakiin. Myös alkoholirikoksiin liittyvät menettämisseuraamuksia koskevat säännökset uudistetaan.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Alkoholirikoksia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen liittyy rikoslain kokonaisuudistukseen. Vuodesta 1980 alkaen rikoslain kokonaisuudistusta valmisteli oikeusministeriön asettama erityinen projektioorganisaatio, rikoslakiprojekti. Rikoslakiprojekti lakkautettiin 31.3.1999. Vielä uudistamatta olevien rikoslain osien valmistelua jatketaan oikeusministeriön asettamissa työryhmissä.

Alkoholilakia (1143/1994) uudistettaessa alkoholia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen lykättiin tehtäväksi myöhemmin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tuolloin voimassa ollut alkoholilaki (459/1968) kumottiin lukuun ottamatta lain 9 lukua sekä 104 ja 105 §:ää, jotka sisältävät alkoholirikosten sääntelyn.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 31.12.2001 mennessä. Hallituksen esitys valmistellaan saatujen lausuntojen pohjalta vuoden 2002 aikana ja esitys annetaan vuonna 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM359:00/06/01/2000

13.3 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

13.3.1 VANKEUSRANGAISTUSTA JA TUTKINTAVANKEUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valtioneuvosto asetti 23.9.1999 komitean valmistelemaan ehdotusta vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamista. Hanke liittyy pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmaan. Tavoitteena on uudistaa vankeusrangaistusta, sen täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeutta koskevat säännökset.

Komitean tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uudeksi rangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskevaksi lainsäädännöksi. Komitean tulee lisäksi selvittää suuntaviivat alemmantasoisien normiston kehittämiseksi.

Komitean tulee myös tehdä arvio ehdotettujen muutosten vaikutuksesta vankien kokonaismäärään.

Komitean toimeksiantoa täydennettiin 22.6.2000 siten, että komitean tuli 31.10.2000 mennessä laatia välimietintö vankien muutoksenhakuoikeudesta kurinpitoasioissa. Komitea valmisteli hallituksen esityksen laiksi rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Komitea luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 30.10.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komitean asettamispäätös 23.9.1999

Komitean toimeksiannon täydentäminen 22.6.2000

Komitean määrääjän jatkaminen 30.1.2001

Komitean välimietintö, Vankien muutoksenhakuoikeus, 30.10.2000

Vankeusrangaistuskomitean mietintö 15.6.2001 (KM 2001:6)

Tiivistelmä rikoslain 2 c luvusta annetuista lausunnoista 13.12.2001

Yhteenvedo vankeuslaista ja tutkintavankeuslaista annetuista lausunnoista 15.1.2002

3. Keskeinen sisältö

Komitea on valmistellut hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi vankeuslaiksi, tutkintavankeuslaiksi sekä uusiksi säännöksiksi ehdonalaisesta vapautumisesta. Keskeisimpiä muutosehdotuksia ovat vankeinhoidon tavoitteiden määrittelemine, toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön uudistaminen, sijoittajayksiköiden toiminnan säätely, poistumislupajärjestelmän uudistaminen, rangaistusajan laskemisen uudistaminen, laitosten turvallisuusluokituksen vahvistaminen ja vankien sijoittamista ja siirtoa koskevan menettelyn uudistaminen. Keskeinen ehdotus on myös kaikille vangeille laadittava rangaistusajan suunnitelma, johon vangin sijoittaminen, toiminta rangaistusaikana, siirrot, poistumisluvat ja ehdonalainen vapaus perustuisivat. Vankien muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi. Komitean ehdotuksen mukaan vankien asuintilojen tulee vastata yleisen lainsäädännön vaatimuksia viimeistään 1.1.2011.

Komitea ehdottaa, että poliisin ylläpitämien tutkintavankien säilytystilojen hyväksyminen siirretään sisäasiainministeriölle oikeusministeriöltä ja että poliisivankilassa säilyttämiselle säädettäisiin enimmäisaika. Tuomioistuin päättäisi sijoittamisesta ja tutkintavangille määrättävistä yhteydenpitorajoituksista esitutinnan aikana. Utta olisi, että myös tutkintavangille voitaisiin määrätä kurinpitorangaistus.

Ehdonalaisen vapauttamisen pääsääntöjä ei ehdoteta muutettavaksi. Ensikertainen vanki vapautuisi ehdonalaiseen vapauteen suoritettuaan puolet ja tätä useampikertainen kaksikolmasosaa rangaistuksestaan. Kaikki rikoksensa alle 21-vuotiaana tehneet vapautettaisiin heidän suoritettuaan puolet rangaistuksestaan.

Komitea ehdottaa, että vanki voitaisiin sijoittaa vankilan ulkopuolelle valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista. Valvottuun koevapauteen sijoittaminen edellyttäisi, että sijoitus perustuu rangaistusajan suunnitelmaan, vanki sitoutuu päihitteettömyyteen ja noudattamaan hänelle annettuja ehtoja.

Nykyinen pakkolaitosjärjestelmä ehdotetaan muutettavaksi koko rangaistusajan suorittamiseksi. Myös elinkautisvankien vapautumista koskevaan säätelyyn ehdotetaan muutoksia. Ehdonalaisen vapauden mahdollisuus tulisi harkittavaksi, kun rangaistuksesta on suoritettu kaksitoista vuotta. Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä päättäisi korkein oikeus. Armahtamista koskeviin säännöksiin komitea ei ehdoteta muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7892, ulla.mohell@om.fi

Pajuoja, Jussi, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7819, jussi.pajuoja@om.fi

5. Taustatietoja

Vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä on muutettu osittaisuudistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä ja vankiluvun rakenteessa tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi uudistaa vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Oikeusministeriön rikoslakiprojekti laati ehdotuksen vankeutta ja ehdonalaista vapautta koskevan lainsäädännön uudistamisesta (3/1994), joka oli lausunnolla. Tältä pohjalta oikeusministeriössä laadittiin esitysehdotus. Esitystä ei kuitenkaan ehditty antaa keväällä 1999 työnsä päättäneelle eduskunnalle. Rikoslakiprojektin ehdotus ja sen jatkovalmistelu ovat komitean työn lähtökohta.

6. Aikataulu

Komitea luovutti mietintönsä 20.6.2001. Komitean mietintö on lausuntokierroksella ja sen määräaika on 3.10.2001. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 0494:00/06/06/1999

13.3.2 SOPIMUSHOITO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 28.2.2001 toimikunnan valmistelemaan sopimushoitoa koskevaa lainsäädäntöä. Toimikunnan on laadittava ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Toimikunnan on muun muassa selvitettävä, millaista hoitoa sopimushoitoon voidaan sisällyttää, miten ja missä hoito pannaan täytäntöön, sopimushoidon kustannusvaikutukset sekä mitkä tahot vastaavat kustannuksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 28.2.2001

3. Keskeinen sisältö

Sopimushoito on tarkoitettu lähinnä sellaisille rikoksiin syyllistyneille henkilöille, joiden tekemiin rikoksiin alkoholin tai huumausaineen väärinkäytön katsotaan merkittävästi vaikuttaneen ja joiden voidaan olettaa noudattavan heille tuomittua hoito-ohjelmaa. Seuraamuksen keskeinen kohderyhmä on ne rikoksentekijät, joita päihdeongelman vuoksi ei voida tuomita yhdyskuntapalveluun. Sopimushoitoa selvitettäisiin ennen kaikkea vankeusrangaistuksen vaihtoehtona. Sopimushoidon rikkomisesta seuraisi vankeus tai lievissä tapauksissa muu seuraamus. Lisäksi olisi selvitettävä mahdollisuus liittää sopimushoito samalla tavalla kuin yhdyskuntapalvelu ehdolliseen vankeuteen. Sopimushoitoon tuomitseminen edellyttäisi syytetyn suostumusta ja sitoutumista tuomioissa määrättyyn hoitosuunnitelmaan ja muihin ehtoihin.

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano

Puheenjohtaja:

Lahti, Varpu, hovioikeudenlaamanni, Helsingin hovioikeus

Jäsenet:

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Vanhala, Kari, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Mäki, Jukka, toiminnanjohtaja, Kriminaalihuollon tukisäätiö

Lahti, Matti, kärjätuomari, Espoon kärjäoikeus

Kuosmanen, Susanna, kihlakunnansyyttäjä, Lohjan kihlakunnanviraston syyttäjäsasto

Petersohn, Outi, ylikonstaapeli, Helsingin poliisilaitos

Toivio-Kaasinen, Marja, asianajaja, Järvenpää

Murto, Lasse, toiminnanjohtaja, A-klinikkasäätiö

Nousiainen, Marja-Leena, johtaja, Vantaan päihdehuollon yhteispalvelut

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan on tehtävä ehdotuksensa 28.2.2002 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM015:00/2001

13.3.3 SAKON TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada aikaan lainsäädäntö (uusi laki ja asetus sakon täytäntöönpanosta) sakon sekä eräiden muiden rikosoikeudellisten seuraamusten ja valtiolle maksettavaksi tuomittujen korvausten täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi sakon täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Oikeushallinto-osasto 31.1.2001.

Luonnos sakon täytäntöönpanoasetuksen rungoksi. Oikeushallinto-osasto 24.1.2001.

3. Keskeinen sisältö

Säännösten uudistamisen kautta pyritään erityisesti lain soveltamisalan ja seuraamusten täytäntöönpanosta huolehtivan Oikeusrekisterikeskuksen aseman täsmentämiseen, sakkojen ja muiden samassa järjestyksessä täytäntöön pantavien rahamääräisten seuraamusten perinnän yhtenäistämiseen, sakon vankeudeksi muuntamista koskevien säännösten muuttamiseen vastaamaan nykyistä rikosprosessioikeutta, sakkorekisteriä koskevan laintasoisen sääntelyn aikaansaamiseen, menettämisseuraamuksen täytäntöönpanomenettelyn yksinkertaistamiseen, valtion viranomaisen itse suorittaman perinnän tehostamiseen ja rahayksikkö euroon siirtymisen vaikutusten huomioon ottamiseen.

4. Organistointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntösihteeri, puh. 1825 9496, Janne.Kanerva@om.vn.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle annettu 30.11.2001 (HE 218/2001 vp).

Asetusluonnos käännettävänä valtioneuvoston käännöstoimistossa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

0630:00/06/01/2000

13.3.4 VANKEUTEEN TUOMITTUJEN VANKILAAN TOIMITTAMISEN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELEMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on selvittää, miten järjestelmää, jossa vankeuteen tuomitut toimitetaan vankilaan ja siihen sisältyvää päätöksentekoa täytäntöönpanon lykkäämisessä voitaisiin kehittää. Lisäksi työryhmän tulee selvittää vapaudessa suoritettavien rangaistusten täytäntöönpanon kehittämistarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministerin tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

apulaisosastopäällikkö Jarmo Littunen, kriminaalipoliittinen osasto, puheenjohtaja

kriminaalihuoltojohtaja Tuula Asikainen, kriminaalihuoltolaitos

komisario Jukka Mäkelä, Helsingin poliisilaitos

ulosottojohtaja Timo Heikkinen, oikeushallinto-osasto

kihlakunnansyyttäjä Ari-Pekka Koivisto, Vantaan kihlakunnanvirasto

oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen, rikosseuraamusvirasto

kihlakunnanvouti Juhani Toukola, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto

hallitussihteeri Anne Hartoneva, kriminaalipoliittinen osasto, sihteeri, anne.hartoneva@om.fi

5. Taustatietoja

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvussa on vankeusrangaistuksen suorittamisen aloittamiseen liittyvät säännökset. Vankeusrangaistuskomitea on mietinnössään (komiteanmietintö 2001:2) ehdottanut uudistettaviksi näitä säännöksiä.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 005:00/2002

13.3.5 VANGINKULJETUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELEMINE

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää poliisin ja vankilaviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä kummankin hallinnonalan osalta;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen rangaistuslaitoksissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä organisaatiomuutokset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädosmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi huomioon ottaen vireillä oleva vankeinhoitoa koskeva lainsäädännön kokonaisuudistus.

Työryhmän tulee lisäksi erikseen

6. selvittää pääkaupunkiseudun tuomioistuinkuljetusjärjestelmän ja siihen liittyvien kärjävartiointien työnjaot, kuljetusten määrät ja niiden sitomat henkilöresurssit;
7. tehdä esitys pääkaupunkiseudun vanginkuljetuksen ja kärjävartiointin järjestämisestä, sen edellyttämistä resurssi- ja muista tarpeista sekä tarvittavista säännösmuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

neuvotteleva virkamies Anna-Katrina Grönholm, OM KPO (puheenjohtaja)

lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, OM KPO

hallitussihteeri Sami Sarvilinna OM OHO

aluejohtaja Ahti Lempiö, rikosseuraamusvirasto

ylitarkastaja Katri Järvinen, rikosseuraamusvirasto

apulaisjohtaja Heidi Meling, Helsingin tutkintavankila

vartiopäällikkö Yrjö Kahra, Vaasan vankila

ylivartija Tarmo Parviainen, Helsingin vankila

ylivartija Pauli Rekiranta, Kuopion vankila

lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, SM poliisiosasto

ylikomisario Risto Karhunen, SM poliisiosasto

lääninpoliisiylitarkastaja Heikki Lausmaa, Etelä-Suomen lääninhallitus, poliisiosasto

ylikomisario Pentti Pöyry, Helsingin poliisilaitos

hallitussihteeri Anne Hartoneva, OM KPO (sihteeri)

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevat säännökset ovat vanhentuneet.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 30.11.2002, kohtien 6 ja 7 osalta 30.4.2002

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

13.3.6 LAKIESITYS KOSKIEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saada aikaan laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa. Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevat tiedot on tarkoitus lähivuosina saattaa sähköiseen tietojärjestelmään. Näiden tietojärjestelmien käyttöönotto edellyttää tietojen käsittelyä ja salassapitoa koskevien asianmukaisten säädösten olemassaolosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 26/2001

3. Keskeinen sisältö

Lakiesityksen keskeinen sisältö on se, että vapauteen kohdistuvien rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä varten säädettäisiin henkilötietolakia (523/1999) täydentävä erityislaki. Laki sisältäisi säännökset täytäntöönpanossa tarvittavien henkirekistereiden tietosisällöstä ja tietojen käsittelyn periaatteista sekä rekisteröidyn oikeuksista ja tietoturvallisuudesta. Lakiin sisältyisi säännös terveydenhuollon ammattihenkilön salassapitovelvollisuuden poikkeamisesta eräin edellytyksin tuomitun tai vangin sairastaessa vakavaa tarttuvaa tautia.

4. Organisointi

Valmistelijat

oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen, rikosseuraamusvirasto, paavo.siltanen@om.fi
hallitussihteeri Anne Hartoneva, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto,
anne.hartoneva@om.fi

5. Taustatietoja

Rangaistusten täytäntöönpanossa tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä ei ole tällä hetkellä lain- tai asetukseentasoisia erityissäännöksiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle huhtikuussa 2001. Asia on lakivaliokunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2/02/98

14. OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

14.1 VAKUUTUSOIKEUDEN ORGANISAATION KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vakuutusosoikeuden organisaatio on edelleen pääosin sellainen kuin miksi se muodostettiin vakuutusosoikeudesta annetulla lailla (14/1958) eikä se enää vastaa nykyaikaiselle tuomioistuinin-organisaatiolle asetettavia vaatimuksia.

Laadittava luonnos hallituksen esitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 14.9.2001.

Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö 2001:9.

3. Keskeinen sisältö

Euroopan ihmisoikeussopimus, EY-oikeudelliset säännökset sekä hallintolainkäyttölain ulottaminen suullisine käsittelyineen vakuutusoikeyteen ovat tuoneet mukanaan vakuutusoikeyteen kohdistuvia uudennlaisia vaatimuksia, joihin parhaalla mahdollisella tavalla vastaaminen edellyttää organisaatioon liittyvän lainsäädännön muuttamista.

Vakuutusoikeyden nykyinen organisaatio on alunperin kolmen jaoston suuruisen kahta asiaryhmää käsittelevän suppean erityistuomioistuimen tarpeita varten suunniteltu. Kun vakuutusoikeydestä on vuosikymmenien aikana kehittynyt yhdeksän jaostoa käsittävä laaja-alainen sosiaalivakuutusasioiden muutoksenhakutuomioistuin, nykyinen organisaatio ei enää mahdollista riittävää toiminnan kehittämistä ja parantamista. Myös toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset edellyttävät laajempaa organisaation uudistamista. Laki vakuutusoikeydestä on joiltakin muiltakin osin jo vanhentunut ja vaatii uudistamista ja ajanmukaistamista organisaatiouudistuksesta riippumattakin.

Ehdotetaan annettavaksi uusi vakuutusoikeyslaki, jolla tavoitellaan vakuutusoikeyden toiminnan joustavaa ohjaamista ja kehittämistä. Lakiin tulisi uusia säännöksiä mm. osastojaosta, osastojen johtamisesta ja niiden lainkäytön yhdenmukaisuuden valvonnasta, eräistä ratkaisukokoonpanoista sekä hallintoasioiden ratkaisemisesta.

4. Organisaatio

Virkatyönä tehtävä.

Valmistelija: Sarvilinna, Sami, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7649, sami.sarvilinna@om.fi

5. Taustatiedot

Hanke on osa toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistamista. Vakuutusoikeyden organisaation uudistamista koskeva työryhmämietintö on valmistunut ja siitä on pyydetty lausunnot yhtä aikaa varsinaisen komiteamietinnön kanssa. Lausuntopalautteen saapumisen jälkeen organisaatiolakiesitys valmistellaan erikseen.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kesäkuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

14.2 RIITA-ASIAIN OIKEUDENKÄYNTIMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on poistaa riita-asian vuonna 1993 tapahtuneessa oikeudenkäyntimenettelyuudistuksessa ilmenneet epäkohdat erityisesti sitä silmällä pitäen, että oikeudenkäynnit tulisivat nykyistä nopeammiksi, valmistelu ja pääkäsitely vaiheistuisivat paremmin sekä oikeudenkäynnit halpenisivat.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 32/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Esitys sisältää ehdotuksen riita-asian valmistelun keventämiseksi.

Siinä esitetään mm., että

- lisätään tuomarin kyselyvelvollisuutta valmistelussa,
- laajennetaan mahdollisuuksia ratkaista riita-asia suoraan kirjallisen valmistelun jälkeen ilman pääkäsittelyä,
- tiukennetaan valmistelun lykkäämistä koskevia säännöksiä siten, että valmisteluistuntoja ei pääsääntöisesti saisi olla kuin yksi,
- tehdään rajoitetusti mahdolliseksi siirtyä kirjallisesta valmistelusta suoraan pääkäsittelyyn,
- sallitaan puhelimen tai muun soveltuvan tiedonvälitystavan käyttö käräjäoikeuden valmistelussa
- yksinkertaistetaan oikeudenkäyntiaineiston kulkeutumista oikeudenkäynnin eri vaiheista toiseen
- mahdollistetaan erillisen pääkäsittelyn toimittaminen myös yhden tuomarin kokoonpanossa ja että kumotaan ns. välitöntä pääkäsittelyä koskevat säännökset, sekä
- lievennetään preklusiosääntelyä todisteiden osalta käräjäoikeudessa
- kumotaan hakemusasiain käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettu laki ja otetaan hakemusasioiden käsittelyssä tarvittavat säännökset oikeudenkäymiskaareen

4. Organisointi

Valmistelija

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7708,
asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

Uusi riita-asiain oikeudenkäyntimenettely alioikeuksissa tuli voimaan 1.12.1993. Lakia säädettäessä eduskunnan lakivaliokunta edellytti, että uudistuksen voimaantultua seurataan oikeuskäytännön muuttumista ja sitä, miten uudet säännökset omaksutaan. Lisäksi tuli seurata, aiheutuiko uudistuksesta sellaisia epäkohtia, joita ei ole osattu ottaa huomioon. Tarvittaessa oli ryhdyttävä toimenpiteisiin virheellisen käytännön ja epäkohtien korjaamiseksi (LaVM 16/1990 s. 4).

Kokemusten perusteella on selvillä, että kaikki uudistuksen tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet. Nykyistä oikeudenkäyntimenettelyä on arvosteltu muun muassa pitkittyvästä kirjallisesta valmistelusta ja valmisteluistuntojen lykkäämisestä. Oikeudenkäynnin painopiste on käytännössä valmistelussa ja lisäksi valmistelun ja pääkäsittelyn erottaminen toisistaan ei ole toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla. Oikeudenkäyntien vaiheistus ei ole muodostunut niin selkeäksi kuin edellytettiin. Tästä on ollut seurauksena se, että oikeudenkäynnissä tehdään asian käsittelyn eri vaiheissa päällekkäistä työtä. Oikeudenkäynnit ovat tulleet entistä kalliimmiksi ja ne ovat uuden menettelyn myötä myös joissain tapauksissa hidastuneet.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys 32/2001 vp on annettu 20.4.2001.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 4202/41/1998

OM 0001:00/06/01/1999

14.3 RIITA-ASIOIDEN OIKEUSPAIKKASÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan ehdotus hallituksen esitykseksi riita-asioiden oikeuspaikkasäännösten muuttamiseksi. Työryhmän tavoitteena on uudistaa ja koota riita-asioita koskevat oikeuspaikkasäännökset oikeudenkäymiskaaren 10 lukuun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on oikeuspaikkaa koskevien säännösten laatiminen riittävän joustaviksi ja tarkoituksenmukaisiksi sekä asianosaisten määräämisvallan ja sopimusvapauden turvaaminen oikeuspaikan osalta kuitenkin niin, että heikomman osapuolen asema olisi suojattu sellaisissa riita-asioissa, joissa toinen asianosainen yleensä on heikommassa asemassa toiseen asianosaiseen verrattuna. Uudistamisen yhteydessä tulisi lisäksi ottaa huomioon kansainväliset tuomioistuimen toimivaltaa yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat yleissopimukset.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Oikeuspaikkasäännösten uudistus on ollut vireillä vuosisadan alusta lähtien. Asiasta on tehty useita ehdotuksia, jotka kuitenkin eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Edellisen työryhmän ehdotus valmistui syksyllä 1991 ja siinä on erityisesti otettu huomioon Luganossa 16.9.1988 allekirjoitetun yleissopimuksen toimivaltamääräykset. Ehdotuksesta järjestettiin kolme kuulemistilaisuutta joulukuussa 1991. Sen jälkeen valmistelua on jatkettu saadun palautteen pohjalta. Tällä hetkellä hanketta ei valmistella.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 1972/45/89

14.4 JULKISET OIKEUSAPUPALVELUT

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 10.1.2000 työryhmän laatimaan ehdotus hallituksen esitykseksi julkisen oikeusapujärjestelmän tarkistamiseksi ja yhtenäistämiseksi. Työryhmä sai työnsä valmiiksi keväällä 2001 ja hallituksen esitys (HE 82/2001 vp) on annettu eduskunnalle 23.5.2001. Hallituksen esitys on laadittu oikeusapujärjestelmän jatkokehittämistoimikunnan mietinnön (1999:7) ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusapujärjestelmän jatkokehittämistoimikunnan mietintö (Komiteanmietintö 1999:7)
Hallituksen esitys 82/2001 vp
Lakivaliokunnan mietintö 22/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on korvata yleinen oikeusapu ja maksuton oikeudenkäynti uudella yhtenäisellä oikeusapujärjestelmällä. Samalla pyritään laajentamaan omavastuuosuutta vastaan oikeusapuun oikeutettujen piiriä siten, että julkisen oikeusapujärjestelmän piiriin pääsisivät myös ns. keskituloiset. Oikeusapua ei annettaisi, jos hakijalla on asian kattava oikeusturvavakuutus. Oikeusapu kattaisi avustajan toimenpiteet enintään sadalta tunnilta. Hallintolainkäyttö ehdotetaan otettavaksi oikeusavun piiriin. Oikeudenkäyntiavustajan kelpoisuusehtoja esitetään tarkistettaviksi.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1825 7700,
jan.tornqvist.@om.vn.fi

Jäsenet:

Muilu, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö
Sippo, Jukka, vanhempi oikeussihteeri, korkein oikeus
Vallinen, Maarit, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Yleistä oikeusapujärjestelmää koskevan lainsäädännön uudistus tuli voimaan 1.6.1998. Hallituksen esitys oikeusapulaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 132/1997 vp) sai osakseen varsin voimakasta arvostelua eduskunnassa. Lakiehdotusta muokattiin ja uusi ehdotus laiksi yleisestä oikeusavusta laadittiin kiireisellä aikataululla lakivaliokunnassa (LaVM 17/1997). Eduskunta hyväksyi lait lakivaliokunnan ehdottamassa muodossa. Tehtyjen muutosten jälkeenkin lakivaliokunta totesi mietinnössään, että toteutettu osittaisuudistus ei ole riittävä, vaan että asian valmistelua on nopeassa tahdissa jatkettava. Lakivaliokunnan mietinnössä oikeusavun jatkokehityksen kannalta tärkeiksi kysymyksiksi on nostettu oikeusavun uudelleen kohdentaminen, yksi yhtenäinen oikeusapujärjestelmä, koko hallintolainkäytön saaminen oikeusavun piiriin sekä oikeudenkäyntiasiamiehen kelpoisuusehdot. Hanke liittyy pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmaan.

Oikeusministeriö asetti toimikunnan, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uudeksi yleiseksi oikeusapujärjestelmäksi. Toimikunnan määräaika päättyi 31.10.1999. Mietinnössä ehdotetaan yhtenäisen oikeusapujärjestelmän luomista. Uutta järjestelmää kehitettäessä on otettu huomioon oikeusapujärjestelmän edellistä uudistusta kohtaan eduskunnassa esitetty arvostelu. Mietinnössä ehdotetaan oikeusapuun oikeutettujen piiriin laajentamista. Siinä ehdotetaan myös oikeusturvavakuutusten ensisijaistamista suhteessa julkiseen oikeusapuun. Lisäksi siinä ehdotetaan julkisin varoin maksettujen asiamiesten ja avustajien kelpoisuusvaatimusten muuttamista niin, että pääsääntöisesti näissä tehtävissä voisi toimia vain asianajaja tai muun oikeustieteen kandidaatin tai sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut henkilö.

Mietintö on ollut lausuntokierroksella. Lausuntopalaute on ollut varsin myönteinen. Kritiikkiä on esitetty lähinnä suhteessa eräisiin ehdotuksen sisältämiin lainsäädäntötekniisiin ratkaisuihin. Hallituksen esitys on valmisteltu lausuntopalautteen pohjalta. Valmistelun aikana on kuultu asiantuntijoita ja pyydetty lausuntoja tietosuojakysymyksiä koskevilta osin.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 82/2001 vp) on annettu eduskunnalle 23.5.2001. Eduskunnan täysistunto on 30.5.2001 lähettänyt asian lakivaliokuntaan. Valiokuntakäsittely käynnistyy syyskuussa 2001. Lakivaliokunta on puoltanut esitystä ja siihen sisältyvien laki-ehdotusten hyväksymistä eräin tarkistuksin ja lisäyksin 23.11.2001 antamassaan mietinnössä (LaVM 22/2001 vp). Eduskunta on 4.12.2001 hyväksynyt lakiehdotukset valiokunnan ehdotuksen mukaisesti. Uusi oikeusapulaki tulee voimaan 1.6.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Oikeusapujärjestelmän muuttamisen vaikutus valtion talouteen on vaikeasti ennakoitavissa. Oikeusministeriössä asiasta on tehty olemassa oleviin tilastotietoihin perustuva selvitys, jonka perusteella taloudelliset vaikutukset on arvioitu olevan alle 20 miljoonan markkaa vuodessa. Koska uudistus tulee voimaan 1.6.2002, menojen lisäys olisi tuonna vuonna enintään 10 miljoonaa markkaa.

8. Muut tiedot

DN:o 21/41/2000

14.5 RIKOSPROSESSIMENETTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Rikosprosessia koskevan prosessilainsäädännön tarkistamishanke. Tavoitteena on edelleen kehittää rikosasioiden menettelynormeja saatujen kokemusten valossa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamiskirje 22.5.2001, OM 020:20/2001

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on tarkastella rikosprosessi seuraavista näkökumista:

- Itse oikeudenkäyntimenettelyn edelleen kehittäminen käräjäoikeudessa. Riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyä käräjäoikeudessa koskeva tarkistusehdotus HE 32/2001 vp annettiin eduskunnalle 20.4.2001. Samantyyppistä linjaa edustava uudistus voitaisiin ulottaa rikosprosessiin. Tavoitteena on yksinkertainen ja käytännöllinen prosessi asianosaisten vähimmäisoikeuksia kunnioittaen. Siviiliprosessiuudistuksen mallin mukaan menettelymuotoja voitaisiin pyrkiä monipuolistamaan. Yksinkertaiset tai tunnustetut asiat voitaisiin pyrkiä ratkaisemaan entistä yksinkertaisemmassa, esimerkiksi yksin kirjallisessa menettelyssä. Samoin voitaisiin esimerkiksi säätää modernin tietotekniikan käytöstä prosessissa, kansalaisnäkökulmaa voitaisiin korostaa säätämällä tuomioistuimien velvollisuudesta tiedottaa asian käsittelyvaiheista, pääkäsittelyn järjestämiseen liittyviä muodollisuuksia voitaisiin pyrkiä vähentämään ja niin edelleen;
- Tiedoksiantoja tulisi pyrkiä edelleen tehostamaan. Voitaisiin pohtia lainsäädännöllisiä keinoja tiedoksiantotapojen lisäämiseksi ja keventämiseksi;
- Todistajansuojelu ja uhrin aseman parantaminen. Todistajansuojeluun liittyviin näkökohtiin ei nykyisessä prosessilainsäädännössä ole vielä kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Ainakin todistelun vastaanottamisen salliminen pääkäsittelyn ulkopuolella esimerkiksi videolinkin välityksellä tulisi normittaa. Samoin asianomistajaa tulisi tarvittaessa voida kuulla syytetyn läsnä olematta. Lisäksi lapsen kuulemista tai kuulematta jättämistä tuomioistuimessa voitaisiin säännellä

tarkemmin. Asianomistajan korvausvaatimuksen käsittelyä voitaisiin pyrkiä edelleen yksinkertaistamaan. Myös todistajien ja asianomistajien asemaan tulisi kiinnittää huomiota: esimerkiksi heille tulisi aktiivisesti tarjota tietoa asian käsittelyvaiheesta ja heidän roolistaan prosessissa sekä asian käsittelyn edistymisestä;

d) Kansainvälisiin velvoitteisiin perustuvat lainsäädännön muutospaineet. Rikosprosessin tarkistamisen yhteydessä työryhmän tulisi käydä läpi tarpeellisin osin ihmisoikeustuomioistuimen Suomea koskevat ratkaisut ja pohtia, antavatko ne aiheutta muuttoa lainsäädännön yksityiskohtia - esimerkkinä mahdollinen muutoksenhakukeino asian viipymistä vastaan. EU:n piirissä uhrien asemasta rikosprosessissa hyväksyttiin keväällä 2001 puitepäätös ja rikosprosessin tarkistamisen yhteydessä voitaisiin varautua sen implementointiin;

e) Suuriin juttukokonaisuuksiin mahdollisesti tarvittava lainsäädäntö. Käytännön erityisongelmana on nähty laajoihin juttukokonaisuuksiin liittyvät kysymykset. Työryhmän tulisi harkita, tulisiko asiasta olla normeja lainsäädännössä sekä

f) Tuomionpurku rikosasiassa syytetyn vahingoksi pelkän menettämisseuraamuksen osalta. Menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 80/2000 vp) eduskuntakäsittelyn aikana on ilmennyt tarve selvittää, tulisiko tehdä nimenomaisesti mahdolliseksi ylimääräisen muutoksenhaun keinoin saada tuomittua rikoshyöty menetetyksi jälkikäteen, jos jo loppuun käydyn oikeudenkäynnin jälkeen ilmenee, että rikollisen saama tosi-asiallinen hyöty on ensiproessissa ilmennyttä hyötyä huomattavasti suurempi.

4. Organisointi

Työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Jäsenet

Granfelt, Nanny, laamanni, Raaseporin käräjäoikeus

Karvonen, Seppo, käräjätuomari, Vantaan käräjäoikeus

Noronen, Pekka, johtava kihlakunnansyyttäjä, Lahden kihlakunnan syyttäjänvirasto

Turpeinen, Tuija, asianajaja Asianajotoimisto Harri Kontturi Oy, Joensuu

Pere, Maarit, rikostarkastaja, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa tuli voimaan 1.10.1997. Jo valmisteluvaiheessa pidettiin tärkeänä, että uudistuksen toteutumista seurataan tarkasti. Mikäli aiheutta ilmenisi, voitaisiin ryhtyä toimiin säännösten korjaamiseksi.

Optula on julkaisut rikosasioita koskevan seurantatutkimuksen (Virve-Maria de Godzinsky: Tietoa uudesta rikosasioiden oikeudenkäynnistä. Optula 47/2000).

6. Aikataulu

Työryhmän hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen on oltava valmis 30.9.2002 mennessä. Työryhmän välimietintö toimeksiannon kohdista c, d ja f toteutettavista uudistuksista annetaan maaliskuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

14.6 PUITEPÄÄTÖS YHTEISISTÄ TUTKINTARYHMISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto tulee lähiaikoina hyväksymään puitepäätöksen yhteisistä tutkintaryhmistä. Puitepäätös perustuu Belgian, Ranskan, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artikla a alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla 19.9.2001 tekemään aloitteeseen. Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

2 Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Puitepäätös yhteisistä tutkintaryhmistä
Valtioneuvoston kirjelmä U 65/2001 vp
LaVL 19/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös on yhdenmukainen EU:n jäsenvaltioiden välillä 29.5.2000 tehdyn keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen yhteisiä tutkintaryhmiä koskevien säännösten kanssa. Puitepäätös sisältää määräykset tutkintaryhmien perustamisesta, tehtävistä ja toiminnasta. Puitepäätöksen tarkoituksena on saattaa yhteisiä tutkintaryhmiä koskevat säännökset voimaan ennen oikeusapusopimuksen voimaansaattamista ja viimeistään 1.7.2002. Puitepäätöksen johdosta valmisteilla on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi oma lakinsa tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Aalto, Mari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7697, mari.aalto@om.fi
Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7585, tanja.innanen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/011001/0775

14.7 RIKOKSEN UHRIN ASEMAN PARANTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 23.2.2000 toimikunnan selvittämään toimenpiteitä, joilla voidaan parantaa rikoksen uhrin asemaa. Rikosuhritoimikunnan tehtävänä oli laatia mahdollisimman kokonaisvaltainen selvitys siitä, miten voidaan toimia rikoksen uhriksi joutumisen estämiseksi ja uhrin aseman parantamiseksi. Toimikunnan oli kartoitettava uhrin aseman kannalta merkittävät kotimaiset tutkimukset ja mahdollisuudet hyödyntää niitä pohdittaessa keinoja uhrin aseman parantamiseksi. Uhrin asemassa yleensä olevien epäkohtien selvittämisen lisäksi toimikunnan oli kiinnitettävä huomiota rikoksen uhriksi joutuneiden naisten, lasten ja vanhusten

sekä ulkomaalaisten ja vammaisten kaltaisten erityisryhmien oikeuksien turvaamiseen. Työhön kuului myös sovittelun ja muiden laissa sääntelemättömien järjestelmien käytön ja kehittämismahdollisuuksien pohtiminen uhrin aseman kannalta.

Rikosuhritoimikunnalla oli mahdollisuus tehdä aloitteita havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi myös lainsäädännön keinoin. Oikeusministeriö täsmensi toimikunnan tehtävää maaliskuun 31 päivänä 2000 kirjeellä, jossa ministeriö toivoi rikosuhritoimikunnan pohtivan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa määritellyn asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan käytön laajentamista sekä tarvetta poistaa laista oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön vaihtoehtoisuus. Lisäksi ministeriö toivoi toimikunnan selvittävän, olisiko tarvetta luoda järjestelmä, jossa rikoksella aiheutuvista henkilövahingoista voitaisiin rikosvahinkolain nojalla rajoitetusti maksaa korvauksia jo ennen tuomion antamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 23.2.2000

Toimikunnan toimeksiannon täydentäminen 31.3.2000

Toimikunnan alkuperäisen 30.4.2001 määräajan jatkaminen 23.6.2001 saakka

Toimikunnan mietintö 2001:5

Mietinnöstä saadut lausunnot

3. Keskeinen sisältö

Rikosuhritoimikunnan ehdotusten tavoitteena on uhrin aseman kokonaisvaltainen parantaminen. Osa toimikunnan ehdotuksista voidaan toteuttaa käytännön toimilla välittömästi, osa edellyttää pidemmän aikavälin suunnittelua tai lainsäädännön muutoksia.

Toimikunta ei pidä tyydyttävänä nykyistä tilannetta, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin ja oikeuslaitoksen edustajien toimintatavat rikoksen uhreja koskevissa asioissa vaihtelevat huomattavasti. Rikoksen kohteeksi joutuneiden keskinäistä yhdenvertaisuutta tulee parantaa uhreja kohtaaville ammattiryhmille annettavalla lisäkoulutuksella koko maassa. Rikoksen uhrin tarvitsemat keskeiset tiedot oikeudellisesta avusta, korvausten hakemisesta ja saatavilla olevista tukipalveluista on koottu mietinnön liitteenä olevaan luonnokseen rikoksen uhrin opaslehtiseksi.

Toimikunta ehdottaa asianomistajan oikeutta valtion varoista palkkionsa saavan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön käyttöön laajennettavaksi. Törkeissä henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa asianomistajalle tai hänen syyteoikeuttaan käyttäville omaisille tulisi aina määrätä oikeudenkäyntiavustaja. Avustajan ja tukihenkilön vaihtoehtoisuus tulisi poistaa.

Väkivaltarikosten uhrien tulisi nykyistä nopeammin saada valtion varoista korvaus terveydenhoitokuluistaan. Toimikunta ehdottaa, että rikoksesta johtuvat, 2000 markkaa ylittävät selvät terveydenhoitokulut suoritettaisiin vahinkoa kärsineelle jo ennen korvausasian ratkaisua tuomioistuimessa.

Toimenpiteistä luopumista pahoinpitelyissä koskevan rikoslain 21 luvun 17 §:n erityissäännöksen vaikutukset tulisi toimikunnan mukaan selvittää. Selvityksessä voitaisiin arvioida säännöksen mahdollisen kumoamisen tuottamat edut ja haitat.

Asianomistajan turvallisuuteen ja tukemiseen oikeudenkäynnissä on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Mahdollisuuksia videotekniikan käyttöön kuulusteluissa tulisi toimikunnan mukaan lisätä erityisesti lasten ja muiden erityisen tuen tarpeessa olevien uhrien suojaamiseksi.

Rikoksen uhreja koskeva tutkimus ja tilastointi eivät toimikunnan käsityksen mukaan vastaa nykyisiä tarpeita. Rikoksen uhrin aseman todellinen parantaminen edellyttää, että uhrin asemasta on olemassa riittävästi kotimaista tutkimusaineistoa. Esimerkiksi poliisin ja oikeushallinnon tietojärjestelmiin tulisi kerätä nykyistä enemmän tietoa rikoksen asianomistajasta.

4. Organisointi

Toimikunnan

Puheenjohtaja

Lahti, Pirkko, toiminnanjohtaja, Suomen Mielenterveysseura

Jäsenet

Aromaa, Kauko, johtaja, Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti

Kjällman, Petra, toiminnanjohtaja, Rikosuhripäivystys

Lahti, Matti, kärjäjätuomari, Vantaan kärjäoikeus

Lampikoski, Mikko, ylikomisario, sisäasiainministeriö

Mehtonen, Terttu, suunnittelija, Vantaan kaupunki

Mölsä, Heikki, korvauslakimies, valtiokonttori

Ruusuvuori, Leena, projektipäällikkö, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes

Seppänen, Tero, johtava kihlakunnansyyttäjä, Orimattilan kihlakunnanvirasto, syyttäjäsasto

Valkonen, Veikko T., tiedotuspäällikkö, Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto

Ruohonen, Marita, toiminnanjohtaja, Ensi- ja turvakotien liitto

Sihteeri

Herlin, Tuuli, oikeustieteen kandidaatti, oikeusministeriö, puh. 1825 7717, tuuli.herlin@om.fi

Pysyvä asiantuntija

Varviala, Jukka, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

5. Taustatietoja

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan parannetaan rikoksen uhrien oikeusturvaa ja selvitetään mahdollisuudet uhrin oikeudenkäyntikulujen kattamiseen valtion varoista.

6. Aikataulu

Toimikunnan määräaika päättyi 23.6.2001. Toimikunta luovutti mietintönsä 19.6.2001.

Mietinnöstä pyydettiin lausunnot 15.12.2001 mennessä. Viimeinen lausunto saapui 22.1.2002.

Lausuntoyhteenveto on tarkoitus laatia toukokuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia tulee olemaan ainakin siltä osin kuin asianomistajan oikeutta saada valtion varoilla palkattava oikeudenkäyntiavustaja laajennetaan.

8. Muut tiedot

OM0107:00/06/06/2000

14.8 LÄHESTYMISKIELTOLAIN TÄYDENTÄMINEN ASUNNOSTA POISTAMISTA KOSKEVALLA SÄÄNTELYLLÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 26.4.2000 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen lähestymiskieltoain täydentämiseksi siten, että väkivaltaisesti perheenjäseniään kohtaan käyttäytyvä henkilö voitaisiin poistaa yhteisestä asunnosta ja kieltää häntä palaamasta sinne.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.4.2000

Työryhmän mietintö 23.1.2001

Lausuntotiivistelmä 17.9.2001

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa lähestymiskieltoain täydentämistä siten, että lakia voitaisiin perheväkivaltatilanteissa soveltaa myös samassa taloudessa asuvien henkilöiden välillä siten, että väkivaltainen osapuoli voitaisiin määräajaksi poistaa yhteisestä asunnosta ja kieltää häntä palaamasta sinne.

4. Organisointi

Työryhmän

Puheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1825 7708, asko.valimaa@om.fi

Jäsenet

Lahti, Matti, kärjätuomari, Espoon kärjäoikeus

Lampikoski, Mikko, ylikomisario, sisäasiainministeriö

Ruusuvuori, Leena, projektipäällikkö, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, työryhmän sihteeri, puh. 1825 7697, mari.aalto@om.fi

5. Taustatietoja

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan perheväkivallan torjumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 23.1.2001. Hallituksen esitys viimeistellään lausuntopalautteen perusteella ja annetaan eduskunnalle viimeistään keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0286:00/06/01/2000

14.9 PUIITEPÄÄTÖS UHRIN ASEMESTA RIKOSOIKEUDENKÄYNTI-MENETTELYSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Portugali teki 14.4.2000 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti ehdotuksen puitepäätökseksi koskien rikoksen uhrin asemaa oikeuskäsittelyssä. Puitepäätös hyväksyttiin Euroopan unionin neuvostossa 15.3.2001.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Portugalin ehdotus puitepäätökseksi

Valtioneuvoston kirjelmä U 24/2000 vp

LaVL 10/2000 vp

Neuvoston puitepäätös uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (2001/220/YOS)

Arviomuistio 19.7.2001

HE 217/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä siten, että uhreille turvataan tietyt vähimmäisoikeudet. Puitepäätös sisältää mm. uhrin oikeutta tulla kuulluksi, tiedonsaantioikeutta, oikeutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, oikeutta ottaa osaa prosessiin ja saada oikeusapua, oikeudenkäyntikuluja, oikeutta suojeluun, oikeutta korvauksiin, sovittelua sekä toisessa jäsenvaltiossa asuvien uhrien asemaa koskevia määräyksiä. Puitepäätös aiheuttaa joitain vähäisiä muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Hallituksen esitys (HE 217/2001 vp) koskee vankeinhoitoviranomaisten oikeutta ilmoittaa vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta uhrille ja eräille muille henkilöille.

4. Organisointi

Aalto, Mari lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7697, mari.aalto@om.fi

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

HE 217/2001 vp Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö/kriminaalipoliittinen osasto

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäätöksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset on saatettava voimaan 22.3.2002 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU 150500/0360

14.10 HOVIOIKEUSMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esitys oikeudenkäymiskaaren hovioikeusmenettelyä koskevien säännösten muuttamisesta. Tavoitteena on keventää ja tehostaa nykyistä hovioikeusmenettelyä sen keskeisiin periaatteisiin puuttumatta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hovioikeusmenettelyn kehittämistyöryhmän mietintö 28.9.2000

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston muistio 12.10.2000

Mietinnöstä ja muistiosta saadut lausunnot

HE 83/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Muun muassa hovioikeuden valmistelua koskevia säännöksiä terävöitettäisiin, valmistelusta vastaavan yhden hovioikeuden jäsenen ja ns. kevennetyn kokoonpanon toimivaltaa laajennettaisiin sekä kevennettäisiin pääkäsitteilykutsujen tiedoksiantotapoja ja suullisen todistelun vastaanottotapoja.

4. Organisointi

Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7678, tatu.leppanen@om.fi

5. Taustatietoja

Hovioikeusmenettelyn kehittämistyöryhmän työn pohjana oli hovioikeuden oikeudenkäyntimenettelyä selvittäneen työryhmän mietintö 20.2.2000, jossa ehdotettiin sekä hovioikeuksien työtapojen että lainsäädännön kehittämistä. Osa lainmuutosehdotuksista koski periaatteellisempia kysymyksiä, joita on tarkastellut muutoksenhakutoimikunta.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys HE 83/2001 vp on annettu 23.5.2001.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM002:00/2001

14.11 MUUTOKSENHAKUTOIMIKUNTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 18.1.2001 toimikunnan tarkastelemaan muutoksenhakua yleisissä tuomioistuimissa ja sen uudistustarpeita laaja-alaisesti. Toimeksianto koskee muutoksenhakua alioikeudesta hovioikeuteen ja sieltä korkeimpaan oikeuteen sekä ylimääräistä muutoksenhakua.

Toimikunnan on tehtävä ehdotuksensa hallituksen esityksen muodossa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 18.1.2001

Oikeusministeriön päätös toimikunnan työn jaksotuksesta 30.3.2001

Osamietintö 25.10.2001 KM 2001:10

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan tulee kiinnittää huomiota siihen, mitkä tehtävät kuuluvat millekin oikeusasteelle.

Erityisesti on otettava käsittelyyn kysymys muutoksenhaun ulottuvuudesta eli onko menettely hovioikeudessa edelleen täystutkintainen kaikissa asioissa vai voidaanko yksinkertaisissa asioissa tutkia nopeutetusti, onko alioikeuden ratkaisun lopputulos oikea ja jos on, lopettaa käsittely tähän. Tulee myös tarkastella tarvetta ja perusteita näytön muutoksenhakuun näytön uudeksi arvioimiseksi.

On tutkittava, onko tarvetta ohivalitusmenettelyyn, jossa yleisesti merkittävässä asiassa saadaan nopeutetusti korkeimman oikeuden laintulkintaohje. Tulee myös selvittää, mitkä asiat on tarkoituksenmukaista käsitellä hovioikeudessa ensimmäisenä oikeusasteena.

Muutoksenhakumenettelyn osalta on harkittava tyytymättömyyden ilmoituksen poistamista, valitusajan mahdollista lyhentämistä ja vastamuutoksenhaun sallimista.

Asioiden tarkoituksenmukainen valikoituminen soveliaaseen menettelyyn on varmistettava. Menettelysäännökset tulee muotoilla niin, että ne edistävät asioiden joutuisaa, varmaa ja kustannustehokasta käsittelyä. Pääkäsittelyn toimittamisen edellytyksiä tulee tarkastella.

Korkeimman oikeuden menettelysäännöksiä on tarkasteltava siltä kannalta, mahdollistavatko ne keskittymisen tutkittaviksi otetuissa valituksissa esiintyvien oikeuskysymysten ratkaisuun. On muun muassa tutkittava, missä kokoonpanossa valituslupahakemukset on tarkoituksenmukaista käsitellä.

Ylimääräisessä muutoksenhaussa on selvitettävä, missä laajuudessa voidaan käyttää itseoikaisua ja mitkä asiat kuuluvat ylempien tuomioistuinten toimivaltaan. Ylimääräisen muutoksenhaun perusteiden ja keinojen tarkoituksenmukaisuutta on tarpeen tarkastella

Osamietinnössään toimikunta ehdottaa valitusten käsittelyn eriyttämiseksi ns. seulontamenettelyä sekä muutoksenhakumenettelyn yksinkertaistamista, mm. tyytymättömyyden ilmoittamisesta luopumista muutoksenhaun edellytyksenä pääasiantarkaisuihin sekä ns. vastamuutoksenhaun mahdollistamista. Myös todistelu voitaisiin taltioida kuvataallenteeksi ja siltä arvioida muutoksenhakuasteessa sen uskottavuuttakin.

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Heinonen, Olavi, presidentti, korkein oikeus

Jäsenet:

Aaltonen, Anna-Kaisa, kärjäjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Innanen, Leena, asianajaja

Kanninen, Heikki, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Korpiola, Päivi, pääsihteeri, kuluttajavalituslautakunta

Jääskeläinen, Petri, valtiosyyttäjä, valtakunnansyyttäjänvirasto

Laukkanen, Sakari, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Liukkonen, Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Niemi-Kiesiläinen, Johanna, vt. professori, Helsingin yliopisto

Snellman, Olavi, hovioikeudenneuvos, Itä-Suomen hovioikeus

Pysyvät asiantuntijat:

Jokela, Antti, professori, Turun yliopisto

Leppänen, Tatu, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Sihteerit:

Hallavainio, Anne, viskaali, Kouvolan hovioikeus

Kumpula, Pasi, vt. oikeussihteeri, korkein oikeus

5. Taustatietoja

Kun oikeudenkäyntimenettelyt käräjä- ja hovioikeudessa on 1990-luvulla uudistettu, on aiheellista tarkastella muutoksenhaun tehtäviä ja toteutusta uudistetussa järjestelmässä. Muutoksenhaun ulottuvuus sekä tyytymättömyyden ilmoittamisesta luopuminen, valitusjan lyhentäminen ja vastamuutoksenhaun mahdollisuus ovat seikkoja, jotka eduskunnan lakivaliokunta on hovioikeusmenettelyn uudistusta koskeneesta hallituksen esityksestä (HE 33/1997 vp.) antamassaan mietinnössä (LaVM 19/1997 vp.) edellyttänyt seurantatoimina tutkittavan.

Esittäessään 23.5.2001 annettavaksi hallituksen esityksen oikeusapulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 82/2001 vp valtioneuvosto pöytäkirjaansa 41/2001 merkityssä lausumassa edellytti, että muutoksenhakutoimikunnan ehdotusten pohjalta vuoden 2002 aikana annetaan hallituksen esitys hovioikeusmenettelyn uudistamiseksi kokonaisvaltaisesti siten, että hovioikeuden voimavarat kohdentuvat ylioikeustutkintaa tarvitsevien valitusten käsittelyyn.

6. Aikataulu

Osamietinnöstä on pyydetty lausunnot tammikuun 2002 loppuun mennessä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2002.

Muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen ja ylimääräistä muutoksenhakua koskeva mietintö on määrä antaa 31.3.2002 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM006:00/2001

14.12 ESITUTKINTA- JA PAKKOKOINOLAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on käydä läpi esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö ja tehdä siihen tarvittavat muutokset. Tehtävänä on laatia hallituksen esitys.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 8.9.1995

HE 20/1997 vp 23.3.1997

Mietintö 30.8.1999

Lausuntotiivistelmä 2000

3. Keskeinen sisältö

Pidättämisen ja vangitsemisen edellytyksiä, hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon, etsinnän ja telekuuntelun edellytyksiä tarkistettaisiin. Teknisen kuuntelun soveltamisalaa laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija:

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Esitutkintalaki ja pakkokeinolaki tulivat voimaan vuoden 1989 alusta. Lakeihin on sen jälkeen tehty vain eräitä käytännön tarpeiden ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämiä

muutoksia. Muita lakeihin liittyviä muutostarpeita ei ole selvitetty. Työryhmän laatima hallituksen esitys 20/1997 vp pakkokeinolain 5 a ja 6 luvun muuttamisesta annettiin 23.3.1997.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2856/41/95

14.13 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tehtävänä on laatia ehdotus oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamiskirje 24.5.2000 ja siihen liittyvä muistio

3. Keskeinen sisältö

Oikeudenkäynnin julkisuus on erityisasemassa suhteessa muuhun viranomaistoiminnan julkisuuteen. Julkinen oikeudenkäynti on paitsi osapuolten oikeusturvaa takaava tekijä niin myös tärkeä keino tuomioistuimiin kohdistuvan yleisen luottamuksen ylläpitämiseksi. Toisaalta yksilön oikeus yksityiselämän suojaan ja siksi myös oikeus oikeudenkäyntiin ilman yksityiselämän asioiden julkisuutta on myös tärkeä oikeusvaltioon kuuluva periaate. Lisäksi tiedotusvälineiden kiinnostus oikeudenkäyntejä kohtaan on kasvanut.

Suomen perustuslain mukaan käsittelyn julkisuus samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet on turvattava lailla. Suomea velvoittaviin ihmisoikeussopimuksiin sisältyy määräyksiä oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä, jossa eräänä keskeisenä elementtinä on pääsääntöinen oikeudenkäynnin julkisuus. Oikeudenkäynnin julkisuutta on mahdollista rajoittaa vain painavilla ja yleisesti hyväksyttävillä perusteilla, jotka on riittävän täsmällisesti määritelty laissa.

Hankkeen yhteydessä on selvitettävä, voidaanko kaikki oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset koota samaan lakiin. Oikeudenkäynnin julkisuutta olisi tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena. Siksi ehdotuksessa tulee käydä selvästi ilmi viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan yleislain sekä ehdotettavan erityislain suhde ja yhteensopivuus. Samalla erityistä huomiota on kiinnitettävä ehdotettavan lainsäädännön selkeyteen ja mahdollisimman yksinkertaiseen sovellettavuuteen.

Työn yhteydessä arvioitava sitä, onko hallintotuomioistuimia ja yleisiä tuomioistuimia varten laadittava yhteinen vai erillinen säännöstö.

Oikeudenkäyntejä olisi tarkasteltava kokonaisuutena ja prosessilajeittain alusta loppuun. Rikosprosessissa tämä tarkoittaisi julkisuutta esitutkinnasta muutoksenhakuun; riita-asioissa,

hakemusasioissa sekä oikeudenkäynneissä hallintotuomioistuimissa taas vireilletulosta muutoksenhakuun.

Esitys tulee laatia siten, että siinä erityisesti selvitetään seuraavia kysymyksiä:

- oikeudenkäynnin yleisöjulkisuutta ja mediajulkisuutta koskevia lainsäädännöksiä, mutta myös asianosaisjulkisuutta;
- oikeudenkäyntiaineiston julkisuutta, käsittelyn julkisuutta ja näiden suhdetta toisiinsa;
- nykyaikaisen tietotekniikan käyttämisen vaikutuksia oikeudenkäynnin julkisuuteen sekä diaarijulkisuutta;
- oikeudenkäynnin julkisuuden sekä kirjallisen menettelyn ja istuntokäsittelyjen suhdetta;
- onko tarpeen muuttaa nykyisiä pakollisen ja toisaalta harkinnanvaraisen suljetun käsittelyn edellytyksiä;
- missä määrin asianosaisen omalle näkemykselle oikeudenkäynnin julkisuudesta olisi annettava painoarvoa;
- olisiko tarvetta luoda erityissääntelyä erityisen laajaa julkisuutta herättäviä asioita varten;
- voitaisiinko, tuomioistuimen päättäessä salassapidosta, nykyistä useammin päättää vain osittaisesta salaamisesta;
- onko laissa määrättävä todistajan, asianomistajan tai asianosaisen suojelusta yleisöjulkisuuden rajoitusperusteena sekä
- olisiko tuomareiden neuvottelusalaisuudesta säädettävä nimenomaisesti laissa.

Samalla tulee selvittää muutkin oikeudenkäynnin julkisuuteen liittyvät näkökohdat sekä oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain muutostarpeet ja tehdä ehdotuksia niiden ratkaisemiseksi.

4. Organisointi

Valmistelua varten on 24.5.2000 asetettu toimikunta.

Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Melander, Lauri, laamanni, Vantaan käräjäoikeus

Jäsenet

Heikinheimo, Antti, asianajaja, Asianajotoimisto Hannes Snellman

Kuusimäki, Raija, hovioikeudenlaamanni, Helsingin hovioikeus

Metsäpelto, Leena, kihlakunnansyyttäjä, Järvenpään kihlakunnansyyttäjävirsto

Nuotto, Antero, hallintopäällikkö, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Routio, Ritva, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Savela, Antti, hallintopäällikkö, käräjätuomari, Oulun käräjäoikeus

Wallin, Marja, eduskuntasihteeri, eduskunnan keskuskanslia

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, joka myös toimii toimikunnan sihteerinä

Pysyvä asiantuntija

Reinboth, Susanna, toimittaja

5. Taustatietoja

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyvät lait tulivat voimaan 1.12.1999. Sanotun muutoksen yhteydessä 1.4.1985 voimaantullutta oikeudenkäynnin julkisuudesta annettua lakia muutettiin osittain, mutta se jäi pääosiltaan ennalleen. Lakeja säädettäessä

eduskunnan hallintovaliokunta ja lakivaliokunta korostivat, että oikeudenkäynnin julkisuussäännökset tulee ottaa erikseen omana asianaan selvitettäväksi ja suoritettavan tutkimuksen perusteella kokonaan uudelleen kirjoitettaviksi (HaVM 31/1998 vp s. 7 ja s. 23 sekä LaVL 13/1998 vp s. 4).

6. Aikataulu

Mietintö luovutetaan oikeusministeriölle 7. helmikuuta 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

287:00/06/06/2000

14.14 HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI TUOMIOISTUINTEN JA ERÄIDEN OIKEUSHALLINTOVIRANOMAISTEN SUORITTEISTA PERITTÄVISTÄ MAKSUISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on ajantasaistaa maksujen suuruudet vastaamaan lain säätämisen aikaista rahan arvoa. Lisäksi lakiin on tarkoitus tehdä muut tarpeelliseksi todettavat tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 103/2001 vp

Eduskunnan lakivaliokunnan mietintö 19/2001 vp ja eduskunnan vastaus 119/2001 vp

Valtiontalouden tarkastusviraston kirje oikeusministeriölle 11.6.2001 no 73/52/01

3. Keskeinen sisältö

Tuomioistuinten ja muiden lain piiriin kuuluvien oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävien maksujen suuruudet esitetään muutettavaksi vastaamaan lain säätämisen aikaista tasoa. Vastaavasti myös asetuksessa säädettyjen maksujen suuruuksia on tarkoitus tarkistaa.

4. Organisointi

Valmistelija

Penttinen, Ahti , hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7547, ahti.penttinen@om.fi

5. Taustatietoja

Kysymyksessä olevia maksuja esitettiin korotettavaksi hallituksen esityksessä 103/2001 vp rahan arvon muutosta vastaavasti, so. noin 19 %. Eduskunnan lakivaliokunta piti esitettyjä perusteluja sinänsä asianmukaisina. Maksujen korottamista ei kuitenkaan hyväksytty tehtäväksi euroon siirtymisen yhteydessä 1.1.2002. Eduskunta muutti voimassa olleet markkamääräiset maksut kustannusneutraalisti euroiksi pyöristäen lähimpään viiteen tai kymmeneen euroon.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tilintarkastuskertomuksessaan viimeksi vuodelta 2000 kehottanut oikeusministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin maksujen jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys asiasta on tarkoitus antaa syyskuussa 2002 (budjettilaki).

7. Taloudelliset vaikutukset

Tuomioistuintuloja (12.25.01) on tarkoitus lisätä noin 20 %.

8. Muut tiedot

OM006:00/2002

15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

15.1 BRYSSELIN SOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUTTAMINEN ASETUKSEKSI SEKÄ LUGANON SOPIMUKSEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto asetti marraskuussa 1997 ad hoc-työryhmän valmistelemaan Brysselin ja Luganon yleissopimuksien tarkistamista. Neuvosto otti tiedoksi työryhmässä saavutetun kompromissiratkaisun toukokuun OSA-neuvostossa 1999.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulo 1 päivänä toukokuuta 1999 muutti oikeusperustan Brysselin yleissopimuksen tarkistamiselle. Euroopan yhteisöjen komissio antoi syyskuussa ad hoc -työryhmän kompromissiratkaisun pohjalta tehdyn 14.7.1999 päivätyn ehdotuksen Brysselin yleissopimuksen tarkistamiseksi ja muuttamiseksi asetukseksi. Ehdotuksen käsittely alkoi siviilioikeuskomitean asiantuntijakokoonpanossa syyskuussa 1999. Asetus hyväksyttiin OSA-neuvostossa 30.11.2000 ja annettiin 22.12.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

3. Keskeinen sisältö

Brysselin yleissopimus on yli 30 vuotta vanha ja sen, ja näin ollen myös Luganon sopimuksen, määräykset ovat eräiltä osin vanhentuneet. Brysselin yleissopimuksen määräyksiä on uusien jäsenvaltioiden siihen liittyessä muutettu useaan otteeseen liittymisneuvotteluissa saavutettujen kompromissiratkaisujen tuloksena. Lisäksi määräyksien soveltamisessa on vuosien saatteessa ilmennyt ongelmia ja osa määräyksistä on havaittu epä johdonmukaisiksi.

Brysselin ja Luganon yleissopimusten tarkistamisen ja Brysselin yleissopimuksen muuttamisen asetukseksi (ns. Bryssel I-asetus) yhteydessä näihin ongelmiin on yritetty puuttua samalla kun yleissopimusten yleistä toimivuutta ja käytettävyyttä on lisätty. Luganon yleissopimus on tarkoitus niin pitkälle kuin mahdollista muuttaa sisällöltään Bryssel I-asetuksen kaltaiseksi.

Brysselin yleissopimuksen muuttaminen asetukseksi on vaikuttanut merkittävästi instrumentin suhteisiin muihin valtiosopimuksiin.

4. Organisointi

Suomen edustajat:

Möller, Gustaf, oikeusneuvos, korkein oikeus

Vallinen, Maarit, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7712,

maarit.vallinen@om.vn.fi

5. Taustatietoja

Katso yllä kohta 3.

6. Aikataulu

Bryssel-I asetuksesta päästiin poliittiseen yhteisymmärrykseen marraskuun 2000 oikeus- ja sisäasiainneuvostossa. Asetus tulee voimaan 1.3.2002. Yhteisön ja muiden sopimusvaltioiden kuin EU:n jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen edistäminen tarkistetun Luganon yleissopimuksen tarkistaminen (Lugano II) on yhä kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 102/42/9

15.2 TODISTEIDEN VASTAANOTTAMISTA KOSKEVA YHTEISTYÖ SIVILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA, NEUVOSTON ASETUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on yksinkertaistamalla tuomioistuinten välistä oikeusapua helpottaa ja nopeuttaa todisteiden vastaanottamista unionin jäsenvaltioiden välillä.

Neuvoston asetus sääntelee sitovasti todisteiden vastaanottamista jäsenvaltioiden välillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Aloite on julkaistu Euroopan virallisessa lehdessä.

U-kirjelmä: U 79/2000 vp.

LaVL 3/2001 vp.

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti 27.6.2001 L174

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettu neuvoston asetus korvaa soveltamisalallaan Haagin asiaa koskevan yleissopimuksen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Asetus helpottaa ja nopeuttaisi jäsenvaltioiden välistä todisteiden vastaanottamista.

Asetusehdotus vastaa sisällöltään pitkälle Haagin yleissopimusta, mutta se sisältää myös lukuisia muutoksia voimassa olevaan yleissopimukseen. Oikeusapua ei pääsäännön mukaan enää pyydetä eikä sitä saada keskusviranomaisten välityksellä, vaan tuomioistuimet asioivat toistensa kanssa suoraan. Asetuksessa pyritään rajoittamaan myös mahdollisuutta kieltäytyä oikeusavun antamisesta. Asetus ei mahdollista varaumien tekoa. Asetus sisältää myös määräyksiä informaatioteknologian käytöstä todistelussa. Oikeusavun nopeuttamiseksi asetusehdotus sisältää määräaikoja pyyntöjen täyttämislle.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7708, asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

Nykyisin asiaa sääntelee Haagin vuodelta 1970 oleva yleissopimus todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

6. Aikataulu

Neuvoston asetus hyväksyttiin 28.5.2001 ja se tulee täysimääräisesti voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Eurodoc-numero: EU/101000/0753

15.3 EUROJUST –YKSIKÖN PERUSTAMINEN VAKAVAN JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN TORJUMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda jäsenvaltioiden välinen yksikkö, joka edistää lainkäyttöviranomaisten keskinäistä koordinaointia ja tukee rikostutkintaa vakavaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvissä tapauksissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

14766/01 EUROJUST 14 REV 1

U-kirjelmä 51/2000 vp

Muistio eduskunnalle 29.10.2001

3. Hankkeen keskeinen sisältö

Tampereen Eurooppa –neuvoston päätelmien kohdassa 46 todetaan, että on päätetty perustaa erillinen Eurojust –yksikkö vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Päätelmien mukaan jäsenvaltiot lähettäisivät Eurojustiin oikeusjärjestelmistään riippuen joko syyttäjiä, tuomareita tai yhtäläistä toimivaltaa käyttäviä poliiseja. Eurojustin tehtävänä olisi kansallisten syyttäviviranomaisten keskinäisen koordinaation edistäminen ja rikostutkinnan tukeminen järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvissä tapauksissa, erityisesti Europolin suorittaman analyysin perusteella sekä tiiviin yhteistyön tekeminen Euroopan oikeudellisen verkoston kanssa erityisesti yksinkertaistaakseen oikeusapupyyntöjen täyttämistä.

4. Organisointi

Suomen edustajat:

Raija Toiviainen, valtiosyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto; p. 160 88835,
raija.toiviainen@om.fi

Robin Lardot, apulaispäälikkö, Keskusrikospoliisi; p. 83886513,
robin.lardot@krp.poliisi.fi

5. Aikataulu

Tampereen Eurooppa-neuvosto on pyytänyt neuvostoa hyväksymään Eurojust-yksikön perustamiseen tarvittavan oikeudellisen instrumentin 2001 loppuun mennessä. Oikeus- ja sisäasiainneuvosto on 6.-7.12.2001 pidetyssä kokouksessa päässyt yhteisymmärrykseen siitä, että Eurojust-yksikkö perustetaan. Siihen saakka, kunnes neuvosto virallisesti hyväksyy perustamiseen tarvittavan oikeudellisen instrumentin, väliaikainen oikeusyhteistyöyksikkö (Pro Eurojust) jatkaa toimintaansa. Laekenin Eurooppa-neuvoston 14.-15.12.2001 neuvoteltujen päätelmien mukaan Pro Eurojustin toimipaikka siirtyy Alankomaihin Haagiin.

6. Taloudelliset vaikutukset

Pro Eurojustin kansallisen jäsenen palkasta ja palkkioista vastaa hänen kotivaltionsa. Myös pysyvän yksikön kansallisten jäsenten ja heitä avustavien henkilöiden palkoista ja palkkioista vastaavat heidän kotivaltionsa. Lisäksi yksikköön palkataan henkilökuntaa, jonka menot katetaan yhteisörahoituksesta. Näin ollen hankkeella on vaikutuksia valtion talousarvioon. Pysyvässä yksikössä tulee toimimaan yksi kansallinen jäsen ja ainakin yksi avustava jäsen. Suomessa kansalliseksi jäseneksi tullaan nimittämään Valtakunnansyyttäjänvirastoa edustava henkilö ja avustavaksi jäseneksi poliisin edustaja.

7. Muut tiedot

Eurodoc nro EU/210700/0550

15.4 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat 29.5.2000 hyväksyneet yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kansallisesti voimaan kyseinen yleissopimus sekä toteuttaa yleissopimuksen edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000),

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen selitysmuistio (EYVL C 379, 29.12.2000)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräykset muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta, oikeusapupyyntöjen toimittamisesta, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla, yhteisistä tutkintaryhmistä, peitetutkinnasta sekä telekuuntelusta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7585, tanja.innanen@om.fi
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7704, mikko.monto@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Esitys on tarkoitus antaa elokuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

15.5 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEEN TEHDYN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat 16.10.2001 hyväksyneet lisäpöytäkirjan vuoden 2000 yleissopimukseen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kyseinen lisäpöytäkirja kansallisesti voimaan sekä toteuttaa pöytäkirjan edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävä pöytäkirja (EYVL C 326, 21.11.2001)

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pankkitietojen toimittamisesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1825 7585, tanja.innanen@om.fi
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1825 7704, mikko.monto@om.fi

5. Taustatietoja

-

6. Aikataulu

Esitys on tarkoitus antaa vuoden 2002 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

15.6 EHDOTUS PUITEPÄÄTÖKSEKSI OMAISUUDEN JA TODISTUSAINEISTON JÄÄDYTTÄMISESTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ranska, Ruotsi ja Belgia tekivät 30.11.2000 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätökseksi omaisuuden jäädyttämistä ja todistusaineiston säilyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan, Ruotsin ja Belgian ehdotus puitepäätökseksi
Valtioneuvoston kirjelmä U 49/2001 vp
LaVL 12/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien kohtaan 33, jonka mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi erityisesti rikosasioissa. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltiossa tehty omaisuuden jäädyttämisspätös pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa siten, että tämä jäsenvaltio yksinkertaisessa menettelyssä vahvistaa toisessa jäsenvaltiossa tehdyn jäädyttämisspätöksen eikä uutta jäädyttämisspätöstä tarvitse tehdä. Päätös pantaisiin täytäntöön samalla tavoin kuin kotimainen päätös. Ehdotuksen mukaan puitepäätöstä sovellettaisiin päätöksiin, jotka liittyvät siinä nimenomaisesti lueteltuihin rikoksiin.

4. Organisointi

Suomen edustajat
Aalto, Mari lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7697, mari.aalto@om.fi
Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on kesken neuvoston oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevässä työryhmässä. Puitepäätös on tarkoitus hyväksyä Espanjan puheenjohtajuuskaudella keväällä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/090101/0049

15.7 EHDOTUS PUITEPÄÄTÖKSEKSI VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA SAKKORANGAISTUKSIIN

1. Tavoite ja tehtävät

Ranskan tasavalta, Ruotsin kuningaskunta ja Yhdistyneet kuningaskunnat tekivät 11 päivänä heinäkuuta 2001 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamiseksi sakkorangaistuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotus puitepäätökseksi (10710/01 COPEN 37) ja ehdotuksen selitysmuistio (10710/01 COPEN 37 ADD 1).

Valtioneuvoston kirjelmä U 55/2001 vp.

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee lopullisten taloudellisia rangaistuksia koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Ehdotuksessa tarkoitettujen tuomioiden tunnustettaisiin ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset. Puitepäätös tulee aiheuttamaan muutoksia Suomen lainsäädäntöön, sillä toisessa valtiossa määrätyn sakon täytäntöönpano on nykyään mahdollista vain pohjoismaiden välillä.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7708, asko.valimaa@om.fi
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7704, mikko.monto@om.fi

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 33 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteen 18 mukaan olisi laadittava väline, jolla varmistetaan sellaisten lopullisten sakkojen periminen tuomitun asuinvaltiossa, jotka toinen jäsenvaltio on määrännyt luonnolliselle tai oikeushenkilölle.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on kesken neuvoston oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevässä työryhmässä.

7. Muut tiedot

EU/240701/0610

15.8. HALLITUKSEN ESITYS EUROOPPALAISTA PIDÄTYSMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat joulukuussa 2001 päässeet poliittiseen yhteisymmärrykseen eurooppalaista pidätysmääräystä ja jäsenvaltioiden välisiä luovuttamismenettelyjä koskevasta puitepäätöksestä. Esityksen tavoitteena on toteuttaa yleissopimuksen edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (14867/1/01 COPEN 79 CATS 50 REV 1).

Valtioneuvoston kirjelmä U 66/2001 vp.

Lakivaliokunnan lausunto LaVL 21/2001 vp.

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 42/2001 vp.

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksellä on tarkoitus korvata voimassa olevat rikoksentehtäjän luovuttamista koskevat menettelyt Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 1.1.2004 alkaen. Puitepäätös velvoittaa mm. luopumaan kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta tiettyjen tekojen kohdalla. Puitepäätöksen pääperiaatteena on myös, että omia kansalaisia luovutetaan samoin ehdoin kuin muitakin henkilöitä. Kansalainen voi kuitenkin palata suorittamaan rangaistuksen kotivaltiossaan.

4. Organisointi

Valmistelijat

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7585, tanja.innanen@om.fi

Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7704, mikko.monto@om.fi

5. Taustatietoja

Pidätysmääräyksiä koskevan vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmän kehittäminen mainitaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteessä 8.

6. Aikataulu

Esitys on tarkoitus antaa vuoden 2003 aikana

7. Muut tiedot

EU/270901/0765

